



Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

DE SCHEIDING
VAN HOLLAND EN BELGIE,

BENEVENS

EEN ZEVENTAL STUKJES

DAARTOE BETREKKELIJK,

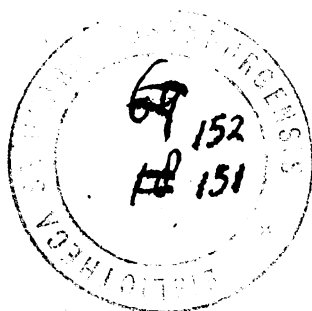
DOOR

GLJSBERT KAREL *Grave* VAN HOGENDORP.

IN 'S GRAVENHAGE, BIJ
A. P. VAN LANGENHUYSEN EN A. KLOOTS.

1850.

70





DE SCHEIDING
VAN HOLLAND EN BELGIE,

BENEVEN'S

EEN ZEVENTAL STUKJES

DAARTOE BETREKKELIJK,

DOOR

GIJSBERT KAREL *Grave* VAN HOGENDORP.

TWEDE DRUK.

IN 'S GRAVENHAGE, BIJ
A. P. VAN LANGENHUIJSEN EN A. KLOOTS.

1830.

DE SCHEIDING
VAN
HOLLAND EN BELGIË.

Dit stuk is oorspronkelijk in het Fransch geschreven en uitgegeven, ten einde ook buiten 's lands te kunnen dienen.

DE SCHEIDING
VAN
Holland EN België.

DOOR
G. R. grave van Hogendorp.

22 October 1830.

NAAR HET FRANSCH VERTAALD.

Tweede Druk.



Te 's GRAVENHAGE,
BIS A. P. VAN LANGENHEUYSEN.

~~~~~  
1830.



# DE SCHEIDING

VAN

## HOLLAND EN BELGIË.

---

22 October 1830.

---

### 1°. HOLLAND EN BELGIË.

**H**oe oneigen deze benamingen zijn, kunnen wij dezelve behouden, om ons, op die wijze, naar een bijna algemeen aangenomen gebruik, te schikken.

*Holland* is eigenlijk één der Noordelijke gewesten van het Rijk, terwijl de overige dier gewesten ieder hunnen bijzonderen naam hebben. Men is evenwel genegen al die gewesten onder de benaming van *Holland* te begripen, en hiertegen wil ik mij geenszins ver-

zetten. De naam van *Holland* zegt uit dien hoofde zoo veel als het noordelijke gedeelte des Rijks, of, eenvoudiglijk, het Noorden. Zoo werd ook eertijds het gemeenebest der *Vereenigde Nederlanden*, door vreemdelingen, *Holland* genoemd, en de inwoners dier zeven provincien droegen allen den naam van *Hollanders*. Wij vinden zelfs in vroegere, zoo wel als in latere traktaten, blijken van deze gewoonte.

De naam van *België* bevat meest algemeen alle Zuidelijke gewesten van het Rijk, die bij de oude *Vereenigde Nederlanden* gevoegd zijn, om met dezelve het Koninkrijk der *Nederlanden* zamen te stellen. Men begrijpt daaronder zelfs het Groot-Hertogdom *Luxemburg*, dat niet tot het Rijk behoort, ofschoon hetzelfde door den Koning bestuurd, en de grondwet aldaar niet minder in werking is. De provincie *Luik* stond, gedurende vele eeuwen, onder zijne Prinsen-Bisschoppen, en maakte geen deel van *België* uit. Ten opzigte der taal bestaat er nog eene groote verscheidenheid. De *Vlaamsche* en *Brabandsche* tongvallen hebben veel overeenkomst, maar zijn daarom niet volkomen dezelfde. In de provincien *Henegouwen*, *Namen* en *Luik*, spreekt het volk *Waalsch*, dat eene oorspronkelijke taal is, zonder eenige de minste over-

eenstemming met de overige, zelfs niet met de Fransche. De Duitsche taal is die van een groot gedeelte der Luxemburgers. De welopgevoede inwoners van alle deze gewesten verstaan en spreken het Fransch, en in de Waalsche provincien, benevens in sommige districten van de andere provincien, is het zelfs de taal, waarvan het gouvernement zich bedient. In weerwil van deze verschillende eigenschappen, geeft men thans aan alle deze provincien den naam van *België*, en van mijnen kant wil ik gaarne een zoo algemeen gebruik navolgen. °

Na deze voorafgaande aanmerkingen, geloof ik de uitdrukkingen *Holland* en *Belgie*, *Hollanders* en *Belgen*, te kunnen bezigen, zonder de minste onduidelijkheid te moeten vreezen.

## 2°. DE VEREENIGING.

Het Congres van *Weenen* heeft de vereeniging der twee landen tot stand gebracht, om het Koninkrijk der *Nederlanden*, onder het Huis van Oranje, op te rigten.

Het verschil tusschen de beide volken in godsdienst, zeden en taal, werd echter dadelijk algemeen bemerkt, en sedert is de aan-

dacht daarop onophoudelijk gevestigd gebleven; terwijl de Belgen niet nalaten op hetzelfde telkens terug te komen. Uit deze verscheidenheid zijn grieven ontstaan, welke met de grootste hevigheid, vooral gedurende de twee laatste jaren, in geheel *Belgie* zijn openbaar gemaakt. In het laatste tijdvak is een groot aantal verzoekschriften, tot herstelling van grieven, bij de Staten-Generaal ingediend. De regeringen van onderscheidene steden en zelfs van dorpen, hebben onlangs aan den Koning adressen, in denzelfden geest, aangeboden.

Onder het groot aantal dezer stukken heb ik één uitgekozen, dat mij voorkomt de grieven der Belgen, met de meeste naauwkeurigheid en klaarheid uittegen te zetten.

## A D R E S

*van de Stedelijke Regering van Bergen, aan  
Z. M. den Koning der Nederlanden,  
Prins van Oranje Nassau, Groot-Hertog  
van Luxemburg, enz. enz., enz.*

S I R E !

Te midden der algemeene gisting, welke

zich in de zuidelijke gewesten des Rijks vertoont, beijvert zich de Regering van *Bergen*, hoofdplaats van *Henegouwen*, om, uit naam harer medeburgers, aan Uwe Majesteit op nieuw de stellige en opregte uitdrukking hunner getrouwheid, en de hulde hunner verknochtheid aan Hoogstdeszelfs dienst te kennen te geven.

Met hulp van de dappere en edelmoedige ingezetenen dezer stad, is het ons gelukt om haar tegen alle wanorde te beveiligen, en in dien staat, die Uw Koninklijk hart moet behagen, nemen wij de eerbiedige vrijheid aan Uwe Majesteit de bezwaren onzer medeburgers te doen kennen, mitsgaders de wenschen welke zij uiten, dat onze wetten en onze instellingen, die verbeteringen en aanvullingen mogen ondergaan, waarvan de behoefde zoo levendig, in den geest en het hart der Belgen, gevoeld wordt.

In de uitdrukking dier bezwaren en wenschen, Sire, waarmede onze medeburgers zich, met een regtmatig vertrouwen, naar Uwen troon wenden, bevatten zij, in de eerste plaats, de wijze voorzorg, om den toegang tot Uwen raad slechts aan zulke mannen te vergunnen, die altijd de belangen van al de provincien des Rijks weten te vereenigen; die,



zoo als het onder een vertegenwoordigend gouvernement betaamt, de verantwoordelijkheid hunner daden op zich nemen, als het eenige middel om het beginsel van Uwer Majesteits onschendbaarheid volkomen te handhaven; die de grondwet, zonder achterhoudenheid, ten uitvoer brengen; en die eindelijk van het stelsel afzien, om de wetten door besluiten, beschikkingen, enz., uit te leggen en te verklaren; een heilloos stelsel hetwelk in het gebied van den wetgever treedt, en de pligten zoo wel als de regten van het volk onzeker maakt.

Als een gevolg van dezen eersten wensch, verzoeken zij eene wet, die de  
(1) ministeriële verantwoordelijkheid bepaalt.

Zij vragen ook eene wet, die alle  
(2) uitwerkselen van de vrijlating der taal verzekert, en daar zij zich overtuigd houden, dat Uwe Majesteit geen onderscheid tusschen de aan zijnen scepter onderworpen burgers begeert, verzoeken zij voor het vervolg, eene gelijke ver-  
(3) deeling van ambten en openbare bedieningen tusschen het Noorden en het Zuiden.

De regts-uitoefening, zoo veel mogelijk in de nabijheid der belanghebbenden te plaatsen, is een dier vereischten, welke

niet meer kunnen betwist worden. Die noodzakelijkheid vordert dus onvermijde-  
 (4) lijk, dat de Hooge Raad in eene stad gevestigd worde, welke in het midden van het Koninkrijk is gelegen.

De stad *Bergen* volgt met eene levendige belangstelling den geheelen voortgang der beschaving, en wenscht hartelijk er de heilzame vruchten van te plukken. Zij kan dus onmogelijk vreemd blijven aan het zoo menigmaal uitgedrukte  
 (5) verlangen om de Jury bij de behandeling van crimineele regtsgedingen, van staatkundige misdrijven en van die der drukpers ingevoerd te zien.

De laatste vervolgingen, die onrust in het land hebben verwekt, hebben doen  
 (6) zien, dat onze wetgeving op de drukpers niet in allen deele, aan de bedoeling van art. 227 der grondwet, beantwoordt. De inwoners van *Bergen* verzoeken eene herziening dezer wetgeving, ten einde haar in volledige overeenstemming met dat artikel te brengen.

(7) Tot hiertoe is het onderwijs enkel door middel van besluiten geregeld geworden. Men mag hartelijk wenschen

dat Uwe Majesteit het oogenblik gelieve te bespoedigen, waarop wij eene wet zullen bezitten, die dit onderwerp regelt, volgens de bedoeling der grondwet.

Eene niet minder noodige dan dringende wet is die, welke het onderwerp der (8) conflicten van attributien, op vaste gronden zou bepalen, aangezien het niet te ontkennen is, dat daarvan misbruik is gemaakt.

(9) De drukkende belastingen zijn een der eerste oorzaken van de ontevredenheid, welke algemeen bespeurd wordt. Wij bidden Uwe Majesteit om eenige verligting in die lasten toe te brengen, door alle bezuinigingen, die het mogelijk is in de staatsuitgaven daar te stellen, en die men waarschijnlijk erlangen zal door de, voor het land zwaar vallende, bureaucratische inrigting van het bestuur te verbeteren, en door den staat te herzien van de ten laste der schatkist gebragte pensioenen, welke voortaan niet anders zouden behooren verleend te worden, dan volgens grondslagen, bij eene wet vast te stellen.

Eene der belastingen, welke de meeste

klagten in de steden veroorzaakt, is die op het geslagt, en kan dit wel anders zijn, daar deze belasting bijna uitsluitend haar treft? *Bergen*, met eene bevolking van 23,000 zielen, betaalt meer dan een vierde van de geheele belasting in de provincie *Henegouwen*, wier bevolking 570,000 inwoners te boven gaat. Wij verzoeken met aandrang dat het regt op het geslagt ophoude onder de lasten van den Staat voor te komen.

- Door een van die verhevene denkbeelden geleid, welke van Uwer Majesteits zorg voor de belangen van nijverheid en handel getuigen, heeft Hoogstdezelve
- (10) op de Staats-begrooting eene aanzienlijke som doen brengen, tot aanmoediging van die takken; doch het gebruik, hetwelk van deze som is gemaakt, heeft weinig voordeel toegebragt aan de groote menigte handelaren, fabrikanten en trafikanten. Het ware te wenschen, dat zij gebezigd
- (11) wierd tot premien van uitvoer voor de binnenlandsche voortbrengselen, in het Rijk vervaardigd. Dit zoude een meerder vertier aan onze markt verschaffen, en het geheele land in de gelegenheid

stellen , om deel te hebben aan gunsten , die thans aan een klein getal burgers toegestaan worden.

- (12) Art. 212 der grondwet wil , dat de openbare schatkist alle kosten drage , betreffend de legers van den Staat ; dat is namelijk : de huisvesting en voeding van het krijgsvolk , alle leverancien , van welke aard ook , ten behoeve van Z. M. troepen of van de vestingen gedaan. Desniettegenstaande worden , strijdig met deze bepaling , uitgaven van dezen aard ten lasten der steden gelaten , en Uwe Majesteit zal dus bevroeden dat men billijkerwijze een einde aan dit misbruik behoorde te maken , waardoor de plaatselijke besturen verplicht zijn hunne ingezetenen te belasten voor zaken , die alleen de algemeene belangen betreffen.

- (13) Het reglement waarnaar tegenwoordig de steden bestuurd worden , is vastgesteld geworden zonder dat de , op dat tijdstip bestaande , stedelijke besturen daartoe hebben medegewerkt , overeenkomstig art. 132 der grondwet. Eene menigte uitleggingen heeft den oorspron-

kelijken tekst van dat reglement onkenbaar gemaakt. Het zoude gewis te wenschen zijn, dat men tot eene herziening van hetzelfde overging, maar daarbij gezamenlijk handelde met het geheele ligchaam der plaatselijke besturen en der Provinciale Staten, in overeenstemming met het aangehaalde artikel der grondwet.

Doch in afwachting dat die herziening wettiglijk kunne geschieden, bestaat er een dringend punt, dat wij Uwer Majesteit aanwijzen. Art. 134 der grondwet bepaalt; dat de reglementen van elke stad vaststellen de hoegroothed van de directe belastingen, die men betalen moet, en de overige hoedanigheden, die men moet bezitten om stemgerechtigd te wezen. Wij begrijpen derhalve, dat, volgens dien stelligen tekst, het reglement voor de steden, van het bedrag der op te brengen belasting, tot stemgerechtigheid vereischt, geen tak van directe belastingen behoorde te kunnen uitzonderen, welke in dit Rijk bestaan uit de grondlasten, het personeel en de patenen. Dat reglement verbiedt desniettemin het patent onder de opbrengst van

belastingen mede te rekenen, welke tot grondslag der stemgerechtigheid strekken. Wij zien daarin eene volslagen tegenstrijdigheid met de letter van de grondwet, en niet minder met haren geest, welke, volgens het rapport der Commissie van herziening, ten doel heeft,

- om, zonder aanleiding te geven tot
- alle de ongelegenheden van eigenlijk gezegde volksvergaderingen, al de gestelde magten als schakels van eene gemeene keten beschouwd, door van de
- eene tot de andere af te dalen, zelfs
- eindelijk tot de lagere standen der maatschappij, welke, hoezeer een gering gedeelte in de vervulling der behoeften
- van den Staat bijdragende, echter belang hebben in de nationale vertegenwoordiging. • (pag. 8.)

Men zoude onmogelijk kunnen aannemen dat een in deze stad gevestigd koopman, die soms geene andere belasting dan die van het patent betaalt, het recht niet zoude hebben van vertegenwoordigd te worden, wanneer hij een patent van f 40 betaalt.

Wij smeken dus Uwe Majesteit drin-

gend om te verklaren, dat de belasting der patenten, als eene directe belasting zijnde, mede gerekend moet worden onder het bedrag der lasten, gevorderd om het stemregt te kunnen uitoefenen.

- (15) Voorts, Sire, schrijven de inwoners van *Bergen* den toestand, welke zulk eene levendige onrust verwekt, aan de ongelijkheid toe, met opzigt tot de bevolking, in hare vertegenwoordiging door de Staten Generaal, bestaande. Wij ontveinzen niet al het verhevene en teedere van dit punt, en laten hetzelfde aan Uwer Majesteits beraadslagingen over.

Al deze punten van bezwaar nederig aan Uwe Majesteit onderwerpende, vermeent de stedelijke regering van *Bergen* daarmede eenen heiligen plicht te volbrengen. Uwe Majesteit is waardig de waarheid te hooren; wij hebben getracht haar aan Hoogstdenzelfen te doen kennen. Het behage Uwe Majesteit haar gunstig op te nemen, als voortgekomen uit harten, die aan Hoogstdenzelfen getrouw en verknocht zijn.

- (16) Onder die punten zijn er, die Uwe



Majesteit alleen kan afdoen. Andere vereischen de medewerking der Staten-Generaal. Uwe Majesteit zoude onze wenschen in den hoogsten graad vervullen, indien Hoogstdezelve zich, in dit gewigtig oogenblik, door de nationale vertegenwoordiging omringde.

Wij zijn, met den diepsten eerbied, Sire, Uwer Majesteits zeer onderdanige, gehoorzame dienaren en getrouwe onderdanen.

De leden van de regering der stad *Bergen*: **Baron T. TAHOE DE LA MOTTE, DURIEUX, J. B. M. CHASSELET, LEFEBVRE, DE WOLF, F. J. DETHUIN, GENDEN, Baron H. D'HERISSEM, J. WAROCQUÉ, C. TAINTENIER, FONTAINE-SPITAELS, E. J. J. CLAUS, EM. GORART, F. H. GOSSART, CHARLES DE BAGENRIEUX 'en CH. ROUSSELLE, Secretaris.**

*Bergen*, den 30 Augustus 1830.

Laat ons nu deze grieven, in weinige woorden, herhalen.

1. Ministeriële verantwoordelijkheid.
2. Vrijheid van het gebruik der taal.
3. Gelijke verdeling der ambten.

4. De Hooge Raad in het middenpunt des Rijks.
5. Jurij.
6. Vrijheid van de drukpers.
7. Onderwijs.
8. Conflicten.
9. Belastingen.
10. Aanmoediging der nijverheid.
11. Premien van uitvoer.
12. Uitgave betrekkelijk de legermagt.
13. Reglementen voor de steden.
14. Bedrag van belasting voor het kiesregt.
15. Nationale vertegenwoordiging.
16. Bijeenroeping der Staten-Generaal.

Ik zal trachten omtrent deze punten nog eenig licht te geven, om dezelve des te beter naar hunne wezeulijke waarde te doen schatten.

(1) *Ministeriële verantwoordelijkheid.* Natuurlijk is over dat punt gehandeld bij de Commissie, belast met het opstellen eener grondwet voor de *Vereenigde Nederlanden*, in 1814. Dit beginsel werd toen, in het ontwerp, met stilzwijgen voorbij gegaan; doch van den anderen kant bevatte dit ontwerp niets, dat in het vervolg kon hinderen, die verantwoordelijkheid, door eene bijzondere wet

in te voeren. De Commissie heeft even zeer het stilzwijgen bewaard, ten aanzien van vele andere gewichtige punten, maar altoos aan de toekomstige wetgevende magt daaromtrent volkomen vrijheid latende. De tijd gedoogde niet langdurige overwegingen te houden, en het oogenblik was niet gunstig daarvoor. Wij waren in eenen oorlog voor onze onafhankelijkheid gewikkeld, en de vijand bezette nog vijf of zes vestingen, in het hart van het land. Intusschen had men eene grondwet noodig, en men zocht die dus, hoe spoediger hoe beter, zamen te stellen; om dezelfde redenen werd het ontwerp door de vergadering der Notabelen dadelijk aangenomen. Weldra was er eene wetgevende magt gevestigd, die het werk langzaam en rustig kon voltooijen, nadat de vrede zoude gesloten en de openbare orde hersteld zijn.

Het volgende jaar moest deze eerste grondwet, na de oprigting van het Koninkrijk der *Nederlanden*, herzien en gewijzigd worden, ten einde dezelve met de belangen van *Belgie* te doen overeenstemmen. Dit werk werd almede aan eene Commissie opgedragen, zamengesteld uit vier en twintig leden, voor de helft van het Noorden en voor de andere helft

van het Zuiden. De Belgen wierpen natuurlijk het vraagpunt der ministeriële verantwoordelijkheid op; maar gaven aan de beweegredenen toe, waarop het stilzwijgen der eerste wet gegrond was. Het ontwerp van deze wet werd toen insgelijks aangenomen, dermate dat dit gewigtige punt in denzelfden staat van schorsing bleef.

De Staten-Generaal van het Koninkrijk vergaderden sedert jaarlijks, en er was dikwerf geschil omtrent de verantwoordelijkheid. Het schijnt dat het Belgische publiek zich veel daarmede bezig hield, en dat het publiek in de oude *Vereenigde Nederlanden* minder belang daarin stelde. De ministeriële verantwoordelijkheid vond echter altijd aanhangers in het Noorden even als in het Zuiden, hetzij in den boezem der natie, hetzij in de vergadering der Staten-Generaal. Deze kwestie werd achtereenvolgens, even als alle staatkundige questien, met meerdere hevigheid behandeld. Bij de Belgen nam deze, in de twee laatste jaren, sterk toe. Talrijke verzoekschriften kwamen uit het Zuiden het uitgedrukte gevoel door de zuidelijke leden, ondersteunen. De Hollanders bleven bedaard, en zagen zelfs de verzoekschriften met geene goede oogen. Hier-

uit ontstond in *Belgie* het gevoelen, dat *Holland* zich tegen deszelfs billijk verlangen verzette. De overeenstemmende gezindheid tusschen de beide volken zoude door deze daadzaak alleen gestoord zijn geworden, al ware het ook dat geene andere, even gewigtige punten geopperd zouden zijn.

(2) *Vrijheid van taal*. In geheel *Europa* behoort de kennis der Fransche taal tot eene goede opvoeding. Men spreekt dezelve in de voorname gezelschappen, en zij is het middel van omgang met de vreemdelingen, even als van de vreemdelingen onder elkander. Dit alles heeft bijzonder plaats in *Holland*, en misschien meer dan in eenig ander land. De Belgen hebben hiervan het voordeel genoten, van het eerste oogenblik der vereeniging af. De eerste staatkundige conferentien tusschen hen en de Holanders werden gehouden voor de herziening der grondwet, en de Hollanders hebben toen dadelijk begonnen Fransch te spreken, zonder het zelfs zich te laten verzoeken. Toen de Belgen in den Raad van State zijn gekomen, werden alle zaken in het Fransch uitgelegd aan diegenen, die de Hollandische taal niet verstonden. Bij de Eerste Kamer der Staten-Generaal worden alle stuk-

ken in de beide talen gelezen, en de beraadslagingen hebben uitsluitend in het Fransch plaats. In de Tweede Kamer heeft men zich in de twee talen uitgedrukt; de Belgen hebben enkel Fransch gesproken, de Hollanders hebben zich beurtelings van de eene of de andere taal bediend, en menige spreker heeft nog eens in het Fransch verklaard, wat hij kort te voren in het Hollandsch had gezegd. In de Belgische provincien heeft men voor de administrative en regtszaken dezelfde vrijheid genoten. In de Vlaamsche provincien heeft men menigvuldiger de nationale taal gebezigd, maar in de Waalsche provincien en te *Brussel* heeft men de voorkeur aan het Fransch gegeven. Deze verscheidenheid van taal baarde zeker veel ongelegenheid, doch men kon daarin slechts voorziening van den tijd verwachten. Hét schijnt dat het Gouvernement verlangd heeft het tijdstip eener enkele officiële taal te bespoedigen, ten einde steun aan de nationaliteit te verschaffen. De daartoe strekkende maatregelen zijn bijzonder in de laatste vijf jaren genomen. Zij hebben echter geenszins aan de verwachting beantwoord, en integendeel weerstand veroorzaakt, waardoor men geheel het doel gemist heeft. Wij

naderden hetzelfde langzaam , door den ongevoeligen loop van den tijd, maar de staatkundige maatregelen hebben eene omgekeerde uitwerking gehad. Ik zal tot bewijs, een bekend voorbeeld aanhalen. Jonge Advokaten, die in Fransche pleidooijen uitmuntten, waren verplicht in het Hollandsch te pleiten, en hebben zich daardoor aan de openbare bespotting blootgesteld gezien. Vele hunner hebben zich bij de schrijvers gevoegd, die de Hollandsche taal in de dagbladen en schotschriften, aanvielen. Deze aanvallen zijn gedurig heviger geworden. Van de taal is men overgegaan tot de Letterkunde, en van de Letterkunde tot de zeden en gewoonten. De Hollanders, in het hart getroffen, hebben zich verdedigd, en op hunne beurt anderen aangevallen. Uit dezen letterkundigen twist is eene hevige verbittering tusschen de twee volken ontstaan. Ik heb meer dan tien jaren geleden, hieromtrent een waar en grondig woord gehoord, namelijk: dat de beide volken meer nog door de taal dan door de godsdienst verdeeld waren.

Laatstelijk is het vrije gebruik der taal, bij een besluit, hersteld. In het adres wordt, uit dien hoofde, eigenlijk niet deze vrijheid gevraagd, maar wel eene wet om dezelve te

waarborgen. Men mistrouwt besluiten, welke ieder oogenblik kunnen veranderd worden, en verlangt daarom wetten, die gemeenschappelijk door den Koning en de Staten-Generaal daargesteld worden, en meerdere duurzaamheid beloven.

(3) *Gelijke verdeeling van Ambten.* Men bedoelt hier ambten in het Hooge Bestuur, in de ministeriële Departementen. De ambten in de provincien en gemeenten zijn niet daaronder begrepen, en dienaangaande bestaan er geene grieven.

Het schijnt dat men die gelijkheid in het Ministerie verlangt. Tegenwoordig zijn, van de zes Ministers met portefeuilles belast, vier Hollanders en twee Belgen. De voornaamste ambtenaren in de verschillende Ministerien zijn voor een groot gedeelte Hollanders. Het getal ambtenaren bij de Departementen van oorlog, van Marine en van Financien, is zeer aanzienlijk. Het leger, de vestingen en vloot behooren onder de Departementen van Oorlog en van Marine, en vele officieren, vooral hoofd-officieren, zijn Hollanders. De ambtenaren van het Departement van Financien, bestemd tot het heffen der belastingen in het geheele Koninkrijk,



de Ontvangers, Inspecteurs enz., zijn zeer talrijk, en onder dezelve bevinden zich Hollanders in *Belgie* geplaatst. De menigte civiele en militaire ambten, aan Hollanders gegeven, is eene der voornaamste grieven der Belgen, en de bron van een algemeen misnoegen geworden. Het is waar dat, van den beginne der vereeniging af, de voornaamste ambten door Hollanders bekleed waren, en het toen niet wel anders zijn kon. Het is evenzeer waar dat de Belgen nimmer de ambtelijke loopbaan, met zoo veel ijver en volharding zijn ingetreden, als de Hollanders. Ik zoude hier bijzonderheden kunnen aanvoeren, die ik liefst met stilzwijgen voorbij ga, om dat zij ons te ver zouden leiden. Ik begeer niet eens het regt te onderzoeken, noch te beslissen, wie gelijk of ongelijk heeft, maar bepaal mij tot eene daadzaak, die in de ontevredenheid der Belgen bestaat.

Wij vinden in onze geschiedenis treffende voorbeelden van nationale haat, ontstaan door de toelating van vreemdelingen tot het bekleeden van ambten. *KAREL de Vijfde*, in de *Nederlanden* geboren, in die gewesten opgevoed en derzelver taal sprekende, begaf zich zeer jong naar *Spanje*, om er bezit van

de Kroon te nemen. Hij nam zijne Vlaamsche gunstelingen mede, en bedeede hen met de beste ambten, die te zijner beschikking stonden. De fiere Castilianen geraakten in opstand, de burger-krijg brak uit, en **KAREL de Vijfde** had veel moeite om er een gelukkig einde aan te maken. Na eene langdurige regering deed hij afstand van den Troon, en gaf de *Nederlanden* over in handen van zijnen zoon. **PHILIPPUS de Tweede** sloeg nogtans geen acht op zijne wijze raadgevingen. In *Spanje* opgevoed en het Spaansche sprekende, omgaf hij zich van Spaansche troepen en van groote Heeren tot deze natie behoorende. Deze hadden de vernedering hunner ouders nog niet vergeten, en namen de gelegenheid waar, om zich daarover te wreken. De *Nederlanden* stonden gewapenderhand op tegen de Spaansche heerschappij, en **PHILIPPUS** verloor een der schoonste sieraden van zijne Kroon, door de stichting van het gemeenebest der *Vereenigde Nederlanden*.

Twintig jaren geleden lijfde **NAPOLEON Holland** bij zijn Rijk in; hij verklaarde dat de Belgen het geschiktste waren om dat Land te besturen. De *Hollanders* moesten zich

Belgische Prefecten laten welgevallen, en zullen het lang in het geheugen houden. Na de tegenspoeden van het groote leger in *Rusland* en in *Duitschland*, verbraken zij hun juk, en verjoegen de Fransche en Belgische ambtenaren. Zoo ontzet thans ook *Belgie*, bij eenen volledigen gewapenden opstand, de *Hollandsche* ambtenaren.

Wij zien dus ten allen tijde dezelfde uitwerksels van het begeben van ambten aan vreemdelingen.

(4) *De Hooge Raad in het middenpunt des Rijks.* Overeenkomstig de Grondwet is de Hooge Raad aan het toppunt der regterlijke magt geplaatst, en oefent eenen grooten invloed uit op alle regtbanken. Maar noch de Hooge Raad, noch eenig ander gedeelte van de regterlijke magt is tot hiertoe in werking gekomen. De Wetten zijn sedert een of twee jaren vervaardigd, maar bestaan nog enkel op het papier, terwijl de organisatie eerst binnen eenige maanden zou geschieden. De provisionele staat van het regtsbeleid, sedert vijftien jaren, is eene te kennen gegevene grief, niet slechts door de Belgen, maar ook door de *Hollanders*. Bij deze gisting der gemoederen was het oogenblik ge-

komen om den zetel van den aanstaanden Hooge Raad te bepalen. De keuze viel op den *Haag*, en de Belgen toonden zich zeer getroffen daarover. Zij beklagden zich, dat zij, door eenen te groote afstand, van den Hoogen Raad gescheiden waren. Velen verzochten deszelfs verblijf in eene der steden van *Belgie* vast te stellen. Andere stelden daartoe *Brussel* voor, dat zoo dicht bij de grenzen gelegen is. Bij het adres wordt, tot voorkoming van alle tegenwerpingen, eenvoudig gevraagd, dat de Hooge Raad in het middenpunt des Rijks gevestigd worde,

(5) *Jurij*. Dit is eene van de instellingen, welke de Franschen bij ons overgeplant hebben; in *Belgie* bestond zij gedurende omtrent twintig jaren, in *Holland* drie jaren. Zij is in 1814 afgeschaft. De meerderhied der Belgen schijnt de herstelling derzelve te verlangen, doch de meeste Hollanders schijnen zulks niet te begeeren. De *Jurij* heeft evenwel in *Holland* zeer verlichte aanhangers gevonden, zelfs onder de regstgeleerden. In de Staten-Generaal, wáár, twee jaren geleden, over de questie is beraadslaagd, heeft men dezelve verworpen bij eene meerderheid van stemmen, uit Hollanders en Belgen bestaande.

(6) *Vrijheid van de Druipers.* Deze vrijheid is bij de Grondwet toegestaan, maar men heeft achtereenvolgens onderscheiden wetten gemaakt, om de buitensporigheden te beteugelen. Intusschen heeft geene dezer wetten voldaan, en wat de laatste aangaat, maakt het Adres gewag van vervolgingen, die onrust in het Land hebben verwekt. Het blijkt dat hier twee onvermijdelijke klippen bestaan; de eene is de losbandigheid der schrijvers, en de andere de kwellende regtsgedingen. Wanneer men tusschen deze beide ongemakken moet kiezen, is het eerste van minder gewigt. De Grondwet schijnt alles voorzien te hebben, en in dat opzigt, voldoende te zijn; zie hier art. 227:

• Het is aan elk geoorloofd om zijne gedachten en gevoelens, door de Druipers, als een doelmatig middel tot uitbreiding van kennis en voortgang van verlichting, te openbaren, zonder eenig voorafgaand verlof daartoe noodig te hebben; blijvende nogtans elk voor hetgeen hij schrijft, drukt, uitgeeft of verspreid, verantwoordelijk aan de maatschappij of bijzondere personen, voor zoo verre dezer regten mogten zijn beledigd.

• Alle regten zijn dus beschermd en beveiligd.

ligt, onverschillig of zij door de Drukpers of door eenig ander middel worden aangerand; terwijl de misdrijven, door middel van de drukpers begaan, in de categorie vallen der misdrijven, bij het Straf-wetboek voorzien. De misdrijven, uit de Drukpers voortgevloeid, verschillen slechts in één opzicht, van andere misdrijven. De uitwerking van de Drukpers namelijk, is uitgestrekter, sneller en duurzamer. Men kon dus de straffen verzwaren, wanneer de misdrijven door middel van de Drukpers begaan zijn, en dit zoude dan het onderwerp eener wet of van een nieuw artikel in het Straf-wetboek worden.

Het is te denken, dat de regterlijke vervolgingen, waarvan in het adres wordt gewag gemaakt, eene der naaste oorzaken van de volksbeweging te *Brussel* geweest zijn.

(7) *Onderwijs*. Na de oprigting van het Koningrijk, was eene der eerste daden van het Gouvernement, de instelling van drie Academies in *Belgie*, te *Leuven*, te *Luik* en te *Gent*. Zij bleven zonder Theologische faculteit, omdat de Seminarien der Bisdommen voldoende schenen voor de studien der jongelieden, die zich aan den Geestelijken Staat toewijdden. Maar de ijverige Katholijken

begrepen het anders, en klaagden, van het eerste oogenblik af, bitter over dit verzuim.

Aan den anderen kant gaven de Bisschoppen reden tot ongenoegen aan het Gouvernement, door het sterk uitbreiden van hunne kleine Seminarien, waar de jeugd onderwijs in de oude letteren ontving, en zich tot de Godgeleerde Studien in de groote Seminarien voorbereidde. Die kleine Seminarien werden niet alleen bezocht door hen, welke voor de priesterlijke wijding bestemd waren, maar bovendien nog door een groot aantal kinderen, die geene zoodanige roeping hadden. De ijverige Katholijken verkozen, uit godsdienstige beginsels, deze scholen boven elke andere. Intusschen waren de kleine Seminarien slechts stilzwijgend toegelaten, en zij behoorden eigenlijk niet tot de bisschoppelijke attributen. Het Gouvernement gedoogde niet dat de openbare scholen verlaten wierden, en eindigde dus met de kleine Seminarien te sluiten.

Het geloofde dezelve door eene groote instelling te kunnen vervangen, en stichtte het Collegium Philosophicum te *Leuven*. Het bepaalde tevens, dat slechts diegenen tot Priesters zouden gewijd worden, welke hunne voorbereidende studien in dat Collegie volbragt

hadden. Deze maatregel echter, die den grootsten weêrstand ontmoette, mislukte eindelijk geheel ten gevolge van het Concordaat. De studien, waartoe men vroeger verplicht was geweest, werden nu facultatief verklaard, en van toen af moest de instelling vervallen.

De beperkingen werden ook tot *Holland* uitgestrekt, alwaar geene Bisschoppen, maar enkel Roomsche zendingen bestaan. Sommige scholen werden aldaar gesloten; anderen aan reglementen onderworpen. Door deze maatregelen werd het misnoegen der ijverige Katholijken algemeen.

Men meende dat er bijzondere scholen, in denzelfden geest als de kleine Seminarien, en onder den geheimzinnigen invloed der Jesuiten, opgerigt waren. Onderscheidene scholen werden gesloten, omdat men er de onde talen onderwees; eene bevoegdheid, welke alleen aan de openbare scholen was vergund. Het schijnt, dat de ware oorzaak van dien maatregel in de vrees voor de Jesuiten gelegen was, die men overal meende te zien. Deze laatsten werden ook, in de liberale dagbladen van *Belgie* en *Holland*, als geduchte vijanden aangeduid.



Ondertusschen bevonden zich onder de Belgen vrijheidsgezinden, die voor hen zelven meerdere vrijheid in het onderwijs verlangden, en zich niet meer aan de reglementen op de toelating en bevordering van onderwijzers wilden onderwerpen. Zij hielden staande dat het onderwijs evenzeer vrij als de drukpers behoorde te zijn. Om hierin des te beter te slagen, vereenigden zij zich met de ijverige Katholijken. Beiden vroegen toen evenzeer om die twee vrijheden. Zij gingen vervolgens verder en vereenigden zich omtrent de meeste andere grieven.

Het Gouvernement zag zich toen door een verbond van twee partijen aangetast, die de geheele wereld voor onverzoenlijk had gehouden. Weldra verscheen een nieuw besluit, hetwelk door verschillende administrative maatregelen opgevolgd werd, en de klagten waren bijna gestild.

Het Adres treedt geenszins in al deze bijzonderheden, maar verlangt eene wet op het onderwijs, in plaats van een besluit. Ik heb vroeger de beweegreden opgenoemd, welke de voorkeur aan eene wet doet geven. [Zie hierboven (2), aan het slot.]

(8) *Conflicten*. Wij hebben deze inrigting

van *Frankrijk* bekomen. Wanneer de regterlijke en administrative autoriteiten elkander de kennisneming eener zaak betwisten, beslist aldaar de Staats-Raad tusschen beiden. Kort na de herstelling van onze onafhankelijkheid zijn de Conflicten bij ons afgeschaft, en de administrative autoriteiten aan de beoordeeling der regtbanken onderworpen geworden. Na verloop van eenige jaren echter, zijn de Conflicten wederom ingevoerd, behoudens deze wijziging dat het niet de Raad van State, maar de Koning is, die daaromtrent beslist. De eene zoo wel als de andere beschikking is bij besluiten daargesteld, waarover men zich, in de beide deelen van het Rijk en in de Staten-Generaal, bezwaard heeft.

In het Adres wordt van misbruiken in dat opzigt gesproken, en eene wet verzocht. Dit is eene algemeene grief, welke zoo wel in *Holland* als in *België* bestaat.

(9) *Belastingen*. In alle landen van *Europa* vallen de belastingen zwaar, en nooit zijn de volken zoo gedrukt geweest. Er bestaan twee voorname oorzaken van de openbare uitgaven, waaruit de noodzakelijkheid geboren wordt, om zich van bovenmatige inkomsten te verzekeren. Die oorzaken zijn de nationale

schulden, en de staande legers. Onder den naam van legers begrijp ik den geheelen staat van oorlog. De publieke schulden zijn uit de oorlogen voortgevloeid. De staat van oorlog is derhalve eigenlijk de grondoorzaak van de overdrevene uitgaven, die ondragelijke belastingen noodzakelijk maken.

De volkeren klagen sedert lang hierover, en bijzonder dat grootste gedeelte van een volk, hetwelk van zijnen dagelijkschen handarbeid leeft. De arbeidzame klassen zijn onderdanig aan het Gouvernement, uit gevoel en uit gewoonte. Maar dat Gouvernement moet hen beschermen, dat is: hun werk en brood verzekeren. Ontbreekt hun dit laatste, wordt een groot deel van hun loon, door de belastingen weggenomen, dan leenen zij gretig het oor aan hen, die hun eene verandering van Gouvernement, eene staatsomwenteling voorstellen.

Wij leven te midden van menigvuldige omwentelingen. Wij sporen de oorzaken op, verdiepen ons in wijdloopige redeneringen, en sluiten onze oogen voor de eenige duidelijke oorzaak, welke alle omwentelingen verklaart.

Dan eens zegt men ons, dat de Jacobijnen losbandigheid prediken, dat hunne leerstel-

lingen van gelijkheid en vrijheid de pest der maatschappijen zijn, dat zij overal omwentelingen verwekken en nog verwekken zullen. Neen: zonder een algemeen misnoegen, zouden de Jacobijnen de groote menigte geenszins, door hunne leerstellingen, opruijen. Dit misnoegen levert hun slechts de stof, die zij met goed gevolg bewerken.

Dan wederom wijst men ons op de Jesuiten. Men ziet in hen de openbare rustverstoorders. Neen: de Jesuiten zouden geenen volksopstand maken, indien de werkzame klassen niet tot een uiterste gebragt waren.

Een andermaal beschuldigt men de Intriganten, zelfs uit den hoogsten stand der maatschappij. Zij stellen zich, zegt men, aan het hoofd der groote menigte, om haar tot verwoesting, brandstichting en plundering te leiden. Neen: de Intriganten zouden nimmer tot eene verleiding der menigte geraken, indien deze brood had.

Laat ons de volken, en bijzonder de arbeidzame klassen, van de zware, ondragelijk geworden belastingen ontheffen. Dit is het eenige middel om de orde te herstellen, de openbare rust te verzekeren, en de omwentelingen voor te komen.

Deze zoo eenvoudige waarheden zijn vooral klaarblijkelijk in de *Nederlanden*, waar de inwoners hooger belast zijn, dan in eenig ander land van *Europa*.

*België* heeft in de *Hollandsche* belastingen moeten deelen, en daardoor eene plotselinge verandering in zijnen maatschappelijken toestand ondergaan. Het heeft zich aan zulk eenen zwaren last niet kunnen gewennen.

*Holland* heeft denzelven lang gedragen, omdat er alle bronnen van werk en winst, door den vrijen handel, in groote mate vloeiden. Doch deze vrijheid heeft, van het oogenblik af der vereeniging van *Belgie* met *Holland*, plaats gemaakt voor een verbodstelsel. De Belgen hadden het verbodstelsel van de Franschen geleerd, en zetteden daartoe de *Hollanders* aan met alle hunne magt.

Toen de groote handel in *Holland* eenmaal aan kluisters lag, daalde de uitwerking der beperkingen, van de eene nijvere klasse tot de andere af, zonder ergens op te houden. De arbeidzame klassen voelden die gevolgen, op de smartelijkste wijze. Bij haar was het om dagelijksch brood te doen; zij hadden altijd veel betaald, maar ook in evenredigheid verdiend. Hetgeen haar overbleef van haar loon

was voldoende om er van te leven. Met dezelfde belastingen en minder werk, kunnen zij onmogelijk meer bestaan.

Hierin is de oorzaak gelegen van een algemeen misnoegen, in *Holland* zoo wel als in *België*. Het is eene grief, door de ééne te kennen gegeven, maar aan beiden gemeen.

(10) *Aanmoediging van de Nijverheid*. Men heeft zich in het Adres vergist met te veronderstellen dat de, op de staatsbegrooting gebrachte som, tot aanmoediging zoo wel van den handel als van de nijverheid strekte. Het is integendeel een groot gedeelte der inkomsten, door middel der in- en uitgaande regten, van den handel geheven, die voornamelijk tot aanmoediging der fabrieken wordtgebezigd. Deze beschikking dagtéekent van het jaar 1821, en behoort tot het toen aangenomen stelsel van belastingen. Overeenkomstig eene aldus genoemde wet van beginselen, moest de handel te gemoet gekomen worden, door de matigheid der inkomende regten. Deze regten waren op de vreemde fabriekaten zeer hoog gesteld. Men besloot, dezelve te verminderen, en de fabrieken door premien aan te moedigen. Bij de toepassing dier wet werd echter de hoop van den han-

del verijddeld, en hij blijft bij voortduring aan zeer hooge inkomende regten onderhevig. Te gelijker tijd werd de som, tot aanmoediging der fabrieken bestemd, op eene wijze gebruikt, geschikt om de klagten te verwekken, die in het Adres vervat zijn.

De fabrikanten bekwamen voorschotten ten behoeve van hunne ondernemingen. Wanneer zij geen aftrek hadden, kocht men hunne fabriekaten, om dezelve weder met verlies te verkoopen. Het natuurlijk gevolg van deze handelwijze was eene gedurig opklimmende en onevenredige voortbrenging van goederen. Door den aard der gebezigde werktuigen reeds, ging die voortbrenging de aanvraag te boven. Thans was dat excedent verdubbeld. De gelegenheid der fabrikanten werd dagelijks grooter, in weerwil van alle aanmoediging.

Zoo hadden de instellers der premien het ook geenszins begrepen. Zij gingen van het beginsel uit, dat verschillende fabrieken het niet dadelijk, bij den eersten aanvang, tegen de mededinging van den vreemdeling konden volhouden, en dus om staande te blijven, te duur moesten verkoopen. De buitenlander leverde eene el katoen voor vijftig centen. De inlandsche fabrikant kon slechts tot eenen prijs

van zestig centen bestaan. De schatkist kwam dan tusschen beide, en betaalde het verschil van tien centen. Ziedaar de premie, welke men bedoelde. Zij behoorde enkel voor eenen zekeren tijd toegelegd te worden, gedurende welken de fabrikant zich oefende en bekwaamde om zijne waar voor denzelfden prijs als de vreemdeling te leveren. Indien hij, na verloop van eenige jaren, zich niet door zijne eigene krachten kon staande houden, trok de Staat de premie in, en beschouwde de onderneming als onuitvoerbaar.

Door middel van deze premien was de voortbrenging van waren niet buiten redelijke palen gedreven. Zij rigtte zich naar de aanvraag, zoo als zij altijd doet, wanneer de handel vrij is. De vrijheid van den handel bleef onaangetast, en het heilzame middel van mededinging gehandhaafd.

(11) *Premien van Uitvoer.* In het Adres wordt een ander middel voorgesteld tegen de daarbij aangewezen kwalen. Hetzelve erkent de nuttigheid van het uitvoeren der voorwerpen, door den grond en de nijverheid opgeleverd; doch men verkeert daarbij in eene grove dwaling, door premien van uitvoer voor te stellen, die door alle goede schrij-



vers in het vak van Staathuishoudkunde, afgekeurd worden. De uitvoer is ongetwijfeld nuttig voor de natie, maar wanneer zij daarvoor eene premie geeft, heeft zij reeds aan den eenen kant verloren wat zij aan den anderen hoopt te winnen.

De uitvoer moet winst aanbrengen aan den handel, die denzelven bewerkstelligt. Dan heeft hij geene aanmoediging noodig, en de vrijheid alleen is hem genoeg. Alle voortbrengsels van den grond en de nijverheid geven, bij den uitvoer, geen voordeel, en zouden er ook geen kunnen geven. Slechts een gedeelte van deze voortbrengsels is vatbaar voor uitvoer, en zoo is het daarmede in alle landen gelegen. Deze uitvoerbare voortbrengsels maken den grondslag van den algemeenen handel uit, die alle volkeren der wereld met elkander verbindt. De regeringen die dezen door de Voorzienigheid ingestelden vermogenden band, op eene vermetele wijze aantasten, bevinden zich niet wel daarbij, en hebben reden om het vroeg of laat te berouwen.

In *Frankrijk* heeft men het verbodstelsel lang toegejuicht, en het Gouvernement handhaaft hetzelfde nog, tegen het gevoelen van

alle verlichte mannen. Het Adres is aan de grenzen van *Frankrijk* opgesteld, en buitendien zijn de Belgen ingenomen met deze Gothische beginselen van de oude fransche school.

*Holland* heeft altijd eene vrijere lucht ingeademd. Het heeft gedurende twee eeuwen eene praktische les aan de wereld gegeven, en alle groote Staathuishoudkundigen van onzen tijd, in *Engeland*, *Duitschland* en *Frankrijk*, prediken geene andere stellingen dan die van alle Hollandsche kooplieden en van het Gouvernement der oude Republiek van de Vereenigde Nederlanden. Wilt gij die stellingen zelfs reeds in theorie ontwikkeld zien, ruim anderhalve eeuw geleden, opent het uitgekomen werk, onder den titel van: *Memorien van JAN DE WITT*. ADAM SMITH zoude dezelve niet ontkennen. Deze vrijheid van handel, welke *Holland* genoten heeft, verschaftte aan hetzelfde alle overige vrijheden: Burgerlijke vrijheid, Godsdienstige vrijheid, vrijheid van Drukkers, Persoonlijke vrijheid, vrijheid van Taal, vrijheid van Onderwijs.

De Belgen maken aanspraak op al deze vrijheden, en veroordeelen nogtans den handel tot slavernij. Zij hebben zonder ophouden bij het Gouvernement aangedrongen om het

verbodstelsel intevoeren, met alle onheilen die het vergezellen. Zij hebben daardoor den ondergang van *Holland* voorbereid en teweeg gebracht. De *Hollanders* zien dagelijks hunnen voorspoed afnemen, en kunnen het oogenblik berekenen wanneer hun ondergang volbragt zal zijn. *Holland* is tot dien hoogen trap van voorspoed geklommen, zonder hulp en in spijt van de natuur, enkel door zijne instellingen ten behoeve van eenen vrijen handel. *België* is met alle gunsten van de natuur verrijkt, en gelooft evenwel niet te kunnen bestaan dan door middel van ongerijmde inrigtingen, die het ook nog over *Holland* uitstrekt.

De verbittering der *Hollanders* tegen de *Belgen*, op dit eene punt, is regtvaardiger en sterker dan de verbittering der *Belgen* tegen de *Hollanders* het ooit, wegens al de grieven te zamen genomen, zijn kan.

(12) *Uitgaven betrekkelijk tot de legers.* Men beklaagt zich hier over eene, met de grondwet strijdige beschikking. Deze grief is aan *Holland* en *België* beide gemeen.

(13) *Reglementen voor de steden.* Dit is wederom eene grief, aan *Holland* en *België* beide gemeen. Het verwondert mij dat het

Adres geen gewag maakt van de Reglementen voor de provincien. Ik geloof zelfs dat het een schrijf- of drukfout is, en dat men lezen moet als of er stond: de reglementen voor de provincien en steden.

(14) *Maatstaf der belasting voor het kiesregt.* Het geldt hier een punt van groot belang, namelijk het kiesregt. Deze kwestie heeft *Engeland* sedert lang in beweging gebracht, en maakt de hoofdzaak uit van hetgeen men de hervorming van het Parlement noemt. In *Frankrijk* heeft zij, sedert zestien jaren, het Gouvernement en de natie gedurig bezig gehouden. De koningsgezinde partij heeft altijd het regt van verkiezing willen beperken; de vrijheidsgezinde partij heeft zich, met alle magt, daartegen verzet. Intusschen is het aan de verschillende Ministerien gelukt menigvuldige beperkende wetten te doen aannemen, tegenstrijdig met het Charter, en hieruit is eene groote ontevredenheid onder het volk ontstaan. Het is gedeeltelijk door deze beperkende wetten, dat de laatste omwenteling is voorbereid. Thans heeft men niet alleen de bepalingen van het Charter hersteld, maar tevens het kiesregt tot een grooter aantal burgers uitgestrekt.

Bij ons is het voornamelijk questie van de onmiddellijke en middelijke verkiezingen. Zij zijn middelijc krachtens de grondwet. De Staten-Generaal, of liever de Tweede Kamer, wordt benoemd door de Provinciale Staten; de Provinciale Staten worden benoemd door de drie standen van burgers, namelijk, de ridderschap, de steden, en het platte land. Ik geloof dat de openbare meening, in 1814, de indirecte verkiezing vereischte. Men was de volksvergaderingen moede, die regtstreeks tot de willekeurige heerschappij hadden geleid. Het democratische beginsel was veracht, en de bespotting der wereld geworden. Eene getemperede monarchale magt vereenigde aller wenschen, en het kiesregt werd, in overeenstemming daarmede, vastgesteld.

Tegenwoordig heeft een nieuw geslacht andere denkbeelden opgevat; de gebeurtenissen, sedert veertien jaren, hebben daartoe bijgedragen, en de zucht tot vrijheid klopt op nieuw in aller harten. Het komt mij voor dat de openbare meening thans tot de directe verkiezingen overhelt.

Hoe dit zij, de questie is ook van belang voor *Holland*, en geenszins bijzonder voor *België*.

(15) *Nationale vertegenwoordiging.* Deze grief gaat het voorname beginsel der nationale vrijheid aan. Twee volken worden zamen vereenigd om er een enkel van te maken. Dat volk, hetwelk het grootste getal vertegenwoordigers in het gemeenschappelijke wetgevend ligchaam erlangt, beheerscht noodzakelijk het andere. Zal *Holland*, *België* beheerschen? Zal *België*, *Holland* beheerschen? Dit waren de groote vragen, welke opgelost moesten worden. De grondwet besliste dezelve, met een gelijk getal afgevaardigden aan ieder volk toe te staan.

Zie hier de beweegredenen van deze bepaling, breedvoeriger ontwikkeld in het rapport der Commissie tot herziening van de grondwet, van den 13 Julij 1815. Ten aanzien van het getal der leden, door elke provincie tot de vergadering der Staten-Generaal te benoemen, heeft eenig verschil van gevoelen plaats gehad. Sommige leden der Commissie waren van meening dat daartoe de bevolking als de eenvoudigste, billijkste en zekerste grond in aanmerking komen moest, en bragten vele redenen en voorbeelden bij tot staving van dit gevoelen; anderen daachten, dat de juistheid van dezen grond, en vooral ook deszelfs toepassing op de vereeni-

• niging onzer provincien, met klem kon worden tegengesproken, en er werd wijders aangemerkt dat de buitenlandsche bezittingen, welke de Noordelijke provincien tot moederland hebben, de uitgebreidheid van den handel daaruit geboren, en de millioenen inwoners onder hare regering levende, niet gedoogden, den grondslag voor de vertegenwoordiging, enkel in de Europesche bevolking te zoeken; eindelijk dat het eenige middel tot vestiging van eene opregte en altoosdurende vereeniging tusschen de twee gedeelten van het Rijk, was eene geheel gelijke vertegenwoordiging van beiden. Met dit gevoelen heeft zich de meerderheid vereenigd.

• Het getal van leden uit elk der Noordelijke provincien is hetzelfde gebleven; dat der Zuidelijke is op eene billijke wijze, en in evenredigheid zoo van het getal der Ingezeten, als van dat der Gedeputeerden, door welke zij reeds waren vertegenwoordigd, geregeld. • (art. 79.)

Onderscheidene jaren na deze beraadslaging, werd dezelve vernieuwd in de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Diezelfde redeneringen werden van beide zijden aangevoerd, en de zaak bleef daarbij.

Zij werd ten derde male voor den dag gehaald, in den loop der twee laatste jaren. Ditmaal maakten de woelgeesten daarvan gebruik, om deze schoonschijnende grief, bij zoo vele anderen te voegen. Het was eene grief, bijzonder geschikt, om invloed te hebben bij weinig nadenkende menschen, die het grootste getal uitmaken. De menigte liep er mede weg, en de verbittering der Belgen tegen de Hollanders kreeg er veel voedsel door. Aan den anderen kant bragt die questie eene even groote hatelijkheid in Holland te weeg; eene uitwerking, door de opwerpers van het geschilpunt zeer wel voorzien, die dus reden hadden zich over een gekozen middel te verheugen, dat, gelijk zoo vele anderen, strekte om de twee natien onverzoenlijk te maken.

Er bestonden hieromtrent niettemin eervolle uitzonderingen. Men heeft slechts dit artikel van het Adres te lezen, om te ontwaren dat de steller bijna bloosde met eene dusdanige dwaasheid voor den dag te komen. De *Courrier de la Sambre*, een zeer liberaal blad, verklaarde dat de Hollanders nimmer in eene evenredige vertegenwoordiging zouden kunnen toestemmen, en dat zij nimmer aan



de Belgen één vertegenwoordiger boven het gelijke getal zouden toegeven. Men wilde hiermede tot de gevolgtrekking komen, dat *Holland* en *België* noodwendig ieder hunne eigene wetgevende vergadering behoorden te hebben.

(16) *Bijeenroeping der Staten-Generaal.* Door deze bijeenroeping te vragen, om de herstelling der grieven te verkrijgen, bewijzen de ondertekenaars van het Adres, dat zij zich veel van eene vertegenwoordiging, in gelijken getale, voorstellen. Deze is dus, in hunne oogen, geene onoverkomelijke hinderpaal, en zij verwachten zelfs dat hun door hare tusschenkomst regt geschiede, en hunne wenschen verhoord worden.

Ik heb de grieven der Belgen breedvoerig niteen gezet, omdat dit het voornamste punt is. Men vindt daarin de oorzaken van al de gebeurtenissen, die onophoudelijk de gemoe-deren opwinden. Men is van die gebeurtenissen getroffen; men legt dezelve op duizenderlei wijzen uit, en men twist daarover, zonder elkander te verstaan, terwijl zij natuurlijk uit ééne en dezelfde bron voortvloeijen. Met zich deze wel voor den geest te brengen, houdt men den draad vast, die door den

doolhof leidt. Maar algemeen gaat men niet aldus te werk; men laat zijne aandacht van de grieven afleiden, en gaat zelfs zoo ver, dat men ze vergeet. Men beschouwt dan de gebeurtenissen niet meer uit haar waar oogpunt, beoordeelt dezelve geheel verkeerdelijk, en laat zich vervolgens alleen door zijne vooroordeelen en hartstogten wegslepen.

Het eerste gevolg der grieven is een algemeen misnoegen geweest, dat niet in de laatste jaren is ontstaan, maar sedert ruim vijftien jaren dagteekent, en met de vereeniging der beide landen is begonnen. Hetzelve heeft onophoudelijk nieuwe krachten bekomen, zich dagelijks verder verspreid is, en tot diep in de harten doorgedrongen. Het moest wel vroeg of laat tot eene uitbarsting komen.

Wanneer eens mijn geladen is, is er slechts eene kleine vonk nodig om haar te doen springen. Dit was sedert lang het geval in *Belgie*. Men verwachtte aldaar de uitbarsting, sedert onderscheidene jaren, en de aanstaande omwenteling werd openlijk in de straten van *Brussel* aangekondigd.

Het kon niet missen of de noodlottige vonk moest, door de wederkeerige verbittering der beide volken, den een of den anderen dag, aan-

gebragt worden. Ik heb de oorzaken dezer verbittering, bij de opgave der grieven, voldoende ontwikkeld. Zij nam, uit den aard der zaken, gedurig toe, en werd daarenboven door schrijvers gevoed, die er behagen in schepten om de gemoederen tot het uiterste te drijven.

*Brussel* was de eerste schouwplaats der volksbewegingen. In de laatste dagen van Augustus gingen volkshoopen verschillende huizen plunderen en verwoesten. Deze waren eene drukkerij van het ministeriele dagblad, het hotel van den Minister van Justitie, dat van den Directeur van Policie, benevens eene fraaije Ratoen-fabriek. Het hotel van den Minister, tegen wien men het meeste geschreeuw aangeheven had, werd zelfs in brand gestoken.

Men gelooft algemeen dat die volksmenigte, door half vermomde personen van den eersten rang is bestuurd geworden. Men heeft die genoemd, en tevens aangekondigd dat zij voor de regtbanken zouden betrokken worden.

Men heeft hun de eer gelaten van de omwenteling, welke daarop is gevolgd. Dit laatste gevoelen is eene grove dwaling. Deze vermogende personen hebben alleen de mijn aangestoken. Indien deze mijn niet bestaan had,

zoude zelfs eene geheele kool vuur de ontplofing niet hebben kunnen bewerkstelligen. Het strafwaardige gedrag dier personen, stelt hen, buiten twijfel, aan de geheele gestrengheid der wetten bloot. Maar indien men hen ook had kunnen straffen, zoude hunne terechtstelling geene de minste verandering in de geteldheid der gemoederen, in het algemeene misnoegen, of in de nationale verbittering te weeg gebragt hebben. Ondertusschen hebben Staatslieden in zoodanige terechtstelling het einde der onlusten meenen te zien. Eenige schrijvers hebben hunne denkbeelden voor het publiek ontwikkeld, en het voornaamste gedeelte van dat publiek is geëindigd met dezelve aantenemen. Van dáár de algemeene kreet in *Holland*, die aan het Gouvernement eenen kruistogt tegen *Brussel* scheen voor te schrijven. Het is duidelijk dat men de bijkomende zaak voor de hoofdzaak aanzag. Men zag alleen het misdrijf van eenige menschen, en verloor de natie, met hare grieven, uit het oog. Zoo is men sedert op dezelfde wijze, voor en na, aan toevalligheden blijven hechten, zonder meer om het beginsel van het kwaad en de volledige genezing te denken.

Sommigen hebben beweerd dat het voorbeeld

der Fransche omwenteling de Belgen had opgewonden. Ongetwijfeld heeft deze groote omkeering en het bloedige gevecht binnen *Parijs*, indruk op de harten in *België* gemaakt, even als in alle landen van Europa. Die gebeurtenis bragt echter de ontvlambare stof niet voort. Zonder eene algemeene ontevredenheid, uit de grieven geboren, zoude zelfs de Fransche omwenteling *België* niet ten onderste boven gekeerd hebben. Hier wordt wederom eene bijkomende zaak voor de hoofdzaak genomen, door die oppervlakkige menschen, welke zich de moeite niet geven om de zaak te doorgronden.

Het opgeruide graauw te *Brussel* kreeg smaak in het plunderen, zoo als doorgaans gebeurt, en de raddraaijers begonnen, met regt voor de openbare veiligheid en voor hunne eigene zekerheid beducht te worden. Te gelijktijd gevoelden alle welgezinde menschen de noodzakelijkheid om zich, tot herstel der orde, te vereenigen. Uit dezen dubbelen drang is de snelle inrigting eener gewapende burgermagt ontstaan. Deze was genoodzaakt op eenige hoopen plundersaars en brandstichters te schieten, die dooden en gekwetsten op de plaats lieten.

Dezelfde tooneelen werden in de meeste Belgische steden herhaald, en overal hadden zij eenen gelijken uitslag.

Op het voorbeeld der gewapende burgers van *Brussel*, trokken zich alle anderen, de zaak der nationale grieven aan. Zij zagen zich dus aan den eenen kant geplaatst tegen over het gepeupel, dat zij in toom hielden, en aan den anderen, tegenover het Gouvernement, van wien zij de herstelling der grieven vorderden. Hun standpunt was alzoo bijzonder gevaarlijk. Zoo was de gesteldheid van *Belgie*, in de maand September 1830. De verscheidenheid van nationaal karakter had de grieven te weeg gebracht. De grieven hadden een algemeen misnoegen en een volkshaat verwekt. In plaats eener zamensmelting bestond er eene daadzakelijke afscheiding, en alle aangewende middelen om de twee volken te vermengen, hadden slechts gestrekt om hen nog meer van elkander af te zonderen; een droevig gevolg van zoo vele mislukte pogingen, in de ijdele hoop van eene, onmogelijk bevondene, vereeniging tot stand te brengen.

## 3.° DE SCHEIDING.

Het Gouvernement bragt een legerkorps bijeen, en zond hetzelfde naar *Brussel*. De twee Prinsen, zonen des Konings, bevonden zich aan het hoofd. Zij eischten van de stad *Brussel*, dat deze hen met hunne troepen zoude ontvangen, na vooraf, de te midden van het oproer opgestokene Brabandsche kleuren, afgelegd te hebben.

Deze vordering had geene uitwerking; doch een groot aantal aanzienlijke Belgen kwamen te *Vilvoorden*, in het hoofd-kwartier der Prinsen, om den Prins van Oranje over te halen, zonder troepen, binnen de stad *Brussel* te komen. Zij dachten, dat dit groote blijk van vertrouwen, alle vijanden van het Gouvernement zoude ontwapenen. Zij troffen het edele hart van den Vorst, die aan hunne wenschen toegaf. De Prins trok de geheele stad door, van gevaren omgeven, en vestigde zich in zijn paleis. Dáár ontving hij al diegenen, die voor hem verschenen, hoorde alle bezwaren aan, en benoemde eene commissie, van uitstekende mannen, zoo door hunne geboorte als door hunne verdiensten, ten einde door hen den wensch der Belgen te leeren kennen.

Den derden dag werd die wensch door de Commissie uitgedrukt, en door de toestemming van eene talrijke vergadering bevestigd. Die wensch was in één woord begrepen de afscheiding.

Het is niet moeilijk den loop der denkbeelden te volgen, en het verband tusschen de scheiding en de grieven te ontwaren. Alle grieven konden, op de eenvoudigste en gemakkelijkste wijze, verholpen worden, wanneer de Belgen hunne eigene wetgeving bekwamen. Van dat tijdstip af zouden zij zich als afzonderlijke Staat gevestigd, en hunne eigene zaken beheerd hebben.

De Belgen verklaarden te gelijktijd dat zij geene verandering van Dynastie begeerden. Zij wilden het Koningrijk der *Nederlanden* behouden, onder den gemeenschappelijken scepter van het Huis van Oranje.

De Prins bragt dien wensch naar den *Haag* over. Hij woonde de raadsvergaderingen bij, maar keerde niet wederom naar *Brussel* terug. Hij bepaalde zich tot den kring zijner ambtsverrigtingen en gewone bezigheden.

Het legerkorps deed weldra eenen aanval op *Brussel*, maakte zich van twee poorten mees-



ter, en drong tot in het hooge gedeelte der stad door, hield, gedurende vier achtereenvolgende dagen, moorddadige gevechten, en eindigde met de stad te ontruimen.

De voortgang van de zaak der opstandelingen ontvlamde het hart van al de Belgen. In alle steden vielen gevechten voor, en ongeacht het groote getal dooden en gekwetsen, behielden de burgers ten laatste overal de bovenhand.

In den loop van dezen krijg konden de gewapende burgers niet aan twee kanten het hoofd bieden. Zij moesten daarom noodzakelijk ontbonden worden; een groot getal burgers voegde zich bij den gemeenen hoop, en velen leverden aan dezen hunne wapenen over. De nieuwe strijders noemden zich vrijwilligers, eene menigte vreemdelingen kwam zich bij hen voegen, en deze bende stelt thans de wet.

De woelzieke factie maakte gebruik van deze gebeurtenissen, om zich op nieuw een groote magt toe te eigenen. De achterswaardigste mannen waren daarover ontsteld. Van alle kanten namen grondeigenaren de vlugt naar buiten 's lands. Handel en nijverheid ondervonden eenen bijna volkomen stilstand.

De Prins van Oranje verscheen toen andermaal op de schouwplaats. Hij werd belast met het bestuur der getrouw geblevene gewesten, en met de zorg om de in opstand zijnde gewesten tot rust te brengen. Hij vestigde zich te *Antwerpen*, met een gedeelte van het Ministerie en van den Raad van State, en was thans alleen door Belgen omringd. De Belgische leden der Staten-Generaal kwamen zich bij hem voegen. Zij waren het juist, die den Koning uitdrukkelijk verzocht hadden hun het bestuur van den Prins toe te staan.

Deze laatste begon met den draad der zaken te hervatten, van het punt af, waarop hij dezelve te *Brussel* had gelaten. Hij herstelde dadelijk eenige der voornaamste grieven, door de vrijheid van onderwijs, de vrijheid van taal, de begeving der ambten in *België* aan Belgen, te verzekeren; maar boven alles kondigde hij aan dat de scheiding bepaald was, en dat er nu slechts korten tijd vereischt werd, om dezelve, naar grondwettige vormen, te regelen.

Inmiddels was een voorloopig bestuur te *Brussel* ingesteld, dat zijne magt hoe langer hoe meer uitbreidde. Het ging zwanger met het denkbeeld eener bondgenootschap-

pelijke en onafhankelijke Republiek. Doch het gezond verstand der Belgen, het gevoel van hunne ware belangen, stelde aan zulke hersenschimmige ontwerpen de geduchtste hinderpalen in den weg. Het voorloopig bestuur deed eene oproeping aan de natie, vorderde de bijeenkomst van een Congres, en gaf voorschriften tot verkiezing van twee honderd vertegenwoordigers.

Geheel *Antwerpen* was opgetogen over deze tijding. Deze groote en rijke stad wilde deel aan het Congres nemen, en er hare eigene belangen verdedigen. De onwederstaanbare magt des volks had zich zoo menigmaal getoond, en het was dus niet twijfelachtig of er zoude te *Antwerpen* eene omwenteling uitbreken.

In stede van den loop der gebeurtenissen te volgen, en zich door dezelve te laten medeslepen, zag de Prins ze in, en kwam die voor. Hij veroorloofde den Belgen die hij bestuurde, om afgevaardigden voor het Congres te kiezen. Hij deed zulks in de verpligtendste uitdrukkingen, bij eene proclamatie, die de harten der Belgen voor hem innam, en juist daardoor aan de *Hollanders* mishaagde.

*België* was onafhankelijk met der daad. Het voorloopig bestuur had deze onafhankelijkheid

afgekondigd , maar die stap had niets daartoe bijgedragen. De Prins erkende mede die onafhankelijkheid, welke reeds zonder hem bestond. Het voorloopig bestuur had bij voorraad verklaard, dat het zich aan de beslissingen van het Congres zou onderwerpen. De Prins verkondigde dat het Congres de nationaliteit zou daarstellen, en dat hij zulks met deelneming zou zien.

Blijkbaar was deze nationaliteit het noodwendig gevolg van de afscheiding, en even zeker bleef het dat, noch de eene noch de andere, de twee Staten van *Holland* en *België* zoude beletten, het Koninkrijk der *Nederlanden*, onder het bestuur van het Huis van Oranje, te blijven uitmaken.

In *Holland* echter, hadden zich verschillende stemmen doen hooren, in het voordeeleener veel scherper geteekende afscheiding. Verlichte schrijvers stelden aan den Koning voor, geheel van *België* af te zien. Men wilde zich volstrekt niet meer met hetzelfde bemoeijen, maar het wederom in handen der Mogendheden overgeven, die het met *Holland* vereenigd hadden.

Indien dit gevoelen al niet algemeen omhelsd werd, schenen zich evenwel alle wen-

schen te vereenigen , om de scheiding aan te nemen , op dien voet , zoo als de Belgen de- zelve gevraagd hadden. Zij , die eene vol- strekte scheiding vorderden , waren vol van die verbittering , welke ik hierboven heb uit- gelegd. Diegenen , welke eene scheiding , met behoud van hetzelfde Stambuis verlangden , waren verstandige en gematigde menschen , die zich niet door de driften van het oogenblik lieten wegslepen.

In *België* waren de gevoelens niet minder verdeeld. Men had daár eene partij voor het bondgenootschappelijke en onafhankelijke gemeenebest. Het voorloopige bestuur met zijne vrijwilligers en vreemdelingen schijnt grootendeels die partij uit te maken. Eene andere partij wilde de grondwettige Monarchie , en schijnt te bestaan uit groote en kleine grondeigenaren , kooplieden en fabrikanten in allerlei vakken , en uit alle menschen , die te midden der onlusten nog eenig verstand behouden hebben.

Indien *België* aan zich zelve overgelaten ware , en de Belgen den tijd hadden om na te denken , is het buiten tegenspraak dat de laatst opgenoemde partij de bovenhand zou krijgen. Maar in dit oogenblik regeert de

republikeinsehe partij; deze is gewapend, schreeuwt het hardst, en smooit de stem van de ware Belgen.

De partij der grondwettige Monarchie is daarenboven, onder zich zelve verdeeld, en daardoor zoo veel zwakker. Eenige vragen de tegenwoordige Dynastie, terwijl anderen den Prins van Oranje willen kiezen. In het wezen der zaak is het verschil niet zeer groot. De Prins van Oranje is de erfgenaam van den Troon der *Nederlanden*, en wanneer hij thans de Kroon van *België* bekwam, zoude hij toch, na den dood van zijnen vader, de twee Staten, onder zijn Stamhuis, vereenigen. Anderen wederom stellen voor, ten einde alle zwaarigheden uit den weg te ruimen, om aan den Prins van Oranje den titel en de functien van Onder-Koning op te dragen. De Belgen zouden dan een Opperhoofd bekomen, die hun vertrouwen bezit. De Hollanders zouden hem later, met al het eigendommelijke van eene grondwettige regering, aannemen.

Bij de tegenwoordige stemming der gemoeerden, is de grootste hinderpaal tegen elke schikking, de volkswoede, die *België* in vuur en vlam zet. Het gepeupel is opgeruid, en

keert niet ligt tot de orde terug. Toen er niet anders dan grieven bestonden, bemoeide zich de groote hoop niet daarmede. Op den dag der uitbarsting van den opstand heeft het volk, bij het licht van den aangestoken brand, vuur gevat, en zijne vaderlandsliefde in de plundering getoond. Toen, kort daarop, het woord van scheiding uitgesproken was, hebben alle Belgen, zonder onderscheid, het herhaald. Zij hebben nationale kleuren opgestoken, om den wensch hunner harten meer zichtbaar en tastbaar te maken. Het overvloedig gestorte bloed te *Brussel* maakte den indruk daarvan nog levendiger, dieper en duurzamer. De gevechten werden in alle steden herhaald; overal gaf het dooden en gekwetsten, en de meeste Belgische officieren en soldaten voegden zich bij het volk. Tegenwoordig is het, bij het gemeene volk en zelfs bij de misleide menschen van de hogere klassen, niet meer een bloot gevoel. Het is nu een hartstogt, eene verblinding, eene heete koorts, en deze stemming wordt door den weêrstand gaande gehouden. Men is door de troepen van het Gouvernement aangevallen geworden, en veronderstelt dat men het nog verder zal worden. Men voert dus den krijg

om de Belgische gewesten , die nog niet in opstand zijn , te veroveren of te bevrijden. Men bedreigt zelfs *Holland* met eenen inval , onder den schijn van weêrwraak. Deze groote hinderpaal aan de bevrediging , aan de terugkeering der orde , kan niet anders opgeheven worden dan met *België* geheel aan zich zelve over te laten. Slechts *Maastricht* en de omliggende streken behoort men hiervan uitzonderen , als deel uitmakende van het oude grondgebied der *Vereenigde Nederlanden*. *Holland* heeft het regt dezelve onder zijne ijzeren Kroon te plaatsen , met het opschrift : *• Hij neme zich in acht , die er aan raakt. •*

*Antwerpen* echter , kan evenmin gehouden worden als zulks het geval met *Brussel*, *Gent*, *Luik*, en alle andere steden is geweest. *Antwerpen* telt eene bevolking van meer dan 70,000 zielen , die algemeen haken om zich met de Belgen te vereenigen. Onder deszelfs inwoners hebben Staatsmannen de afscheiding van *Holland* eenen zelfmoord genoemd ; groote kooplieden hebben verzoekschriften tegen de afscheiding onderteekend. Maar zelfs de stem van de rede en het belang wordt niet meer gehoord , wanneer het een gevoel van natio-



naliteit geldt. Iedereen verlangt, vóór alles, Belg te zijn, en men kan zich tegen dien wensch niet wel verzetten. Alle krachten van het Gouvernement zijn verlamd, en er blijft aan hetzelfde alleen over, om zich staande te houden in den boezem van een getrouw en, voor het Huis van Oranje, met geestdrift bezielde volk.

De rol van *Holland*, met opzigt tot *België*, wordt voortaan lijdelijk. Laat de Belgen een gemeenebest oprigten, laat hen eene constitutionele Monarchie verkiezen, laat hen zich voor de Dynastie of voor een van hare leden verklaren; *Holland* kan niets meer daaraan doen. *Holland* heeft enkel verloren, door zich met de zaken van *België* in te laten. Met zijne zonen aan het Gouvernement over te geven, met voor hetzelfde zijne schatten te verspillen, heeft het niets voor het Gouvernement erlangd, en alles voor zich zelve verloren.

*Holland* moet nu voortaan zorgen voor deszelfs eigen behoud, de daarstelling eener regelmatigte orde van zaken, de handhaving van het crediet en financiewezen, benevens het beheer der civile en militaire aangelegenheden. *Holland* kan het voorname beginsel van deszelfs welvaart andermaal magtig worden, door middel van de vrijheid van koophandel. Dat

de wetten deze vrijheid verzekeren , dat de instellingen haar waarborgen , en de natie zal zich op nieuw overgeven aan die nijverheid , welke haar kenschetst. Zie daar onderwerpen , de nationale aandacht waardig ; zie daar bezigheden , geschikt om de algemeene gemoedsbeweging , die zich vertoont , te doen bezadigen ; zie daar een vast en bepaald doel voor de pogingen , die *Holland* in het werk wil stellen , maar die in dit oogenblik onzeker zijn , en samenhang missen.

Ik beken dat er voor *Holland* een duidelijk en onbetwistbaar belang aanwezig is , bij de vereeniging met *België* , onder deszelfde Dynastie. Door deszelfs geographische ligging is *België* een staat- en krijgskundige slagboom voor *Holland*. Maar *Holland* kan niets meer ten behoeve van dit belang verrigten. Het kan slechts aan de Belgen de zorg overlaten , om hunne eigene belangen te raadplegen. De Belgen hebben tien maal meer redenen , om aan dezelfde Dynastie gehecht te blijven , dan de Hollanders om zulk eenen slagboom te houden. Het steunpunt van de Belgische welvaart ligt in *Holland* en in deszelfs kolonien. Indien de Belgen dit niet zien , zullen de Hollanders hun de oogen niet

openen. Deze behooren dan van den tijd af te wachten, dat de oogen der Belgen zich voor het licht openen.

Er bestaat eene omstandigheid, die daartoe kan bijdragen. De vredelievende woorden, welke de groote Mogendheden reeds doen hooren, het Congres dat in den *Haag* wordt aangekondigd, zijn zoo vele omstandigheden, die welligt eene verandering in de vijandelijke gezindheid der Belgen zullen te weeg brengen. Deze zullen al dadelijk gevoelen, dat hier oorlog voeren de grootste dwaasheid is; zij zullen daarna later begrijpen, dat zij alle reden hebben, om zich bij hunnen eersten wensch te bepalen, te weten: de scheiding, behoudens hetzelfde Stambuis.

#### 4.º BESLUIT.

De scheiding, onder dezelfde Dynastie, is in het belang van *België*.

Door de scheiding verkrijgt het de herstelling van al deszelfs grieven. Het is overbodig deze stelling nader te ontwikkelen. Ik zou slechts mijne eigene woorden herhalen.

De handel en de nijverheid der Belgen worden, voornamelijk door het gemeenschappelijke gouvernement, beschermd en aangemoe-

digd. De voortbrengsels, die de grond en nijverheid van *België* opleveren, vinden in *Holland* eene zekere en voordeelige markt. De Hollandsche kolonien openen aan dezelve eene tweede, niet minder voordeelige markt. De handel van *Antwerpen* bloeit, door middel van de Hollandsche kapitalen. De Belgische scheepvaart op de Hollandsche kolonien draagt veel bij tot den voorspoed van *België*. De Belgische koopvaardijschepen worden, in alle werelddeelen, door de Hollandsche Marine, beschermd. Deze zoo eenvoudige waarheden worden door alle grondeigenaren, door alle maatschappijen tot ontginning van mijnen, door alle fabrikanten en door alle handelaren in *België*, begrepen en toegestemd.

De politieke staat en de nationale onafhankelijkheid der Belgen zijn onzeker, wanneer zij op zich zelven blijven. Het land ligt te midden van vermogende volken, is gedurig aan vijandelijke invallen blootgesteld, en bestemd om dadelijk het tooneel van alle oorlogen te worden. Onder dezelfde Dynastie met *Holland* geplaatst, is *België* sterker en beter verdedigd, niet alleen in deszelfs militaire betrekkingen, maar ook voor deszelfs politieke behoeften.

De afscheiding , onder dezelfde Dynastie , is ook in het belang van *Holland*.

Door de scheiding erlangt het op nieuw de vrijheid van koophandel , die de ziel van deszelfs welvaart is. Hier zouden almede de ontwikkelingen niets dan herhalingen worden.

Onder eene gemeenschappelijke Dynastie , wordt *België* andermaal de slagboom of voormuur van *Holland*. Deze voormuur is een belang , dat reeds van de eerste tijden der oude republiek dagteekent. Het is een denkbeeld van **FRADERIK HENDRIK**. De Raadpensionaris **DE WIT** nam hetzelfde insgelijks aan. **WILLEM III** maakte zulks tot een beginsel van zijne staatkunde , gedurende dertig jaren. Het werd vervolgens bekrachtigd , bij den vrede van *Utrecht* en het *Barrière* tractaat. *België* , als onafhankelijke natie gevestigd , zal natuurlijk een sterke slagboom voor *Holland* zijn.

De scheiding , onder dezelfde Dynastie , is niet minder in het belang van het Huis van Oranje.

De vereeniging van *Holland* en *België* heeft de treurigste gevolgen gehad. *België* is , een oogenblik , voor het Huis van Oranje , verloren geweest. Het bestuur van beide Staten kan aan hetzelfde , slechts door de scheiding , gewaar-

borgd worden. Dan kan het aan alle grieven der Belgen voldoen. De lijnregt tegen elkander strijdende en daarom altijd onvereenigbare belangen van handel en nijverheid, ingeval namelijk de Belgen het verbodstelsel, en de *Hollanders* de vrijheid van handel verlangen, zullen den Koning der *Nederlanden* niet meer in verlegenheid brengen. Hij zal dan, zonder zwaarigheid, aan de Belgen kunnen toestaan hun land volmaakt dicht te sluiten, en den buitenlandschen handel, alleen door het bekrompen middel van Entrepôts, te drijven. In *Holland* zal hij omgekeerd alle havens voor den handel kunnen open stellen, en wederom de algemeene markt invoeren.

De scheiding, onder dezelfde Dynastie, is eindelijk tevens in het belang van *Europa*.

De groote Mogendheden, die het Koningrijk der *Nederlanden* opgerigt, en de onmogelijke ineensmelting van twee volken verlangd hebben, moeten thans, ten gevolge eener ondervinding van vijftien jaren, bemerken, dat de vereeniging niet dan inwendige verdeeldheid en burgeroorlog voortgebragt heeft. Het Koningrijk der *Nederlanden* zal nu veel magtiger zijn, en beter aan het oogmerk der Mogendheden be-

antwoorden , wanneer het uit twee onderscheidene Staten zal zamengesteld zijn.

In 1814 en 1815 wilden de vier verbondene Mogendheden eenen noordelijken voormuur tegen *Frankrijk* daarstellen. *Frankrijk* werd toen , door een bezettings-leger , in ontzag gehouden , en nog bijna als een vijand beschouwd. Op het Congres van *Aken* , in 1818 , werd *Frankrijk* volkomen van alle banden ontslagen , het bezettings-leger verliet den Franschen bodem , en *Frankrijk* zelf trad tot het bondgenootschap toe , en nam deel aan alle akten van het Weener Congres. Van dat oogenblik af kon er geene questie meer van eene vijandige inrigting zijn. Het Koninkrijk der *Nederlanden* vormde toen niet meer enkel eenen slagboom voor het Noorden tegen *Frankrijk* , maar werd ook een slagboom voor *Frankrijk* tegen het Noorden. Het Koninkrijk der *Nederlanden* droeg ten zeerste bij tot het evenwigt van *Europa* , en tot behoud van den algemeenen vrede. De dubbele slagboom heeft sedert , door de vereeniging en de inwendige verdeeldheid , welke daaruit zijn geboren , deszelfs kracht verloren , het evenwigt van *Europa* is in gevaar , en de algemeene vrede is niet meer verzekerd. De schei-

ding is dus het eenige middel om aan dit staatkundig ligchaam het leven terug te geven. Dit laatste zal aan de oogmerken van *Europa* beantwoorden, zoodra het op nieuw, in twee afzonderlijke staten, onder het Huis van Oranje, zal gevestigd zijn.

De scheiding, met behoud van dezelfde Dynastie, dient derhalve alle belanghebbenden. Het is zelfs mogelijk dat in de volgende eeuw, aan de tegenwoordige verbittering niet meer gedacht wordt, dat door den vooruitgang van den menschelijken geest, de tegenstrijdige belangen zich wederom vermengen, dat het karakter en de zeden van de twee volken elkander niet meer terugstooten. Onze naneven zullen dan welligt de hereeniging verzoeken. Thans is zij onmogelijk, want aldus heeft het de natuurlijke gang der zaken gewild, dien men niet ongestraft kan tegenwerken.

---



## AANMERKING.

---

In den eersten druk, bladzijde 63, staan de volgende woorden: »een groot aantal aanzienlijke Belgen en zelfs Diplomaten te *Brussel* gevestigd, kwamen te *Vilvoorden*, in het hoofd-kwartier der Prinsen, om den Prins van Oranje over te halen, »zonder troepen binnen de stad *Brussel* te komen.» In dezen druk heb ik eenige woorden uitgelaten, namelijk: »en zelfs Diplomaten te *Brussel* gevestigd.» Een van deze Heeren heeft mij toch de eer gedaan mij te verzekeren, dat noch hij, noch zijn ambtgenoot, eenigen raad aan den Prins gegeven hadden, dat zij *Brussel* verlaten hadden en door *Vilvoorden* waren gekomen, en dat zij daar de gelegenheid hadden waargenomen om hun hof te maken.

Ik herstel met genoeg en eene dwaling waarin ik vervallen was.

# **I N H O U D.**

---

|                               |                        |
|-------------------------------|------------------------|
| <b>1º. HOLLAND EN BELGIË.</b> | <b>. . . Bladz. 5.</b> |
| <b>2º. DE VEREENIGING.</b>    | <b>. . . — 7.</b>      |
| <b>3º. DE SCHEIDING.</b>      | <b>. . . — 52.</b>     |
| <b>4º. BESLUIT.</b>           | <b>. . . — 64.</b>     |



**ZEVEN STUKJES.**



**ZEVEN STUKJES**  
**TEN VERVOLGE OP**  
**DE SCHEIDING**  
**VAN HOLLAND EN BELGIE,**

**UITGEGEVEN**  
**IN OCTOBER, NOVEMBER EN DECEMBER 1830.**

**DOOR**  
**GIJSBERT KAREL *Grave* VAN HOGENDORP.**



**TE 'S GRAVENHAGE, BIJ**  
**A. KLOOTS.**  
**MDCCCXXX.**









# **DE SCHUTTERIJEN.**



**DE**  
**SCHUTTERIJEN.**

---

**18 October 1830.**

---

**TWEEDEN DRUK.**



**TE 's GRAVENHAGE, BIJ**  
**A. KLOOTS.**  
**POOTEN, NO. 165.**



## **DE SCHUTTERIJEN.**

---

**D**e verdediging moet zich schikken naar den aanval. Deze krijgskundige stelregel is waar in alle tijden, op alle plaatsen. Zij is toepasselijk op onze omstandigheden, in dezen tijd.

Hier is de aanval van een verwoeden vijand. Hier in het Noorden woelt een helsche factie

van het Zuiden. Hier zijn hare zendelingen. Hier strooit zij geld uit. Hier in onze volkrijke steden tracht zij plundersaars en brandstichters aan te werven. Hier staan de huizen, die zij gedoemd heeft tot puinhoopen. Hier zijn de mannen die zij waant te verschrikken. Hier wil zij de orde en openbare rust stooren. Hier moeten wij, derhalve, ons tegen haar weren.

Op onze grenzen zoude zij ons gaarne aanvallen, maar het ontbreekt haar aan vermogen. Zij heeft noch krijgslieden, noch geld om ze te onderhouden. In den boezem eener opgeworpen regering is de helsche factie reeds oneenig. *Luik*, *Gent*, *Doornik* staan hoe langer hoe meer op zich zelve en willen niet bukken onder *Brussel*. De natie komt tot nadenken. De Belgen openen hunne oogen. Zij zien rondom zich verwarring en ellende. Zij zien zelfzuchtige fortuinzoekers zich verheffen, en daaronder vele vreemdelingen. Maar zij zien ook den PRINS VAN ORANJE, als een engel des vredes, hunne regtvaardige bezwaren herstel-

len; hun de vrijheid van onderwijs schenken, die een en dezelfde is met vrijheid van Godsdienst; hun vergunnen dat elk zijne moedertaal gebruike, dit kostelijk regt van den beschaafden mensch; alle ambten uitdeelen onder inboorlingen, een voorregt, tot behoud waarvan onze voorvaderen de wapenen hebben opgevat tegen PHILIPS II. Hij houdt zich op in een van hunne eerste steden, maar zijn beeld is reeds doorgedrongen tot in alle harten. Zij hebben nu te kiezen tusschen den PRINS VAN ORANJE en den filosoof DE POTTER. De keuze lijdt geen twijfel. Al ras zal ORANJE worden uitgeroepen door aller mond.

De helsche factie voelt dit en hare woede kent geene palen meer. Zij ziet den afgrond open voor hare voeten. Zij heeft *België* schier geheel daarin gestort. Nu wil zij *Holland* mede slepen. Maar ook hier, even als aan de grenzen, zullen de middelen falen.

Wij Nederlanders kennen onzen vijand, wij houden hem in het oog, wij onderhouden de goede orde en de openbare rust. Deze rusti-



ge houding heeft tot heden toe alle omkoopingen, alle opstokingen, alle verleidingen te niet gedaan. De vijand dringt door in ons midden, bespiedt ons, vindt ons wakker en voorbereid, en hij verbleekt en verstomt. Doch laat een duivel het wagen om den oproerkreet der helsche factie aan te heffen, laat een hoopje omgekocht volk zich rondom hem scharen, zoo zullen zij oogenblikkelijk door de omstanders gepakt zijn en in verzekerde bewaring gebragt worden.

Op de bewaring der goede orde en openbare rust zal onder ons een terugkeer der oude welvaart kunnen volgen. Wij worden gescheiden van *België* met opzigt tot alle die betrekkingen die ons arm en neringloos moesten maken. De vrije handel keert weder met onze eigen wetgeving, onbelemmerd door de kortzigtige en ongerijmde inbeeldingen van een verbodstelsel. Vrije instellingen en een vrije regering zullen de waarborgen zijn van den vrijen handel. Hetgeen ontbreekt aan onze Grondwet, hetgeen uit ondervinding gebleken

is te moeten gewijzigd worden, dat alles kan op de vreedzaamste wijze worden ingevoerd, naar het voorschrift zelf der Grondwet, die er den weg toe aanwijst.

Sedert anderhalve eeuw bestaat er zulk een wettige vrijheid, zulk eene constitutie, in het welvarend en magtig *Engeland*. Men noeme dit een republiek met een koning aan het hoofd, of eene monarchie met eene constitutie; de woorden mogen verschillen, de zaak is dezelfde. Ieder Engelschman is met geestdrift gehecht aan zijn constitutie en aan zijn koning. De koning zit vast op zijnen troon, en de stormen des Staats kunnen zich nooit tot aan denzelfden verheffen. Maar ieder Engelschman ook draagt in den kern van zijn hart de ministerieele verantwoordelijkheid, als den breedten grondslag van zulk een heilrijken staat. Heden heeft een andere groote natie die Engelsche constitutie genoegzaam geheel overgenomen. *Frankrijk* bezit thans dezelve in haar verbeterd charter. Ja, er is in dat land een factie, die tegenstreeft. Doch de meer-

derheid is op het goede spoor, en kan er even vast op blijven voortgaan, als de Engelsche natie nu zoo lang reeds gedaan heeft. Wij Nederlanders bezitten eene Grondwet, die niet alleen op de goede beginselen van alle staatsregt, maar ook op onze zeden en gewoonten gebouwd is. Wij hebben het vermogen en de bevoegdheid, om datgene daarin te veranderen, of daarbij te voegen, wat voor ons heilzaam zoude zijn. Met behoud der goede orde en openbare rust kunnen wij dit overwegen en uitvoeren.

Maar op het behoud der openbare rust en goede orde komt dan ook alles aan. Wij hebben dit in onze handen en het hangt van ons alleen af. Onze vijand ligt tot nog toe onder ons neder in het stof en wij hebben hem slechts onder den voet te houden. Willen de Hagenaars inzonderheid een beeld zien van den goeden geest, die den kwaden in bedwang houdt? Zij rigten slechts hunne oogen naar het torentje van den ouden Doelen. Daar staat St. Joris, die den

draak met voeten trapt. Hij heeft hem jaren lang zoo gehouden en niet losgelaten, en zal het niet doen tot aan het einde der dagen. Zoo kunnen wij de helsche factie onder den voet houden, en haar altijd beletten zich te roeren.

*Nederland* heeft heden een grooten roem behaald door zijne rustige houding en door zijne beproefde trouw aan het huis van ORANJE. Alle de volken van *Europa* zien de onlusten van het Zuiden toe, en mengen zich daar niet in, omdat zij van het edelmoedig Noorden niet anders verwachten, dan bedaardheid en kalme overweging, omdat zij denken, dat zulk een gemoedsgesteldheid zich verspreiden zal tot in het Zuiden, en dat eendragt en vrede daaruit herboren zullen worden.

Zulk een roem onder alle de volken, een nieuwe voorspoed in ons zelve, herleving der luisterrijke dagen van het oude vaderland, zullen de vruchten zijn van ons gedrag in deze geduchte oogenblikken. Wandelen wij dan voort op dezen goeden weg, met een oog

op het roemrijk voorgeslacht, op alle de grooten mannen, die in onze geschiedenis schitteren, van de opkomst der *Vereenigde Nederlanden* af tot heden toe. Herdenken wij EGMOND EN HOORN, MARNIX VAN ST. ALDEGONDE, VAN DER DOES, DE BUYSSEN, VAN DER WERF, BOISOT, BLOIS VAN TRESLONG, HOOFT, DE STIRUMS, OLDENBARNVELD, HUGO DE GROOT, REINIER PAAUW, ADRIAAN PAAUW, CATS, de broeders DE WIT, BEVERNINK, VAN BEUNINGEN, DE RUITER, TROMP, vader en zoon, WASSENAER, DE FAGELS, HEINSIUS, GOCKINGA, OUDERKERK, SLINGELANDT, de broeders VAN HAREN, ADRIAAN VAN DER DUYN, HOP, DEDEL, VAN DE SPIEGEL, en zoo vele anderen. Als zonen van zulke vaderen zorgen wij voor den roem van *Nederland*, staan wij pal op den vasten grond waarop wij verzekerd zijn van de achting der wereld.

Telgen van vader WILLEM, van zijne heldhaftige zonen MAURITS en FREDERIK

HENDRIK, WILLEM II en WILLEM III,  
bloed van WILLEM LODEWIJK, HENDRIK  
CASIMIR, JAN WILLEM FRISO, WILLEM IV,  
treedt op aan het hoofd van een trouw  
volk, van brave burgers, van opregte  
christenen, en leidt ons op de wijze van  
Uwen doorluchtigen stam, opdat gij met den-  
zelfen woont in alle de harten tot in het laat-  
ste nageslacht.

Nederlanders, Vorsten, op zulk een band  
van eendragt, op zulke vereenigde pogingen,  
zal de zegen des Hemels rusten,

---



# **HET KREDIET.**





**HET**

**K R E D I E T.**

---

**29 October 1830.**

---

**DERDE DRUK.**

---

**TE 's <sup>G</sup>RAVENHAGE, BIJ**  
**A. KLOOTS.**  
**POOTEN, no. 165.**



## HET KREDIET.

---

Wij hebben eene geldleening van twintig millioenen zien uitschrijven en mislukken. De inschrijvingen hebben geen drie en een half millioen bedragen. Het geld was evenwel hoog noodig. Wij vernemen dat de dagelijksche uitgaven worden gevonden uit de penningen

bestemd tot de betaling der renten in Januarij aanstaande. Deze renten moesten voldaan worden uit de geldleening, die mislukt is.

De gevolgen van het onbetaald blijven der renten behoeven geene schildering. Elk Nederlander kan dezelve ligt voor zijn geest brengen. Wij ondervinden reeds eene geringe voorsmaak daarvan, nu het Amortisatie-Sijndikaat zijne aflossingen uitstelt.

Gaan wij derhalve onverwijld over tot een onderzoek der middelen om het krediet te herstellen, zoo dat er gelden inkomen om de Regering in staat te stellen aan hare verbindtenissen te voldoen, en duizende huisgezinnen buiten verlegenheid te houden.

Wie geld schiet, moet weten aan wien hij het schiet. Wie is hier de schuldenaar? Het *Koninkrijk der Nederlanden* bestaat niet meer.

De groote helft, die bijgevoegd was, is afgevallen. Zij heeft hare onafhankelijkheid verklaard, zij handhaaft dezelve door de wapenen, en zij zal zich zeker niet verbonden achten aan den geldschieter. Is het overgebleven deel van het Koningrijk de schuldenaar? Wat is de naam van dit overgebleven deel? Kan dit naamloos deel eene verbindtenis van dien aard aangaan volgens de Grondwet van het Koningrijk? Is het nog mogelijk, eene meerderheid van de Staten-Generaal van het Koningrijk te vinden? Verbiedt niet de Grondwet aan de Staten-Generaal, om eenig besluit te nemen, ten zij de meerderheid in de vergadering aanwezig zij?

Zal de geldschieter onder zulke omstandigheden zijne beurs openen? In de plaats van

vertrouwen, gevoelt hij niet dan wantrouwen. De plaats van het krediet wordt ingenomen door diskrediet. Er komt geen geld. Hebben wij het niet vooruit gezien, zoo hebben wij het dan des te zekerder achterna ondervonden.

Wij zijn evenwel eene natie, eene oude natie, eene beroemde natie. Wij hebben de openbare rust en de goede orde bewaard, ofschoon het ander deel van het Koningrijk in vuur en vlam staat. Onze nijverheid is rustig aan den gang gebleven en de belastingen worden alomme geregeld opgebracht. Wij hebben een bestuur, dat overal ongehinderd zijn wettig gezag uitoefent. Wij hebben een Koning en wij zijn getrouw gebleven aan den Vorst van onze keuze uit het Huis van ORANJE.

Alle de bouwstoffen zijn derhalve voorhanden, zij wachten slechts naar een grondslag om het

gebouw op te rigten. De Staat kan oogenblikkelijk gevestigd worden door middel eener Grondwet. Deze Grondwet hadden wij voor het Koningrijk en zij kan gewijzigd worden tot eene nieuwe Grondwet voor dezen Staat.

Toen wij onze vrijheid en onafhankelijkheid op het einde van 1813 heroverden, maakten wij aanstonds in den volgenden winter de Grondwet van 1814. Toen geheel nieuwe omstandigheden geboren werden uit de bevrijding van *Europa* en de verbrokene heerschappij van NAPOLEON, wijzigden wij onze Grondwet naar de omstandigheden van dien tijd, en zoo is de Grondwet van 1815 ontstaan. Heden zijn wederom geheel andere omstandigheden opgekomen, en wij hebben eene gewijzigde Grondwet noodig voor 1830.

In deze Grondwet kunnen wij aan alle de



behoefden voldoen. Wij kunnen den Staat zijn waren naam geven, zijn ouden naam, den luisterrijken naam van *Vereenigde Nederlanden*. Wij kunnen de wetgevende magt regelen, de vereischte meerderheid tot het nemen van besluiten vaststellen, en al het verdere inrigten, dat noodig is om den geldschieder gerust te stellen.

Wij weten niet, wat er worden zal van het *Koninkrijk der Nederlanden*. Wij weten niet wat er worden zal van het afgefallen deel. Wij kunnen daar ook niets aan doen en wij moeten het afwachten van den tijd. Maar hetzij wij alleen blijven, hetzij wij met het afgefallen deel onder een en hetzelfde hoofd komen, in alle gevallen is de scheiding zeker. Wij zijn een afzonderlijke Staat in alle mogelijke onderstellingen. Wij hebben derhalve geen

oogenblik te wachten, wij moeten de *Vereenigde Nederlanden* uitroepen, wij moeten eene Grondwet bezitten.

De Staten-Generaal zijn door den Koning gevraagd geweest, of zij de scheiding begeeren? De Staten-Generaal van beide de deelen, denkelijk voor het laatst vergaderd in eene en dezelfde vergadering, hebben verklaard dat zij de scheiding begeeren. Daarop is eene Commissie gelast geworden om een ontwerp van scheiding te maken. Hierop moet noodzakelijk volgen, dat de Tweede Kamer verdubbeld worde in getale, dat de scheiding in de dubbele Vergadering worde aangenomen, en dat de Grondwet van het Koningrijk in dien zin gewijzigd worde. Die zelfde Staten-Generaal, welke de scheiding begeerd hebben, diezelfde hebben ook de wijziging van de

Grondwet begeerd. Zoo slaat alles op elkander, hetgeen dat reeds gebeurd is, met hetgeen dat nog gebeuren moet. Wij hebben slechts voort te gaan, maar zonder uitstel, zonder verlies van tijd, want het diskrediet gedooft geen uitstel, [het krediet moet ten eerste wederkeeren.

Wanneer wij gevestigd zijn tot een afzonderlijken en onafhankelijken Staat, zoo kunnen wij gerust afwachten, of wij een bondgenoot onder denzelfden Koning krijgen, of niet. — Wij zijn gereed om met de Mogendheden daarover te handelen, in zoo verre wij daartoe gehouden zijn door de verdragen. Wij laten slechts het onmogelijke na, dat is, wij ondernemen niet om *België* te dwingen onze bondgenoot te zijn. Wij doen slechts het onvermijdelijke tot ons

zelfbehoud, wij vormen ons tot een geregelden Staat, wij bewaren die openbare rust en goede orde, zonder welke wij medegesleept zouden worden in den afgrond van regeringloosheid.

Boven al het andere leggen wij den grond tot herstel van ons krediet. Zonder krediet kan er in deze eeuw geen Staat bestaan. Gebrek aan krediet is gebrek aan geld, en zonder geld kan er in deze eeuw niets gedaan worden, noch door den burger, noch door den Staat.

In diezelfde Grondwet kunnen de verdere onmisbare vereischten van het openbaar krediet gebragt worden.

Het eerste vereischte, om daarin te brengen, is de publiciteit. Heden is de publiciteit in de financien volstrekt noodig, om het krediet te vestigen en te behouden. De financien

van het land moeten even zoo bekend zijn aan ieder deftig huisvader van een vrij land, als zijne eigene zaken. Dit boezemt een vast vertrouwen in en dit beweegt om geld te schieten.

Het tweede vereischte, om in de Grondwet te brengen, is de verantwoordelijkheid. De minister van financien moet verantwoordelijk zijn bij de Grondwet, dan zal hij zijn woord houden. Het zal niet te pas komen, hem te regt te stellen voor bedrog. De vrees alleen voor eene onvermijdelijke te regt stelling zal hem houden op het goede spoor.

Andere vereischten<sup>3</sup> zijn van minder gewigt. In deze geduchtige crisis was mijn oogmerk slechts, het crediet te vestigen, het onverwijld te vestigen, en *Nederland* te redden op den rand van den afgrond.





**DE**

**PRINS VAN ORANJE.**

---

**29 October 1830.**

---

**RESDE DRUK.**

---

**TE 's GRAVENHAGE, BIJ**  
**A. KLOOTS.**  
**POOTEN, N<sup>o</sup>. 165.**





## DE PRINS VAN ORANJE.

---

Het is tijd den Prins te zuiveren van den blaam, die hem aangewreven is bij het goede volk.

Gedurende een kort bewind in *Antwerpen* heeft de Prins drie proclamatien uitgevaardigd. Op de eerste, bij zijne aankomst aldaar,

heeft men in *Holland* vuur gevat. Op de tweede, eenige dagen later, heeft men hem uitgescholden en verraad geroepen. Van de derde, bij zijn vertrek gedaan, en nog naauwelijks bekend, is denkelijk geen betere uitslag te wachten. Maar het algemeen gevoelen omtrent alle drie rust op louter dwalingen en is verstoken van allen grond.

De last van den Prins was, om de provincien van *Antwerpen* en *Limburg* voor de verspreiding van den opstand te bewaren, en de zeven andere provincien te bevredigen.

Hij heeft de rust in *Antwerpen* behouden als bij mirakel; doch zoo was hij niet terug geroepen, of de gewone onlusten zijn er uitgebarsten.

In de zeven provincien van den gewapenden opstand waren alle de middelen van geweld gebruikt geworden, maar uitgeput en vruchteloos geweest. Daar bleef niets anders over,

dan zachtheid, vriendelijke manieren, goede woorden. Dezen eenigen weg, dien de Prins bewandelen kon, heeft hij ingeslagen met een uitmuntend verstand.

Daarmede bewees hij de grootste dienst aan *Holland*. Wij zijn nog in het volle genot van orde, rust en vrede. Indien wij deze bewaren, kunnen wij onze welvaart dagelijks zien groeijen. De wereldhandel zal toevloeijen naar ons land. Uit de gewesten der opstandelingen zelve zullen handel en nijverheid tot ons overkomen. Groote kooplieden van *Antwerpen* brengen alreeds hunne kapitalen en hunne schepen naar *Rotterdam* en *Amsterdam*. Maar het behoud van vrede is het noodzakelijk vereischte van welvaart. De Prins verzekert ons den vrede, indien hij slaagt in zijne pogingen tot bevrediging. Indien de Belgen hem aan het hoofd van hunne regering stellen, zoo is dit de eerste stap

tot een herstel van goede orde en openbare rust. Dan is de strijd tegen ons aan het einde. Daarmede behoeven wij niet langer, uit alle onze huisgezinnen, den vader, den echtgenoot, de zonen, gewapend naar de grenzen te zenden. Dan is de nering van ieder huisgezin niet langer gestremd, noch overhoop gesmeten. Dan kan de nijverheid, aan onzen landaard eigen, zich gerust ontwikkelen. Dan kunnen wij weder vooruitgaan in alle de takken van nering en van winst. Alle de pogingen van den Prins zijn daarheen gerigt geweest, dat wij deze zegeningen zouden genieten.

Daarom heeft hij, hij zijne eerste proclamatie, de voornaamste grieven der Belgen weggenomen. Uit die grieven, die vijftien jaren lang gebroeid hadden, was de opstand geboren. De opstand kon niet anders een einde nemen, dan met een herstel der grieven. De Prins

kondigde wijders eene amnestie van staatkundige misdrijven aan. Zonder eene amnestie is er nooit geen einde geweest aan oproer, aan opstand, aan burgeroorlog. Hier was het reeds gekomen tot een ijslijken burgeroorlog. Om den vrede weder aan te brengen, was de amnestie onvermijdelijk.

*België* heeft door de daad een bestaan, eene onafhankelijkheid, eene regering, eenige benden gewapend volk. Daarmede is thans onze rust bedreigd, onze welvaart reeds geschokt. Zeg vrij, dat zij muitelingen zijn, dat zij geplunderd en brand gesticht hebben, dat zij hunne eeden hebben verbroken, dat onze brave troepen door hen verraden zijn geworden. Ik geef dit alles toe en driemaal meer, zonder dat er van mijne stelling een stip afgaat. De bevrediging van *België* door den Prins is het echte middel om onze welvaart te verzekeren. Willen wij daartegen de mui-

telingen vatten, de hoofden aan den regter overleveren, schavotten oprigten, daar zoo veel van gepraat is aan het hoekje van den haard, zoo vallen wij oogenblikkelijk weder in dezelfde groeve, daar wij naauwelijks uit gered zijn.

Die plundersaars en brandstichters, die meenedigen, die verraders, zijn buiten ons bereik. Wij moeten ze overlaten aan zich zelve, wij kunnen hen niet meer deeren, wij kunnen niets meer doen aan dien verwarden boedel. Gelukkig zijn wij, dat de Prins zijne hand durft uit te steken naar dat heete hangijzer, dat hij tracht die muitelingen wederom onder een geregeld bestuur te brengen, dat hij de deftige burgers wil vereenigen om het slechte volk onder eenig gezag terug te brengen. Een onderwetsch Hollander zeide onlangs, dat *België* thans een hollend paard was, en dat de Prins er op was gaan zitten.

Schrandere gedachte en krachtige uitdrukking!

Zulk eene onwaardeerbare dienst heeft de Prins aan *Holland* bewezen, door eene zelfsoffering, waarvan de wedergade niet te vinden is.

De goede uitslag zijner pogingen bezorgt niet alleen den vrede aan *Holland*, maar ook aan *Europa*. *België* is als een twist-appel onder de Mogendheden geworpen. Indien het eene regering instelt met den Prins aan het hoofd, zoo zijn *Holland* en *België* wel gescheiden tot afzonderlijke Staten; maar deze kunnen te zamen blijven onder het Huis van ORANJE. Dit hebben de Mogendheden vastgesteld bij opeen gevolgte verbonden. Dit willen zij staande houden, en het kan geschieden door middel van den Prins. Maar trekt hij de hand terug, zoo zullen diezelfde Mogendheden twisten over het lot van *België*. Een algemeene oorlog in *Europa* zal daar het onvermijdelijk gevolg van zijn. *België* zal het tooneel worden



van dien oorlog, en *Holland* zal er niet kunnen buiten blijven.

Zulk een oorlog hebben wij beleefd, veertig jaren geleden. Wij hebben er ons bloed in gestort, wij hebben er onze schatten aan gespild. Het slot is geweest onze onderwerping aan het vreemde juk, dat wij schier twintig jaren lang gedragen hebben, onder eene gedurige schatting van geld en van menschen. Dergelijk een lot is onder de mogelijkheden, of veel meer onder de waarschijnlijkheden, wanneer er wederom een algemeene oorlog uitbreekt. Wij hebben dan ieder oogenblik te beven voor onze onafhankelijkheid, onze vrijheid, ons bestaan. Maar van dien schrik zelve verlost ons het grootsch ontwerp van den Prins, indien het gelukt.

Zoodanig is het gedrag van den Prins geweest. Hij heeft dit gehouden met eene eigenaardige vrijmoedigheid, met eene rondborstige taal,

zonder omwegen, noch slagen om den arm. Hij is uitgescheiden met de verklaring dat hij zijn plicht heeft gedaan; en hoezeer hij *België* verlaat, geeft hij de hoop niet op, dat zijn oogmerk zal bereikt worden, als het blinde volk uit zijne oogen zal zien.

Mogten ook de *Hollanders* zien, wat de *Prins* voor hen gedaan heeft. Sedert vijftien jaren zucht *Holland* onder de vereeniging met *België*. Handel en nijverheid weten wat het is, te plooiën onder een fransch verbodstelsel, dat de *Belgen* hebben ingezogen. *Holland* verlangde met smart naar het oogenblik, waar de klauwen van de handen zouden vallen, waar de bron van zijne oude welvaart wederom vloeijen zou. Onverwachts eischten de *Belgen* eene scheiding, en daarmede daagde een licht voor *Holland* op. Naarmate die scheiding beter werd ingezien, begrepen de *Hollanders*, dat de vrije handel daaruit konde herboren worden.

Op deze wijze lachte eene scheiding hoe langer hoe meer aan allen toe. Eindelijk hebben zelfs de Staten-Generaal, dezer dagen, in hun adres aan den Koning verklaard, dat één gevoel nu in het gansche oude *Nederland* leeft, en dit is de wensch van scheiding. Worden wij twee Staten onder dezelfde kroon, zoo heeft ieder zijne eigene wetgeving, en de wetten, die ons zoo lang gedrukt hebben, zijn vervallen.

Aan dien verklaarden wensch van *Holland* kon nooit beter worden voldaan, dan door de tweede proclamatie van den Prins. Hij erkent de onafhankelijkheid van *België*, waarin eene gelijke onafhankelijkheid van *Holland* opgesloten ligt. Is de eene Staat onafhankelijk, zoo is het de andere ook; zij zijn beide onafhankelijk van elkander. Hij roept de Belgen op, om hunne nationaliteit te vestigen, dat is, een afzonderlijken Staat te gronden. Is *België* een afzonderlijke Staat, zoo is *Holland* dit nood-

wendig mede. Bezit *België* zijne eigene nationaliteit, zoo is daarmede de aloude nationaliteit van *Holland* erkend. Ziet hier dan die volledige scheiding, naar welke *Holland* zoo hartelijk verlangt. Elk woord van deze proclamatie aan de Belgen is een kostelijk woord ook voor *Holland*. Nu besluit de Prins met de verdere verklaring, dat hij medewerken wil tot die gewenschte nationaliteit, dat hij zich aan het hoofd stelt van degenen, die bestemd zijn om dezelve tot stand te brengen. Hij brengt dus *België* tot dien staat, tot een staat van onafhankelijkheid, die zoo volledig strookt met de belangen van *Holland*, omdat de onafhankelijkheid van *Holland* in eenen adem daarmede bekrachtigd wordt, omdat de hatelijke banden, waarmede *Holland* gebonden was, eens vooral daarmede verscheurd zijn. Hiertoe werkt de Prins mede, van dit werk stelt hij zich aan het hoofd, dezen zegen bezorgt hij aan *Holland*.

Dan met al dit goede, dat hij voor *Holland* uitwerkt, is niettemin het goede, dat hij voor *België* bedrijft, even uitsluitend. Het is geen schijn, dat hij dienst doet aan de Belgen, terwijl het hem op *Holland* alleen aankomt. Neen, daar is geen bedrog in zijn mond, omdat er opregtheid is in zijn hart. Hij doet dienst aan de Belgen, zoo wel als aan de Hollanders, wanneer hij zich aan het hoofd stelt om *België* aan wijze instellingen, aan een wettig gezag, terug te geven. *België* is gedompeld in verwarring en ellende, de Belgen vernielen hunne welvaart met eigene handen, de deftige burgerijen zuchten er onder een hoop slecht volk en een schrikbewind. Uit zulk een poel van rampen wil en kan de Prins de Belgen redden. Ik zoude hier gemakkelijk eene schilderij van zijne pogingen en verwachtingen kunnen ophangen; maar ik schrijf niet voor de Belgen en ik voer de pen slechts voor de Hollanders.

Om dezelfde reden zal ik mij niet verdiepen in een onderzoek van de groote diensten, welke de Prins mede bewijst aan geheel *Europa*. Indien hij krachtig medewerkt om den vrede te bewaren, zoo is er geen staatsman, geen vergeten burger in geheel *Europa*, die niet zijn naam met zegeningen uit zal spreken. In hoe verre de Prins daartoe medewerken kan, wat de prijs is, die op zijne pogingen wordt gesteld, blyke uit een enkelen trek. Men heeft uit den mond van bevoegde regters de volgende woorden vernomen: » de » PRINS VAN ORANJE is de eenige man, die een » algemeenen oorlog vóór kan komen.”

Onder alle die menigvuldige en overgroote diensten, door den Prins te bewijzen, zijn nogthans de pogingen tot welzijn van *Holland* altijd bovendrijvende. Het mag gezegd worden aan de *Hollanders*, en zij moeten het weten, dat de Prins een *Hollander* is en dat er een *Hollandsch* hart in zijn boezem slaat.

**Als Hollander leg ik openlijk dit getuigenis  
van hem af en bekrachtig het gaarne met de  
onderteekening van mijn naam.**

**GYSBERT KAREL VAN HOGENDORP.**



**DE V R E D E.**



DE 7117 EU

**DE**  
**V R E D E.**

---

**3 November 1830.**

---

**DOOR**

*Gijstert Karel Grave van Hogendorp.*

**TWEEDE DRUK.**

---

**TE 's GRAVENHAGE, BIJ**  
**A. KLOOTS,**  
**POOTEN, N<sup>o</sup>. 165.**



***Hoog Edel Gestrenge Heer ,  
den Heer Mr. VAN TOULON ,  
President van de Tweede Kamer  
der Staten-Generaal enz. enz.***

***Hoog Edel Gestrenge Heer!***

***Ik neem de vrijheid dit gedrukt stukje,  
getiteld DE VREDE , aan Uw Hoog Edel  
Gestrenge te zenden.***

***Mijn verzoek is , dat Uw Hoog Edel  
Gestrenge het van mijnentwege gelieve***

***aan te bieden, als mijne hulde, aan de  
Staten-Generaal.***

***Ik heb de eer met de uitstekendste  
hoogachting te zijn,***

***Hoog Edel Gestrenge Heer!***

***Uw Hoog Edel Gestrenge gehoorzame Dienaar,***

**GIJSBERT KAREL VAN HOGENDORP,**

---

## **DE VREDE.**

---

---

*3 November 1830.*

---

Indien wij den vrede behouden hadden,  
zoo zouden wij nu eene aangename rust genieten  
en den grondslag mogen leggen voor een  
nieuwen bloei van het vaderland.

Maar wij zijn gewikkeld in een burgeroorlog, die de ergste oorlog van allen is. Wij hebben zware verliezen geleden en wij hebben het vooruitzicht op veel grootere rampen. Het is overbodig deze te beschrijven, zij staan iedereen voor den geest en als het ware voor oogen.

Na de eerste berigten van het verlaten van *Brussel*, op het einde van September, heb ik begrepen dat het gekomen was tot den burgeroorlog. Aanstonds heb ik toen mijn werk gemaakt van de middelen om den vrede te herstellen. Ik heb onder anderen eenige denkbeelden, in korte woorden, op het papier gebragt, zoo als dezelve hier volgen.

## BEVREDIGING.

---

29 September 1830.

1.

*Brussel* blijft zonder garnizoen. De stad zelfve zorgt voor de bewaring van rust en goede orde. Alle de steden en alle de dorpen van *België* genieten dezelfde vrijheid.

2.

Alle de bezwaren vereenigd zijnde geworden



in het enkel verzoek om eene scheiding, alzoo deze het middel is om ze alle te herstellen, zoo wordt de scheiding toegestaan, zoo volmaakt als mogelijk.

## 5.

Er wordt eene amnestie afgekondigd voor alle de Belgen zonder eenige uitzondering. Ieder vreemdeling die vertrekken wil, bekomt terstond een paspoort.

## 4.

Beschermd door hunne eigene wetten en instellingen, zullen de Belgen in vrede en rust leven, onder hetzelfde Stamhuis met de oude *Vereenigde Nederlanden*.

## 5.

De Koning wordt verzocht, de groote Mogendheden te bewegen om de scheiding goed te keuren.

---

Bij Art. 2 wordt de scheiding toegestaan zoo volmaakt als mogelijk. Dit was voor het oogenblik genoeg; doch de vraag ontstond, op welke wijze, onder welke voorwaarden, die volmaakte scheiding zoude kunnen geschieden. Daaruit vloeide voort een tweede voorstel, hetwelk eenige dagen later werd op het papier gebragt, in denzelfden bondigen stijl, zoo als het hier volgt.

# WIJZE VAN SCHEIDING

DER BEIDE GROOTE AFDEELINGEN VAN HET  
RIJK , ONDER DEN GEMEENEN SCHEPTER  
VAN HET HUIS VAN ORANJE.

---

*3 October 1830.*

---

1.

*Holland* en *België* maken twee afzonderlijke  
Staten uit.

2.

*Holland* beslaat het grondgebied der oude  
*Vereenigde Nederlanden*. *België* is zamen-  
gesteld uit alle de verdere deelen des Rijks.

3.

Deze verdeeling van het grondgebied is  
vatbaar voor wijzigingen. Dezelve zullen be-

sloten worden in een verdrag tusschen de beide Staten , hetwelk slechts werken zal ingeval van eene koninklijke bekrachtiging.

## 4.

De beide Staten zullen elk zijn aandeel opbrengen voor de gemeene uitgaven. De evenredigheid van het wederzijdsch aandeel zal geregeld worden door het verdrag in het voorgaande artikel vermeld.

## 5.

De gemeene uitgaven zijn : 1°. het inkomen der kroon, 2°. het departement van oorlog, 3°. het departement der marine, 4°. het departement van buitenlandsche zaken, 5°. het bestuur van de nationale schuld.

## 6.

*België* blijft in het bezit van den handel en de vaart op de kolonien , op denzelfden voet als *Holland*.

## 7.

Iedere Staat stelt zijn eigen wetgevend ligchaam bij verkiezing aan. De Koning , met gemeen overleg van ieder wetgevend ligchaam , maakt wetten voor elken Staat.

## 8.

Het openbaar bestuur , zoo door middel van het departement van binnenlandsche zaken , als door ieder ander middel uitgeoefend , blijft eigen aan elken Staat. Hetzelfde heeft plaats aangaande het departement van justitie.

## 9.

De belastingen en regten worden in elken Staat opgelegd en geheven volgens zijne eigene beschikkingen.

## 10.

De ministers en hoofden van ministerieele departementen zijn verantwoordelijk.

## 11.

In iederen Staat worden de ministers en hoofden van ministerieele departementen beschuldigd door de nationale vertegenwoordiging en te regt gesteld voor het hoogste gerechtshof.

## 12.

De ministers en hoofden van ministerieele departementen , die over de gemeen geblevene zaken staan , worden beschuldigd door de nationale vertegenwoordigingen over en weder zonder onderscheid , en te regt gesteld voor een hof , waarvan de leden genomen worden in gelijken getale uit de beide hoogste gerechtshoven in *Holland* en *België*.

---



Onderwijl zoo groote zaken de aandacht boeiden, was er eene nieuwe zaak van nog grooter belang opgekomen. De vijand van buiten was geducht, maar een vijand vertoonde zich binnen 'slands, die nog veel geduchter was. Diskrediet en verwarring in de financiën dreigden ons met een geheel ommekeer der maatschappij.

Het Amortisatie-Syndikaat kondigde in de laatste dagen van September aan, dat de verschuldigde aflossingen op 1<sup>o</sup>. October niet konden geschieden. Het verklaarde hetzelfde met opzigt tot alle de volgende aflossingen, zoo lang als de onlusten zouden duren en eenigen tijd daarna.

Deze stilstand van betaling voor een onbepaalde tijd baarde groote verlegenheden, en drukte de fondsen zoodanig, dat zij een derde van hunne waarde verloren. Zulke ontzettende gevolgen konden niet anders beschouwd worden, dan als voorboden van zwaarder onheil. Uit diskrediet en verwarring was het bankroet te voorspellen.

Een volledig herstel der financiën was eenig en alleen genoegzaam, om de maatschappij en den Staat te behouden. Alle andere middelen waren ongenoegzaam en konden slechts een uitstel van het bankroet bewerken.

Daarin was voor mij de aanleiding tot een ontwerp van grondig herstel, en dit ontwerp schetste ik wederom in korte artikelen.

# **FINANCIEN.**

---

*7 October 1830.*

---

1.

**Overgifte van het bestuur**

2.

**Volmaakte publiciteit.**

2



## 3.

Verklaring dat gestand zal worden gedaan aan alle de gemaakte verbindtenissen der regering.

## 4.

In zoo verre de kontanten ontbreken, betaling in een rentegevend papier.

## 5.

Het rentegevend papier wordt ontvangen in alle de belastingen, enz. Hetzelve is ten allen tijde aflosbaar in kontanten door de Regering.

## 6.

Afrekening en ontbinding van het Amortisatie-Syndikaat. De afrekening wordt publiek gemaakt.

## 7.

Alle de loopende zaken van het Amortisatie-Syndikaat overgebracht aan het departement van financiën.

## 8.

Alle de financieele zaken in het algemeen gesteld onder het ministerie van financiën.

19

9.

De staatsuitgaven verminderd en gebragt in evenredigheid met de inkomsten.

10.

De staat van oorlog en de staande armee inzonderheid verminderd.

11.

De nationale verdediging grootendeels opgedragen aan de schutterijen.

12.

De regterlijke inrigting vereenvoudigd en minder kostbaar gemaakt.

13.

Het departement van binnenlandsche zaken ontlast van het meeste werk, door de administratie over te laten aan de Staten der Provinciën en Gedeputeerde Staten.

14.

De belastingen, die op den gemeenen man

★

drukken, dragelijker gemaakt, en daarmede nader gekomen aan het beginsel, dat elk belast wordt naar mate van zijn inkomen.

Alle de regten op den koophandel zoo laag mogelijk gesteld, alzoo er geen ander middel is om de algemeene welvaart terug te brengen.

15.

De handen ruimer gelaten aan de gemeentebesturen voor de plaatselijke administratie.

16.

De ministerieele verantwoordelijkheid.

17.

Alle jaren den staat der financiën in hare geheele uitgestrektheid voorgelegd aan de Staten-Generaal.

18.

Alle drie maanden een openbaar verslag van de publieke inkomsten.

Eene commissie van amortisatie zonder meer.

Herziening der grondwet, om dezelve over-  
een te brengen met de voormelde instellingen.

---

Onder deze artikelen zijn er sommige, die den schijn hebben van niet regelrecht tot de financien te behooren. Doch zij zijn gemengd in het wezen der financien, in zoo verre als zij dienen om de uitgaven van den Staat te verminderen. Zonder vermindering van uitgaven, verteren wij ieder jaar meer dan ons inkomen, wij stapelen schuld op schuld, en wij maken eindelijk bankroet. Ons inkomen kunnen wij niet vermeerderen door nieuwe belastingen. De natie kan niet meer dragen in verhouding tot haar tegenwoordig vermogen.

Het eenig gevolg van nieuwe belastingen zoude zijn, dat ieder huisgezin zoude inkrimpen, en de algemeene opbrengst aan de schatkist zou dezelfde blijven. Het echte middel om ons inkomen te vermeerderen is den bloei en de welvaart der natie te bevorderen, en daartoe is de vrije handel het eenig middel. Over eenige jaren zullen wij beginnen de eerste vruchten van den vrijen handel te plukken, en dezelve zullen jaarlijks toenemen; maar thans mogen wij nog niet denken aan eene vermeerdering van inkomen, en er blijft ons niets over, dan eene vermindering der uitgaven. Op deze vermindering doelen onderscheidene artikelen, sommige regelregt, andere middellijk.

De nood van onze financiën is nader gebleken op den 18<sup>n</sup> October, bij de opening van de Vergadering der Staten-Generaal. Op dien dag is, als uit eenen adem, de aankondiging gedaan van zware en buitengewone uitgaven uit hoofde van de omstandigheden, en eene geldleening geopend van twintig millioenen, om voorloopig daarin te voorzien. De zware en buitengewone uitgaven zijn gemaakt en worden dagelijks voortgezet; maar de geldleening is mislukt en ingetrokken. Dit is

het gevolg van diskrediet, en het diskrediet is hoogst schadelijk voor den Staat en kan doodelijk voor denzelfven worden. Onderscheidene redenen zijn er opgegeven, waaruit het diskrediet geboren is. Ik heb onder dezelve die reden opgevat, die mij is voorgekomen de sterkste en meest algemeene te zijn, en heb ze aangewezen in een gedrukt stukje over **HET KREDIET**, onder dagteekening van 29 October. Deze reden is de ongevestigde staat, waarin wij verkeeren, zoo dat wij niet weten wat wij zijn. Wij zijn nogtans de *Vereenigde Nederlanden* van ouds, wij zijn bestemd om wederom een afzonderlijke Staat te worden, en wij kunnen ons derhalve niet spoedig genoeg vestigen. Als een gevestigde Staat en onder onzen ouden naam en eigene wetten, zullen wij het oude krediet weder vinden.

Er wordt thans geraadpleegd over een nieuw ontwerp van leening, over eene gedwongene leening, om dat men niets verwacht van eene vrijwillige. Volgens dit ontwerp vraagt men zeventien millioenen aan de natie, waaraan elk het zijne zal toebrengen naar mate van zijn aandeel in de directe belastingen. Daarboven worden er twaalf millioenen in papier

uitgegeven aan ambtenaren en anderen, die geld van de schatkist te vorderen hebben. Dit maakt te zamen negen en twintig millioenen, en dus negen millioenen meer dan de vrijwillige leening bedroeg. Zoodanig is de behoefte in eenige dagen toegenomen, zoo snel spoeden wij met dezen oorlog naar onzen ondergang.

Deze gedwongene leening drukt op alle de deftige huisgezinnen van Nederland, en strekt zich zelfs nog verder uit. Zij is derhalve een maatregel van het hoogste gewigt, zij zou het zijn in alle tijden, zij is het voornamelijk in dezen tijd van gevaar en nood. Om zulk eene wet te maken, om dit te doen naar het genoegen der natie, daartoe wordt dan wel in de eerste plaats de vestiging van den Staat vereischt. Zonder deze vestiging van den Staat mist de wet alle kracht en zal zij de nationale goedkeuring niet wegdragen.

In onzen tegenwoordigen ongevestigten en tijdelijken Staat, schijnen wij ons te houden aan de grondwet van het Koninkrijk der *Nederlanden*, en wij worden gedurig aangemoedigd om toch daarin te volharden. Maar die grondwet schrijft duidelijk voor, dat er in de Tweede Kamer der Staten-Generaal zes en vijftig Leden moeten tegenwoordig zijn, om

een besluit te nemen. De Kamer kan tegenwoordig nooit meer dan vijf en vijftig leden bij een brengen, en zij kan dus bij geene mogelijkheid in dat getal raadplegen, hetwelk door de grondwet voorgeschreven is om een besluit te nemen. Dezelfde redenering is mede toepasselijk op de Eerste Kamer, en ook deze kan geen besluit nemen zonder eene blijkbare overtreding der grondwet. Volgens de grondwet kan de Koning geene zoodanige besluiten van de Staten-Generaal erkennen, en hij kan noch dezelve bekrachtigen, noch dezelve afkondigen. Er is derhalve naar de duidelijke letter der grondwet op dit oogenblik geene wet te maken, veel min zulk eene gedwongene geldleening in te voeren als nu voorgedragen wordt.

Toen de helft van het Koninkrijk is afgevallen, is de toepassing derzelve niet alleen onmogelijk geworden op het stuk der wetgeving, maar ook op vele andere. Op dat oogenblik kon men uitroepen, nood breekt wet, en men kon in de dringendste behoeften voorzien met overtreding van de grondwet, mits zoo nabij mogelijk aan dezelve blijvende. Het is nu twee maanden geleden, dat de Belgen hun verlangen naar eene scheiding aan den PRINS VAN ORANJE verklaard hebben. Van dien tijd



af moest men bedacht geweest zijn op het vestigen van een afzonderlijken Staat, op eene wijziging der toenmalige grondwet, op eene grondwet voor den afzonderlijken Staat der *Vereenigde Nederlanden*. Er behoorde zoo weinig tijd als mogelijk te zijn verlopen tusschen het vervallen der oude grondwet en het vaststellen der nieuwe. Wij konden nu reeds de nieuwe grondwet hebben, wij konden nu reeds een gevestigde Staat zijn, de wetgeving kon geregeld zijn naar onze tegenwoordige omstandigheden, wij konden reeds bij eene grondwettige meerderheid besluiten nemen; de wetten, met een woord, konden aangenomen, bekrachtigd en afgekondigd worden, zonder overtreding der grondwet zoo als nu, maar overeenkomstig met de voorschriften der grondwet.

Hetgeen niet gedaan is in de verloopene twee maanden, dat kan nog gedaan worden in den loop van deze maand November. Wij kunnen de Tweede Kamer in dubbelen getale beschrijven, wij kunnen de grondwet behoorlijk wijzigen, wij kunnen volgens de nieuwe grondwet in de Staten-Generaal raadplegen, wij kunnen wetten maken en zelfs gedwongene ge'dleeningen uitschrijven. In gewone tijden

zou dit alles moeilijk zijn te verrigten in den loop van eene enkele maand. Doch hier geldt het hollandsch spreekwoord, dat het ijzer moet gesmeed worden als het heet is. Alzoo kunnen zaken van Staat, nationale belangen, onder een warm gevoel der natie met spoed geregeld en uitgevoerd worden. Wij zijn rijp voor deze groote zaak, zulke zaken zijn heden gewone zaken geworden, iedereen weet waarop het aankomt en wat er te doen is. Ja zelfs de voornamen veranderingen, die bij deze gelegenheid moeten gemaakt worden in de grondwet, zijn in het hart en zweven op de lippen van alle Nederlanders. De Staten-Generaal kennen dezelve en zullen zich daar niet in bedriegen; het is de ministerieele verantwoordelijkheid, het is de financieele publiciteit, het zijn de regelrechte verkiezingen.

Eene ondervinding van vele jaren heeft de algemeene overtuiging voortgebracht, dat de ministers en hooge ambtenaren op eene grondwettige wijze verantwoordelijk moeten zijn. Onder zulk eene verantwoordelijkheid zouden wij bevrijd zijn gebleven van vele en groote onheilen. Wij mogen nu ten minste zorg dragen, dat zulke onheilen zich niet vermenigvuldigen, alzoo wij niet veel meer kunnen uitstaan.

De publiciteit der financiën is het eenig redmiddel van de gevaren, die ons op dit stuk boven het hoofd hangen. De wanorde in de financiën is onze geduchtste vijand, een vijand die in onze ingewanden woelt, een vijand die den geheelen staat der maatschappij geheel zoude omkeeren, een bewerker van omwentelingen en regeringloosheid. Er moet publiciteit worden ingevoerd in de financiën van den Staat, van elke provincie, van elke stad en elke plaats. Mogelijk zullen wij in het vervolg den tijd beleven, wanneer de orde zal zijn gebragt of bewaard in alle de publieke administratiën. Een geest en gewoonte van orde zullen dan ook kunnen doordringen tot in de huisgezinnen, elk huisvader zal mogelijk zijnen boedel in een goeden staat houden of brengen, daarmede zal de nationale nijverheid het meest vorderen, daarmede zal de nationale zedelijkheid zich kunnen herstellen. Thans worden wij dagelijks meer agioteurs en zwendelaars, thans speculeren wij hoe langer hoe meer op publieke fondsen, waarvan wij den aard niet kennen, en van welke wij achter een dikken sluier niet kunnen gewaar worden of zij ons vertrouwen verdienen. Noch de nijverheid, noch de goede zeden der natie kunnen het uithouden tegen de verleidingen der spelziekte.

De verkiezingen tot de Staten-Generaal, de Staten der provincien, de steden en plaatsen, geschieden heden met omwegen en bij trappen, waar de Natie geen genoeg mede neemt. Er is eene algemeene stem daartegen opgegaan, en men verlangt naar regelrechte verkiezingen door de stemgeregtigden.

Zulke veranderingen zijn gemakkelijk in de grondwet te brengen ter voldoening aan den algemeenen wensch der natie, en de weg daartoe is zelfs gebaad door maatregelen onlangs ter kennis van ons allen gekomen.

De PRINS VAN ORANJE heeft het contre-seing aan zijne ministers gegeven, gedurende zijn kort bewind in de zuidelijke provincien. Hiermede is de ministerieele verantwoordelijkheid dus ingevoerd geworden in een gedeelte van het land. Dit komt te baat aan den wensch om de ministerieele verantwoordelijkheid te brengen in onze nieuwe grondwet. Het is tevens een waarborg voor elk Nederlander van de gezindheid van den Prins, en het toont ons aan, wat wij in het vervolg van hem te wachten hebben.

De Prins heeft een anderen maatregel genomen, die gelijke blijken draagt van zijne gezindheid. Hij heeft bij een besluit vastge-

steld, dat de Gedeputeerde Staten alle de loopende zaken zouden afdoen, en dat zij die zaken alleen onder zijne oogen zouden brengen, waarop zij zijne beslissing zouden noodig hebben. Dit besluit van den Prins is vervolgens door den Koning bekrachtigd geworden, toen de commissie van den Prins ingetrokken is, en de kommanderende generaals in zijne plaats gesteld zijn. Hier hebben wij dus een besluit van den Prins, bekrachtigd door den Koning, houdende een constitutionelen maatregel van het uiterste gewigt. De maatregel is overeenkomstig met den geest en de letter der grondwet, hoofdstuk over de magt van de Staten der provincien; maar tot heden toe was alles getrokken geweest aan het Ministerie van Binnenlandsche zaken, hetwelk daardoor boven allen mate bezwaard was en zijn werk niet af kon doen. De zaken zelve leden er veel door, de ingezetenen werden er door opgehouden, de ministerieele bureaux en ambten waren talloos. Door dezen maatregel worden twee fransche gedrochten verstikt, die wij maar al te zeer kennen onder de bastaardnamen van centralisatie en bureaucratie. Ook dit beginsel dient behouden te blijven, en kan het zijn nog sterker uitgedrukt te worden, bij de nieuwe grondwet.

De *Vereenigde Nederlanden* beslaan geene zoo groote uitgestrektheid van grondgebied, of wij kunnen in korten tijd de nieuwe leden der dubbele Kamer verkiezen, en zelfs de stemgerechtigden overal bijeenroepen, om zich op de nieuwe grondwet te verklaren bij ja of neen.

Bij dezelfde gelegenheid kunnen de stemgerechtigden, in zoo verre zij de grondwet aannemen, de nieuwe verkiezingen voor de Staten-Generaal regelregt doen, naar het voorschrift der aangenomene grondwet.

Daarmede krijgen wij te gelijk, indien de grondwet door de meerderheid wordt aangenomen, den nieuwen afzonderlijken Staat gevestigd, de grondwet in volle werking, eene Tweede Kamer regelregt verkozen. Wil men dan eene gedwongene leening op de schouders der natie leggen, zoo zal dezelve ten minste wettig zijn, door eene wettige meerderheid der nationale vertegenwoordiging goedgekeurd, en derhalve meer kans hebben om aan de natie te behagen en goedwillig opgebracht te worden.

Wij maken op deze wijze een begin met de herstelling van onze financiën, wij gronden op deze wijze ons krediet, wij hebben zelfs het vooruitzicht, om dan het benoodigde geld voor

het oogenblik door eene vrijwillige leening te vinden. Dit zoude ongemeen dienen om andere lasten dragelijk te maken, en wij zouden dan met des te meer ijver kunnen werken aan het grondig herstel der financiën. De Staten-Generaal zouden den tijd daaraan kunnen besteden, de Minister van financiën zoude zich daarmede kunnen bezig houden, terwijl eene gedwongene leening zeer veel tijd en een kostelijken tijd zal wegnemen, zoo wel in de overweging van den maatregel, als in de uitvoering van denzelfden. Al wat ik hierboven heb voorgedragen, om in den loop van deze maand November te verrigten, zal niet zoo veel tijd en moeite kosten, als de gedwongene leening alleen doen zal.

De vestiging van den Staat zal ons wijders eene geheel andere houding doen aannemen met opzigt tot *België*. Wij zullen dan beter kunnen handelen over den vrede, of een wapenstilstand. Zonder handelingen kan het tot geen van beide komen, en het aanleggen en voortzetten van handelingen is bijzonder moeilijk in onze tegenwoordige omstandigheden. De Koning kan niet ligt onderhandelingen aanknoopen noch ten einde brengen. Hij heeft zijn regt op de regering over *België*, volgens

de grondwet, nooit opgegeven, en de Belgen zullen nooit anders in onderhandeling treden, dan als eene onafhankelijke natie. Zij houden vast, dat de grondwet door den aanval op *Brussel* verbroken is, en zij hebben eene voorloopige regering ingesteld en werken aan eene eigene grondwet. De Koning voert derhalve den oorlog tegen muitelingen, die hij onder zijn gezag en de grondwet terug brengen wil. De Belgen voeren den oorlog als eene vrije natie, die haren Vorst afgezworen heeft, om dat zij oordeelt, dat hij hare grieven niet heeft willen herstellen. Onder zulke oorlogende partijen is de eerste stap tot eene onderhandeling schier onmogelijk en daar is geen einde aan den oorlog te voorzien, tenzij door eene volkomene overwinning van de eene of andere. Dat de Koning met de openbare magt van het Koninkrijk den opstand niet heeft kunnen dempen, is zoo klaar als de dag, en dat er geene hulp van buiten te wachten is, mogen wij voor hoogstwaarschijnlijk houden. Welk vooruitzicht is er dan op het dempen van den opstand?

Evenwel kan de oorlog niet eeuwig duren. Wat het Koninkrijk daarbij geleden heeft is ontzettend. De vestingen, met al het mate-



riee van oorlog in de handen der muitelingen gevallen, hebben eene waarde, de verbeelding schier te boven gaande. Er is veel bloed vergoten, het leger is bij den dag gesmolten, de moed zelf is gezakt. Het is voor brave militairen een genoeg om te strijden voor Koning en Vaderland; maar zij worden moedeloos, als zij verlaten en verraden worden door hunne kameraden, als zij geheele burgerijen en bevolkingen tegen zich krijgen, als de oorlog veel meer moorden is dan strijden, als zij gedurig moeten achteruit trekken, steden en vestingen en wapenen overgeven. Zoo veel is er dan reeds in den burgeroorlog verloren, en heden kan men met waarheid zeggen, dat er geene openbare magt van het gewezen koninkrijk meer in wezen is. De scheiding is toch doorgedrongen tot in het leger, en de Belgen zijn uit hetzelfde naar huis gezonden. De *Vereenigde Nederlanden* en *België* zijn in de daad van elkander afgescheiden, en zij bestaan reeds ieder op zich zelve als afzonderlijke Staten. Deze beide Staten voeren den oorlog tegen elkanderen, en zij kunnen den oorlog niet anders ten einde brengen, dan door handelingen met elkanderen. De vraag of de Belgen muitelingen, dan wel eene onafhankelijke

natie zijn , kan daarbij in het midden blijven , en het behoeft zelfs niet tot een eindelijk verdrag van vrede te komen ; wij kunnen met *België* een wapenstilstand sluiten , tot dat *België* zich verstaan hebbe met den Koning. Hoedanig ook de betrekking tusschen den Koning en *België* in het vervolg geregeld worde , welke eene uitkomst de geschillen mogen hebben , dat alles kunnen wij vrij overlaten aan wien het toekomt. Bij het einde van den oorlog , of van den opstand , of wat naam men ook aan de zaak gelieve te geven , zoo gaat bij het einde van den oorlog onze wapenstilstand over tot een staat van vrede. Maar een wapenstilstand moeten wij maken , wij moeten de bevoegdheid en het regt bekomen om dien te sluiten. Hiertoe is de weg open door middel van onze nieuwe grondwet , en daartoe kunnen in dezelve de twee volgende artikelen gebragt worden.

#### Art.

» Wanneer een deel van het land in gewapenden opstand is , wanneer de regering onvermogen is om den opstand te dempen met de openbare magt van den Staat , en wanneer zij niettemin ongenegen is om met de

★

opstandelingen te onderhandelen; zoo is het deel van het land dat de zijde der regering houdt en onder het gezag der wetten blijft, bevoegd en gerechtigd om een wapenstilstand met de opstandelingen te sluiten, door middel en op last van de nationale vertegenwoordiging, dat is, van de vertegenwoordigers van dit getrouwe deel, in afwachting van het herstel der openbare rust en het einde van den oorlog."

#### Art.

»Indien *België* een afzonderlijke Staat wordt onder denzelfden Koning als de *Vereenigde Nederlanden*, zoo is het voorgaande artikel ook toepasselijk, wanneer *België*, of een deel van *België*, tot een gewapenden opstand komt."

Op deze wijze kan er aanstonds een einde aan den oorlog komen, en wij kunnen onzen tijd en onze zorgen toewijden aan den bloei en de welvaart van het vaderland. Wij zijn gered, en het regt en de aanspraak van den Koning op *België* blijven in hun geheel.

Dit regt en deze aanspraak van den Koning zijn thans het onderwerp van de raadslagen der Mogendheden. Het Congres van *Londen*,

of de diplomatische bijeenkomst, zoo als men wil, houdt zich mede bezig met den verwarden staat van *België*. Het zal denzelfven regelen, indien het zulks goedvindt. Wij zullen den uitslag van het congres afwachten, met opzigt tot belangen die ons niet aangaan.

Maar ons eigen lot hebben wij in handen, en wij zullen dit in onze eigene handen houden, wanneer wij ons vestigen als een afzonderlijken Staat. Een onafhankelijke Staat zijn wij bijna drie eeuwen lang geweest, wij hebben gestaan als Mogendheid onder de Mogendheden, wij moeten dien stand bewaren zoo als ons roemrijk voorgeslacht dien aan ons heeft nagelaten. Wij zijn een medelid van alle de Mogendheden, groot en klein, in den Statenbond van *Europa*. Heeft het congres over het lot van *België* beschikt, begeert het dat wij een bondgenootschap met *België* ingaan, ten einde gezamenlijk het Koninkrijk der *Nederlanden* uit te maken; het congres verneme van ons, op welke voorwaarden wij daartoe genegen zijn. Onze nationale vertegenwoordiging moet daarover raadplegen, de Koning en de Staten-Generaal moeten met gemeen overleg eene wet op dit gewichtig stuk maken. De Koning en het Huis van ORANJE zijn innig

verbonden met de *Vereenigde Nederlanden*, zij zijn het geweest lang voor dat er eenige betrekking tot *België* bestond, of dat er gedacht werd om een Koningrijk der Nederlanden. Hier komt het eenig en alleen aan, op de betrekking van het Huis van ORANJE tot de *Vereenigde Nederlanden*. Het Huis van ORANJE heeft geen grooter belang, geen vaster steun, geen veiliger schuilplaats in gevaar, dan de trouwe *Vereenigde Nederlanden*. Wij zullen den Koning niet verlaten, en evenmin zal de Koning ons verlaten; maar wij zullen veel meer gezamenlijk onze vereenigde onafhankelijkheid en onzen alouden roem bewaren.

De geheele natie is vervuld van zulke edelmoedige aandoeningen, en de Staten-Generaal toonen zich overvloedig genegen, om aan onze verwachtingen te voldoen. Al het goede, al het heilrijke, dat ik beschreven en beredeneerd heb, vloeit voort uit de scheiding en de wijziging der grondwet. Beide deze zijn gevraagd door de Staten-Generaal van het Koningrijk der *Nederlanden*. Zij zijn wederom gevraagd door de vergadering, die thans werkzaam is als Staten-Generaal van *Noord-Nederland*. De Staten-Generaal zijn derhalve op den goeden weg om den Staat te vestigen, om onze

instellingen te verbeteren, om onze financiën in den grond te herstellen. Zij zullen daarin hoe langer hoe krachtiger en spoediger vorderen, naar mate zij meer ondersteund zullen worden door het openbaar gevoelen der natie. Ik wil gaarne het mijne toebrengen tot dit einde en mijn gevoelen openlijk verklaren, zoo wel aan de natie, als aan de Staten-Generaal. Mijne verklaring zal ik opmaken uit dit geschrift, en ik zal trachten den kern daarvan te brengen in korte en duidelijke stellingen.

# **REDDING.**

**IN DEN LOOP VAN DEZE MAAND NOVEMBER.**

---

**1.**

De scheiding en de wijziging der grondwet aankondigen bij eene wet, naar het voorschrift der grondwet, en tevens de verkiezingen bevelen voor een dubbeltal der Tweede Kamer.

41

2.

De scheiding vaststellen met de dubbele vergadering.

3.

De grondwet wijzigen met de dubbele vergadering.

4.

De ministerieele verantwoordelijkheid in de nieuwe grondwet brengen.

5.

Op dezelfde wijze aan den Koning de magt geven om de Tweede Kamer te ontbinden en nieuwe verkiezingen te bevelen.

6.

Op dezelfde wijze aan den Koning opdragen, om de aanstellingen te doen, in de Geretshoven, bij de Rekenkamer en de Munt.

7.

Het kiesregt brengen in de nieuwe grondwet.



## 8.

Regelrechte verkiezingen door alle de stemgerechtigden, voor de Staten-Generaal, voor de Staten der provincien, voor de Stedelijke en Plaatselijke Besturen.

## 9.

De kolonien stellen onder bijzondere wetten, te maken door den Koning, met gemeen overleg der Staten-Generaal.

## 10.

*België* erkennen als een afzonderlijken Staat, even als de *Vereenigde Nederlanden*.

## 11.

Met de regering van *België* handelen over den vrede en wapenstilstand.

## 12.

De voorwaarden van een bondgenootschap vaststellen, indien *België* onder denzelfden Monarch uit het Huis van ORANJE blijft.

43

13.

**Den Koning verzoeken om kennis van deze voorwaarden te geven aan het congres der Mogendheden.**

14.

**De vrije handel in de grondwet.**

---



# **DE KONING.**



**D E**

**K O N I N G.**

---

**8 November 1830.**

---

**DOOR**

**GIJSBERT KAREL *Grave* VAN HOGENDORP.**

**DERDE DRUK.**

---

**TE 's GRAVENHAGE, BIJ**  
**A. K L O O T S.**  
**POOTEN, N<sup>o</sup>. 165.**



## DE KONING.

---

**De Koning heeft tegenwoordig eene drie-  
voudige betrekking.**

**De eerste tot de *getrouwe Nederlanden*,  
de oude *Vereenigde Nederlanden*, waarvan  
de inwoners den roemrijken naam van Neder-  
landers blijven dragen.**



De *tweede* tot de *afvallige Nederlanden*, waarvan de inwoners den naam van Belgen hebben aangenomen.

De *derde* tot het *Koninkrijk der Nederlanden*, hetwelk uit alle de *Nederlanden* bestond, *afvallige* en *getrouwe*.

De eerste betrekking is gaaf, de gewigtigste van alle, en voorzeker het dierbaarst aan 's Konings hart. De Nederlanders zijn vereenigd met hem en hij is vereenigd met dezelve. Zij maken beide te zamen den Staat uit, den afzonderlijken Staat, den Staat gescheiden van *België*. De Staat der *Vereenigde Nederlanden* is oud, onafhankelijk, erkend door alle de Mogendheden. Wat het lot van *België* zij, of worden moge, doet er niets toe, noch af. Of het *Koninkrijk der Nederlanden* hersteld worde, of niet, deert den vrijen Staat der *Vereenigde Nederlanden* geenszins. De Koning

blijft altijd aan het hoofd der *Vereenigde Nederlanden*, een Vorst onder de Vorsten van *Europa*, gelijk aan alle dezelve in regten, zwakker dan sommigen en sterker dan velen. *Nederland* handhaaft altijd zijne plaats in den Europischen Ståten-bond.

In de zestiende eeuw waren alle de *Nederlanden* vereenigd door een verbond, bekend onder den naam der *Pacificatie van Gent*. WILLEM I stond aan hun hoofd, zonder titel, maar ontzien uit hoofde van de kracht van zijn geest. Ook toen vielen dezelfde *Nederlanden* af, die heden afgevallen zijn. Maar WILLEM I had dit vooruit gezien, hij was er op voorbereid, Graaf JAN VAN NASSAU zijn broeder had reeds de nadere *Unie van Utrecht* gesloten. De *afvallige Nederlanden* vereenigden zich met *Spanje*, de *Vereenigde Nederlanden* bleven getrouw aan het Huis van ORANJE. De

*afvallige Nederlanden* zijn toen lang onder *Spanje* gebleven, zij zijn vervolgens Oostenrijksch geworden en eindelijk Fransch. Thans zeggen de Belgen, dat zij niet Hollandsch willen zijn. *De Vereenigde Nederlanden* zijn daartegen twee en eene halve eeuw 'lang hun eigen meester geweest onder het Huis van ORANJE. Zij hebben drie jaren gezocht onder het juk van NAPOLEON. Maar zij hebben het juk met eigene handen verbroken en hunne oude plaats onder de volken wederom ingenomen. Het Huis van ORANJE heeft zich oogenblikkelijk met dezelve hereenigd, de Koning is geworden de Vorst van hunne keuze, Vorst en Volk zijn op nieuw geworden eene vrije en onafhankelijke natie. Als zoodanig zijn zij op nieuw erkend geworden door alle de Mogendheden. Vervolgens zijn de oneenigheden opgekomen, die onlangs tot een opstand en burgeroorlog zijn overgegaan, en waarmede de *oude Spaansche*

*Nederlanden* op nieuw van de oude *Vereenigde Nederlanden* zijn afgescheurd. Het geval is juist hetzelfde, als ten tijde van WILLEM I en de *Pacificatie van Gent*. Het voorbeeld van WILLEM I wijst ons duidelijk den weg, dien wij heden hebben te bewandelen. Zoo als hij met de nadere *Unie* gereed stond, even zoo hebben wij eene gewijzigde grondwet noodig. Daarmede vestigen ook wij een afzonderlijken Staat, een *Koningrijk der Vereenigde Nederlanden*, en wij mogen den bloei en de welvaart van dit Koningrijk verwachten, even zoo als het *Gemeenebest der Vereenigde Nederlanden* voldaan heeft aan de verwachting van WILLEM I. De bloei en welvaart van het vaderland zullen het aanzien en de veiligheid van het Huis van ORANJE uitwerken. Hoe meer het Huis van ORANJE bij deze gelegenheid eenzelvig wordt met den nieuwen afzonderlijken Staat, des te meer kan

het rekenen op zulke heilrijke gevolgen voor zich zelf, en des te minder heeft het te vreezen voor de gevolgen van den afval der Belgen en van hunne vijandige oogmerken in dezen akeligen oorlog.

In het lange tijdvak van het bestaan der *Vereenigde Nederlanden* merken wij eenen grooten voorspoed op, nu en dan gestoord door zware oorlogen. De groote voorzaten des Konings hebben die oorlogen mannelijk gevoerd aan de spits der legers van *Nederland*. MAURITS werd verlaten door *Engeland* en *Frankrijk*, zoodat de *Vereenigde Nederlanden* alleen stonden tegen *Spanje*. Nogtans sloten zij het twaalfjarig bestand en werden daarbij erkend als een vrijen en onafhankelijken Staat. FREDERIK HENDRIK werd aangevallen door *Oostenrijk* in verband met *Spanje*. Doch de *Vereenigde Nederlanden* handhaafden niet alleen hunnen Staat, maar FREDERIK HENDRIK

breidde denzelven uit tot 's *Hertogenbosch* en *Maastricht*. Onder WILLEM II sloot *Nederland* den luisterrijken vrede van *Munster*. Meer dan een woedende zee krijg werd er gevoerd tegen *Engeland*, onder de minderjarigheid van WILLEM III en vóór de verheffing van denzelven tot de waardigheden zijner voorvaderen. Doch ook zonder hoofd van den Staat strenden de Nederlanders onder TROMP en DE RUITER, en een roemrijke vrede kwam tot stand in *Breda*. WILLEM III vereenigde geheel *Europa* tegen de heerschzucht van LODEWIJK XIV, en onder hem sloten de *Vereenigde Nederlanden* de twee vredeverdragen van *Nijmegen* en *Rijswijk*, bij welke zij hun eigen lot beslisten en zich handhaafden tegen den magtigen vijand. Op dit oogenblik voeren wij den oorlog met de Belgen, met het kleine *België*, ondersteund door geen een bondgenoot, bestuurd door eene voorloopige

regering , gediend door rooversbenden en vreemd schuim van volk. Waarom is thans het geheele land in rep en roer? Waarom snellen edelmoedige burgers te wapen , en verlaten huisgezin en nering? Waarom mislukt eene vrijwillige geldleening van slechts twintig millioenen? Waarom is er een voorstel gedaan tot eene gedwongene geldleening , die zoo algemeen drukkende zijn zal? Omdat de Staat niet gevestigd is , omdat de band verbroken en door geen nieuwen band vervangen is. De Staat worde wederom gevestigd , Vorst en Volk vereenigen zich tot een afzonderlijken Staat; zoo zal de kracht terugkeeren in de regering en het leger. Op de grenzen zullen de roovers en brandstichters weggedreven worden. Binnen 's lands zal het krediet herleven en het geld bij eene vrijwillige leening toestroomen. De geheele natie zal terugkeeren tot hare gewone bezigheden , tot nering en tot

winst. De Koning zal heerschen over een bloeiend land en een vergenoegd volk. Zijn aanzien onder de Vorsten en Volken van *Europa* zal mede des te hooger rijzen, naar mate onze zelfstandigheid zal blijken uit de vestiging van onzen Staat.

Het aanzien van den Koning bij de Mogendheden van *Europa* komt inzonderheid op dit oogenblik te pas; daar de groote Mogendheden zich te *Londen* bezig houden met de zaken van *België*. Zij zullen den Koning des te meer ontzien, naar mate van zijne innige vereeniging met onzen afzonderlijken Staat, wanneer deze gevestigd zal zijn door de nieuwe grondwet. Zij zullen zich dan houden aan *België*; zij zullen wel aan hetzelfde voorschriften geven, maar niet aan ons. Ons zullen zij vragen, op welke voorwaarden wij in een bondgenootschap met *België* willen treden, ter wederoprigting van het *Koninkrijk der*



*Nederlanden.* Wij zullen daaromtrent onze eigene belangen raadplegen, onze eigene zaak in handen houden. De Mogendheden zullen zich vooral niet bemoeijen met ons inwendig bestuur, met de wijziging van onze grondwet, zoo als zij denkelijk doen zullen voor *België*. In deze eer van onzen onafhankelijken Staat, zal het hoofd van den Staat ook deelen. De zelfstandigheid des Konings zal bewaard blijven door middel van onze nationale onafhankelijkheid, ingevolge van de vestiging van onzen Staat.

Zoodanig zijn de vruchten, die de Koning plukken zal uit zijne betrekking met ons, en daarom is dezelve voor hem de eerste en gewichtigste van allen.

De tweede betrekking des Konings is tot *België*. Van deze zal ik niet zeggen dat zij gaaf is; zij is veel meer op dit oogenblik vernietigd.

Slechts twee maanden geleden verlangden de Belgen nog naar de scheiding onder hetzelfde hoofd. Wij hadden toen maar toe te slaan, en alles was in rust afgelopen, zonder zulk een ijslijken burgeroorlog, als wij nu voeren.

Ingevolge van den oorlog zijn de zaken echter zoo verre verloop, dat de Belgen zich onafhankelijk hebben verklaard, dat zij den Koning hebben afgezworen, dat zij eene eigene grondwet ontworpen hebben, en dat zij thans in eene vergadering van twee honderd volksvertegenwoordigers daarover raadplegen.

Na den aanval op *Brussel* en het bombardement van *Antwerpen* is er genoegzaam geen kans, dat zij teruggebragt zullen worden tot de scheiding onder één hoofd. De Koning kan dit zeker niet dwingen, al kon hij daartoe de geheele magt der *Vereenigde Nederlanden* gebruiken. De groote Mogendheden zouden

het moeten uitvoeren, en de ongenegenheid van deze om dwangmiddelen aan te wenden is vrij klaar.

Doch het vooruitzicht heeft zich opgedaan, dat de PRINS VAN ORANJE tot hoofd van *België* door de Belgen zelve zoude verkozen worden. Daarmede zou er wel een tijd lang eene volstreckte scheiding plaats vinden, doch in het vervolg zoude *België* wederom met de *Verenigde Nederlanden* onder één hoofd geraken. Indien de Belgen wijs waren, zouden zij aanstonds terugkeeren onder het gebied van den Koning, mits het gezag van denzelven door den PRINS VAN ORANJE werd uitgeoefend als Onder-Koning. Doch zoo als de driften opgewekt zijn, met zulk een wrok als de burgeroorlog in alle de gemoederen heeft aangestookt, is het denkelijk te laat om zoodanig een besluit te verwachten. Wij zijn altijd te laat gekomen, eerst met een herstel der grieven, naderhand

met de scheiding onder één hoofd, en het wordt tijd dat wij vooruit zien, in de plaats van de gebeurtenissen achterna te loopen.

De betrekking van den Koning tot *België* schijnt nu niet meer hersteld te kunnen worden, dan door het overbrengen van zijn regt op den PRINS zijn erfgenaam. Dit zelfs zal moeilijk gaan, doch het is niet buiten alle hoop.

Het zekerste middel om het zoo verre te brengen is de scheiding. De Belgen hebben geacht dat zij onder ons stonden, dat zij ingelijfd waren in ons land, en dit willen zij nu voor altijd verhoeden. Dit wordt verhoed door zulk eene scheiding, waarbij ieder land een afzonderlijke Staat wordt, die niets te zeggen heeft op den anderen. Wij geven de zekerheid daarvan aan de Belgen, wij overtuigen hen van onze goede trouw en van ons voornemen om nooit eenig gezag over hen te

voeren, wanneer wij ons vestigen tot een afzonderlijken Staat en daarmede de mogelijkheid afsnijden tot de vroegere vereeniging en zamensmelting. Wanneer zij ons gevestigd zien tot een onafhankelijken Staat met eene eigene grondwet, zoo zal bij hen alle wantrouwen ophouden en zij zullen hunne eigene onafhankelijkheid als een afzonderlijke Staat gevoelen. Alle vrees van ingelijfd te worden zal bij hen verdwijnen, en zij zullen in onderhandeling treden over een bondgenootschap. Daarmede zullen zij terugkomen tot hun eerst en oorspronkelijk denkbeeld van eene scheiding onder één hoofd.

Zoodanig kunnen de vruchten zijn van de vestiging van onzen afzonderlijken Staat, met eene eigene grondwet en den Koning aan ons hoofd. Dit is het zekerste middel, waarschijnlijk het eenigste, om de betrekking des Konings tot *België* weder aan te knopen. Al is het niet

de betrekking van zijn Persoon, zoo is het echter de betrekking van zijn Huis en van zijn nageslacht. In den loop des tijds en door het erfregt zal de betrekking herleven, en het zal eindelijk komen tot de scheiding onder één hoofd.

In deze zijne tweede betrekking staat derhalve het belang des Konings in het naauwst verband met de vestiging van onzen afzonderlijken Staat. Ons eigen en nationaal belang bij deze vestiging rust, wel is waar, op andere gronden, die ik onlangs uitvoerig heb voorgedragen. De beide belangen van Vorst en Volk, schoon uit verschillende oorzaken, loopen echter uit op hetzelfde doel, namelijk, de vestiging van onzen Staat.

De derde betrekking des Konings is tot het *Koninkrijk der Nederlanden*. Deze is op dit oogenblik tot niet geworden, en kan slechts een nieuw bestaan verkrijgen, wanneer *Bel-*

gië met de *Vereenigde Nederlanden* in een bondgenootschap treedt. Dan alleen kan de scheiding onder één hoofd plaats vinden, daarmede alleen kan het *Koningrijk der Nederlanden* wederom in wezen komen.

Zulk een bondgenootschap zal moeilijk in te voeren zijn, onder volken, die thans in een ijslijken burgeroorlog begrepen zijn, en die derhalve om niets anders denken, dan om eene volstrekte scheiding, elk onder zijn eigen hoofd. Het is evenwel mogelijk den wrok en haat te overwinnen, door de aantooning van een wederkeerig belang. Van dit belang heb ik het noodige vermeld in vroegere geschriften, inzonderheid in mijn werkje over de *Scheiding van Holland en België*, waar dit punt in zijn verband met de geheele zaak wordt voorgedragen.

Doch het is niet genoeg, dat wij belang bij de scheiding onder één hoofd en de herstelling

van het *Koningrijk der Nederlanden* hebben; wij moeten ook waarborgen bezitten tegen alle gevaar, dat wij daarbij zouden kunnen loopen.

*België* heeft gelijke waarborgen noodig aan zijne zijde. Maar het heeft reeds zorg gedragen voor het mogelijk geval van eene scheiding onder één hoofd. Het heeft eene eigene grondwet voor zich ontworpen, en ter beoordeeling van hetzelfde eene vergadering van volksvertegenwoordigers bij een geroepen. In deze grondwet zijn alle de belangen behartigd, alle de gevaren verhoed. Wanneer het aan zal komen op onderhandelingen over een bondgenootschap, zullen de Belgen gereed staan als een gevestigde Staat, en zullen met de kracht van denzelven hunne voorwaarden aankondigen en de hand aan dezelve houden.

Wij hebben geene grondwet voor onzen afzonderlijken Staat, wij zijn nog geen afzonderlijke



Staat, wij dragen nog geen naam als zoodanig, wij hebben nog niet geraadpleegd over dit alles. Wij hebben slechts eene voorloopige inrigting, en deze maakt ons zwak, hetzij om voorwaarden te stellen, hetzij om ons te verzetten tegen nadeelige voorwaarden. Het gevoel van onze zwakheid baart wantrouwen in onze harten, maakt ons afkeerig van een bondgenootschap, en belet dus wezenlijk de wederoprigting van het Koninkrijk.

Het belang van den Koning in deze wederoprigting, zijne betrekking tot hetzelfde, noopen hem derhalve om onzen Staat te vestigen, opdat wij met kracht en vertrouwen daartoe mogen medewerken.

Onder de gevaren, die wij loopen en met regt vreezen, bij een bondgenootschap, zal ik er één tot voorbeeld noemen, namelijk, de onderdrukking van den handel door het verbodstelsel waar de Belgen aan verslaafd zijn. Wanneer onze Staat gevestigd is, wanneer wij

eene nieuwe grondwet hebben, wanneer wij den vrijen handel in de grondwet brengen; zoo hebben wij niets meer te vreezen van het vooroordeel der Belgen. Zij leggen dan den handel in hun land aan banden, zij vragen ten dien einde wetten aan den Koning, deze geeft er zijne toestemming aan, en wij blijven even vrij. Die wetten raken ons niet en zijn alleen gemaakt voor *België*. Wij hebben den vrijen handel in onze grondwet, wij verwerpen alle ontwerpen van wet, die ons mogten voorgedragen worden in strijd met ons grondbeginsel. Het is evenmin onmogelijk, dat de vrije handel onder ons gevaar loope door eenig toedoen van de Belgen, als dat het vrij onderwijs in *België* gevaar loope door eenige poging van onze zijde. Wij hebben beide ons lot in onze eigene handen. Evenzoo als met den vrijen handel, is het ook gesteld met de kolonien en met alle andere zaken, die wij kunnen verze-

keren en waarborgen door de vestiging van den Staat en eene nieuwe grondwet.

De vestiging van onzen Staat met eene nieuwe grondwet is derhalve in deze derde betrekking des Konings, even als in de beide vorige betrekkingen, in Deszelfs klaar belang, en Hij is in alle zijne betrekkingen ten sterksten genoopt om met ons mede te werken tot de spoedigste vestiging van onzen Staat.

Uit onze beschouwing van de onderscheidene betrekkingen des Konings blijkt eindelijk eene waarheid die het hart van elken Nederlander verblijden moet. De belangen des Konings zijn eenzelvig met de belangen der Natie, zijn roem en onze roem zijn één, en onafscheidelijk zijn en blijven aan elkander verknocht *Nederland en ORANJE.*



**DE NATIE.**



**DE**  
**N A T I E.**

~~~~~  
15 November 1830.
~~~~~

**DOOR**

**GIJSBERT KAREL *Grave* VAN HOGENDORP.**

**TWEEDE DRUK.**

**TE 's GRAVENHAGE, BIJ**  
**A. K L O O T S.**  
**. P O O T E N , N. 165.**



## DE NATIE.



**D**e benaauwde staat van ons land wordt zeer verzwaard door het groot verschil van gevoelens omtrent de middelen die wij bij de hand moeten nemen.

Eene partij hoopt nog op het herstel van het *Koningrijk der Nederlanden*, zoo als het



was, twee volken versmolten tot één. Deze partij wil zoodanige middelen aanwenden, als dienstig kunnen zijn om haar oogmerk te bereiken.

Eene tweede partij neemt de scheiding aan, zoo als zij oorspronkelijk door de Belgen is verzocht geworden, namelijk, onder één en hetzelfde hoofd. De middelen, tot dit einde, aan te wenden, kunnen niet overeenstemmen met de middelen van de eerste partij.

Eene derde partij stemt de scheiding toe, maar begeert dezelve onder afzonderlijke hoofden, waardoor de *Vereenigde Nederlanden* en *België* geheel van elkander *vreemd* zouden worden. *België* zou dan voor ons zijn een vreemde Staat, eene buitenlandsche Mogendheid. Om dit oogmerk te bereiken, zijn er wederom andere middelen noodig.

De aanval op *Brussel* rustte op het beginsel van het *Koninkrijk der Nederlanden*. De Koning wilde garnizoenen leggen in *Brussel*, ten einde de rust te herstellen en te handhaven, alsmede om de plundersaars en brandstichters aan de regtbanken over te geven. De Brusselaars lieten het garnizoen niet toe, en beweerden dat de gewapende burgerij voldoende was. Deze burgerij ondersteunde de bekende grieven der Belgen, en zij vreesde dat die grieven zouden onderdrukt worden, wanneer het garnizoen toegelaten werd. Daarop begon de burgeroorlog in *Brussel* en spreidde zich vervolgens uit over geheel *België*. Het is thans zoo verre gekomen, dat de koninklijke troepen geheel *België* ontruimd hebben, op het kasteel van *Antwerpen* na, en dat de Belgen hier en daar op het oud grondgebied der *Vereenigde Nederlanden* zijn inge-

vallen. Dit grondgebied wordt nu verdedigd door de koninklijke troepen, die uit de *Vereenigde Nederlanden* afkomstig zijn, alsmede door schutterijen en vrijwilligers, die beide uit alle oorden van het land naar de grensvestingen getrokken zijn. Deze stand der zaak vloeit geheel voort uit het beginsel van het *Koningrijk der Nederlanden*. Volgens dit beginsel zijn de Belgen opstandelingen, die wederom onder het gezag der wetten moeten gebragt worden.

Nu het gebleken is, dat de openbare magt van het Koningrijk niet toereikt om de groote helft van hetzelfde tot onderwerping te dwingen; nu de getrouwe *Vereenigde Nederlanden* door de Belgen aangevallen worden, en alle hunne krachten moeten inspannen ter bloote verdediging; werpt de partij van het *Koningrijk der Nederlanden* hare oogen op de Mogendheden, die het

*Koninkrijk der Nederlanden* opgericht hebben door *België* bij de *Vereenigde Nederlanden* te voegen. De afgezanten van deze Mogendheden houden thans eene bijeenkomst te *Londen*, meestal congres genoemd door het publiek. De partij verwacht, dat het congres zal doen hetgeen de regering van het Koninkrijk zelf niet heeft kunnen uitvoeren. Het congres, hoopt zij, zal het *Koninkrijk der Nederlanden* herstellen en handhaven.

Het tweede beginsel is de scheiding onder één hoofd, en daaruit zijn wederom zeer gewigtige daden voortgevloeid. De Belgen hebben het opgegeven als hunnen hoogsten wensch, doch hebben het naderhand verlaten om zich onafhankelijk te verklaren. De Koning heeft het voorgedragen aan de Staten-Generaal van het Koninkrijk, in eene buitengewone vergadering, waar ook de Belgen voor de laatste reis verschenen zijn.

Deze Staten-Generaal hebben de zaak rijpelijk overwogen, en eindelijk op 's Konings vraag geantwoord, dat zij de scheiding begeerden. Ingevolge van hunne verklaring is er eene plegtige en talrijke commissie benoemd geworden, om een ontwerp van de wijze van scheiding te maken. Deze commissie bestaat uit leden van de Eerste Kamer, van de Tweede Kamer, en van den Raad van State. Thans zijn de Staten-Generaal zamengesteld uit bloote noordelijke leden, en deze hebben wederom in hun adres aan den Koning op de scheiding aangedrongen. De Koning heeft verklaard, dat hij geene andere wetten voor zou stellen, dan voor *Noord-Nederland*. Op dezen voet is dan ook eene voorloopige begrooting voor het aanstaande jaar overgelegd. De scheiding is tot in het leger doorgedrongen, en alle de Belgen zijn naar huis gezonden.

Even zoo zijn alle de Belgische burgerlijke ambtenaren in het Noorden buiten werkzaamheid gesteld. Eindelijk is de zending van den PRINS VAN ORANJE naar *Antwerpen* voortgevloeid uit ditzelfde beginsel.

De volstrekte scheiding, de scheiding onder afzonderlijke hoofden van den Staat, is het derde beginsel. De Belgen voeren den oorlog om hunne onafhankelijkheid te handhaven, en wij strijden om ons grondgebied te verdedigen; welk een en ander eene volstrekte scheiding in de daad kenteekent. In onze *Vereenigde Nederlanden* wordt het verlangen naar zulk eene scheiding, door de wet bevestigd, hoe langer hoe luider. Men hoort het uiten in de gesprekken, men leest het in de tijdschriften en vlugschriften. In de Staten-Generaal is er zelfs een voorstel gedaan, om dit verlangen aan den Koning bekend te maken.

Zoodanig staan de partijen onder ons , zoodanig zijn de beginselen door dezelve beleden , zoodanig zijn de handelingen daaruit voortvloeiende.

De scheiding onder één hoofd , is door de Belgen gevraagd geworden in het begin van September. De vraag is aan de Staten-Generaal voorgelegd , tegen de helft van die maand. Daar is een bevestigend antwoord op gekomen tegen het einde der maand. De commissie dienvolgens benoemd om een ontwerp te maken , schijnt nog daarmede bezig te zijn. Wij hooren althans niets van een rapport , en er is geen voorstel van wet omtrent die zaak aan de Staten-Generaal gedaan. Zoo verre zijn wij gevorderd in derdehalve maand. Toen de PRINS VAN ORANJE *Brussel* dorst in te treden , om uit zijne eigene oogen te zien , met de hoofden van de Belgen te spreken ,

en na drie dagen tot een besluit gekomen was; zoo was dit besluit hetzelfde als het antwoord der Staten-Generaal vier weken later geweest is. Wij hebben dus vier weken noodig gehad om de zaak even zoo in te zien als de PRINS. De openbare meening was in het eerst lang niet gunstig voor de scheiding, om dat zij streed met het beginsel van het Koningrijk, en om dat deze partij nog de meerderheid had en het hooge woord voerde. Volgens dit beginsel waren de Belgen bloote muitelingen, en zij moesten des noods door de wapenen onder gebracht worden. Op zijn best wilde men toegeven, dat de scheiding in beraad zoude genomen worden, nadat die onderwerping volbragt was. Maar, op de zaak nadenkende, dreef echter het gezond oordeel van den Nederlander boven, en de Natie begon in te zien, dat zij bevrijd zoude



worden van al den overlast der Belgen door middel van de scheiding. Zoo ver kwam het met den tijd en langzaam, de Tweede Kamer verklaarde zich voor de scheiding met eene geringe meerderheid, en toen de aanneming van de Tweede Kamer naar de Eerste was overgebracht, hebben er nog zes of zeven leden tegen de scheiding gestemd. Zoo moeilijk is de Natie over te halen geweest tot de omhelzing van het tweede beginsel, en tot de bekrachtiging van het oordeel van den PRINS, dat hem, bij een onderzoek op de plaats zelve, slechts drie dagen had gekost. De reden van zulk een tijdverlies onder zoo dringende omstandigheden is eenig en alleen te vinden in de verdeeldheid der partijen, in den strijd der beginselen, met één woord, in de oneenigheid. Door de oneenigheid zijn wij besluiteloos en zwak, en zwakheid in de tegen-

woordige omstandigheden is reeds zeer na-  
 deelig geweest voor het nationaal welzijn,  
 en blijft zeer gevaarlijk voor hetzelfde in  
 het vervolg. Wij moeten trachten om ge-  
 zamenlijk, althans met eene overgrootte  
 meerderheid, één en hetzelfde beginsel aan  
 te nemen, naar één en hetzelfde doel te  
 streven. Anders zullen wij nog grooter  
 schade lijden, en nog vele verliezen te  
 voegen hebben bij de reeds geledene.

Zoo als de Belgen ons zijn vooruitgegaan  
 met de scheiding onder één hoofd, even  
 zoo zijn zij ons mede vooruit gegaan met  
 de volstrekte scheiding onder afzonderlijke  
 hoofden. In het begin van October hebben  
 zij hunne onafhankelijkheid en nationaliteit  
 uitgeroepen. Eene voorloopige regering  
 heeft zich opgeworpen om deze volstrekte  
 scheiding te handhaven, en zij heeft den  
 oorlog met den gelukkigsten uitslag gevoerd.

In het midden van November hooren wij, dat er een voorstel in de Tweede Kamer der Staten-Generaal is gedaan, om onze nationaliteit en onafhankelijkheid te verklaren en te handhaven. Wij weten niet of dit voorstel aangenomen worden zal, en al wordt het aangenomen, zal de verklaring nog geen wet zijn. Het zal een adres zijn aan den Koning, dat is, een raad van de Kamer aan den Koning. De overgang van de scheiding onder één hoofd tot eene volstrekte scheiding duurt derhalve bij ons alreeds anderhalve maand, nadat zij in *België* besloten was. Bij de Natie is de zaak sneller gevorderd dan bij de nationale vertegenwoordiging. De partij van eene volstrekte scheiding is hoe langer hoe talrijker geworden, en zij laat zich thans luide hooren als de stem der Natie. De PRINS VAN ORANJE heeft zich vóór dit beginsel verklaard in de eer-

ste helft van October, thans eene groote maand geleden. Hij heeft toen, bij zijne tweede proclamatie, de onafhankelijkheid en nationaliteit der Belgen erkend, hetwelk de nationaliteit en onafhankelijkheid van *Oud-Nederland* insloot en bevestigde. De volstreckte scheiding aan de zijde van *België* beteekende even zeer dezelfde volstreckte scheiding aan de zijde van *Oud-Nederland*. Dat wij eene Natie zijn, dat wij onafhankelijk zijn, behoefde voorwaar de PRINS niet te erkennen en uit te roepen, zoo als hij voor *België* doen moest. Hij dacht niet dat iemand daaraan twijfelde, en zijn stilzwijgen daaromtrent was de schoonste hulde, die hij ons bewijzen kon. Maar heden zeggen vier aanzienlijke leden van de Staten-Generaal, dat de Natie ongerust wordt omtrent hare nationaliteit en onafhankelijkheid, dat zij vreest dat de groote Mogendheden in-

breuk daarop maken zullen. Dat zulk een inbreuk te vreezen is, komt eenig en alleen van onzen ongevestigden staat, van onze werkeloosheid onder strijdige beginse-len. Indien wij gevestigd waren, indien wij ons nog aanstonds vestigden, zoo zouden de groote Mogendheden onze nationaliteit even zeer en meer ontzien, dan de Belgische, die zij zoo goed als erkend hebben.

Wij hebben de *Unie van Utrecht* gesloten in de zestiende eeuw, niet alleen onder den oorlog met het magtig *Spanje*, maar juist omdat wij in dien oorlog begrepen waren. Wij wilden ons sterk maken en hebben ons sterk gemaakt door de vestiging van onzen Staat. In de zeventiende eeuw was het water aan de lippen gekomen door de snelle veroveringen van *Lodewijk XIV*, die zijn hoofdkwartier in *Utrecht* had opgeslagen. Toen vestigden wij onzen Staat door

de verheffing van WILLEM III en kwamen daardoor het gevaar te boven. In de achttiende eeuw werden wij wederom aangevalen door *Frankrijk*, en wij vonden wederom onze redding in de vestiging van den Staat onder WILLEM IV. In deze eeuw droegen wij het fransche juk en de oorlog in *Europa* was algemeen. Toen verbraken wij dat juk en geraakten in oorlog met NAPOLEON. Wij vlogen te wapen, ofschoon er nog zes vestingen in het hart van het land door onzen vijand bezet waren. Midden in den strijd vestigden wij den Staat, en deze vestiging bezorgde ons eene verdubbelde kracht om onze onafhankelijkheid te verkrijgen. Zulke voorbeelden hebben wij heden te volgen, om ons ook uit onzen tegenwoordigen nood te redden.

Maar heden is en blijft alles onder ons voorloopig. Het voorloopige is dikwerf nood-

zakelijk, en dit was het ook nu; maar het moet altijd zeer kort, zoo kort als mogelijk duren. Het moet zoo ras mogelijk opgevolgd worden door eene vestiging van den Staat. Op dit oogenblik is alles voorloopig in het *Oude Nederland*. Voorloopig is onze naam; wij heeten nog de *Noordelijke Provinciën*, *Noord-Nederland*, en er zijn geen *Zuidelijke Provinciën*, er is geen *Zuid-Nederland* meer. Voorloopig is onze grondwet; want uit hoofde van de scheiding alleen moet de menigte van artikelen veranderd worden, om niet te spreken van andere wijzigingen, die mede reeds door de Staten-Generaal zijn verlangd geworden. Voorloopig is onze wetgevende magt; want zij kan niet vergaderen, noch een besluit nemen, zonder overtreding der grondwet. Voorloopig zijn onze begrootingen; want er worden vele maanden gevraagd om er eene vaste te ma-

ken. Voorloopig is een ontwerp van gedwongene geldheffing; want zij geschiedt in de verwachting dat de *Zuidelijke Provinciën* daarin zullen deelen. Alles is voorloopig onder ons, omdat wij geen algemeen beginsel hebben aangenomen, of omdat wij het niet toepassen. In onzen voorloopigen Staat zijn wij zwak, zwak binnen 's lands om het krediet te herstellen, zwak in den oorlog om het hoofd te bieden aan onzen vijand, zwak in de diplomatie om onze nationaliteit te handhaven.

Het kan echter geene groote moeite kosten om ons allen te vereenigen tot één en hetzelfde beginsel, en daarmede allen werkzaam te zijn tot één en hetzelfde doel. Van de drie beginselen in den ophef vermeld, namelijk, het *Koninkrijk der Nederlanden*, de scheiding onder één hoofd, de volstrekte scheiding, is er slechts één, dat op dit oogenblik te pas komt. De omstandigheden en



de gebeurtenissen , die zoo schielijk op elkander gevolgd zijn , verbieden ons aan eenig ander beginsel te denken , dan aan de volstrekte scheiding. Deze volstrekte scheiding is derhalve ook door de daad erkend , ofschoon alle de maatregelen voorloopig zijn. De volstrekte scheiding is insgelijks de nationale wensch geworden , niet om het te laten bij voorloopige maatregelen , maar om het beginsel wettiglijk vast te stellen , en daaruit werkzaam te zijn. De eerste werkzaamheid , uit dit beginsel voortvloeiende , is de vestiging van den Staat door eene gewijzigde grondwet. Waarin deze wijziging dient te bestaan , wordt in de eerste plaats aangewezen door het beginsel der scheiding. Het wordt in de tweede plaats voorgeschreven door eene ondervinding van vijftien of zestien jaren , bevestigd door algemeene wenschen. Zoodanig is de ministerieele ver-

antwoordelijkheid, de regelrechte verkiezing, de publiciteit der financiën, de vrije handel. Eene grondwet, zoodanig gewijzigd en zoodanig overeenstemmende met het openbaar gevoelen, is het eerste gevolg van de volstrekte scheiding. Zulk eene grondwet op te stellen, voor te dragen, aan te nemen, is noch een moeilijk werk, noch eene zaak van langen adem. Daarmede is de Staat gevestigd, de geheele Natie vereenigd tot één en hetzelfde beginsel, tot één en hetzelfde doel, en onze zwakheid veranderd in kracht.

De eerste en gevaarlijkste vijand, dien wij dan kunnen aantasten, is de vijand, die in ons binnenste woelt en onze levenskracht verteert. Deze vijand is het verval van onze geldmiddelen en de uitbreiding van het diskrediet. Wij moeten dezen vijand overwinnen door een grondig herstel van onze

financien, en dit grondig herstel kan men in weinig woorden bevatten. De uitgaven moeten gebragt worden beneden de inkomsten, en het overschot der inkomsten moet besteed worden aan de vermindering der schuld. Dan, hoe eenvoudig ook, is dit voorschrift moeilijk te volgen, en het vereischt de geheele inspanning der nationale kracht. Zulk eene kracht is nergens op den duur te vinden, dan in de vestiging van den Staat door eene goede grondwet, waarin duidelijk gelezen worden, de ministerieele verantwoordelijkheid, de regelrechte verkiezingen, de publiciteit der financien, de vrije handel,

Dezelfde kracht, die wij noodig hebben tegen onzen inwendigen vijand, hebben wij niet minder noodig tegen den uitwendigen. De geestdrift kan veel uitwerken, wij zien dagelijks blijken van hare edele uitwerking

in de harten onzer landgenooten, zoo dergenen die gewapend naar de grenzen trekken, als dergenen die hunne beurzen openen. Maar zulk eene geestdrift is uit haren aard voorbijgaande, zij kan eenen tijd lang de gebreken van een voorloopigen Staat bedekken, zij kan niet op den duur in de plaats van een geregelden Staat treden. De oorlog kan jaren duren, en een gevestigde Staat alleen kan zulk eenen oorlog uithouden en tot een gewenscht einde brengen.

Het einde van allen oorlog is de vrede, en wij moeten weten, welke voorwaarden van vrede wij begeeren, voor welk eenen vrede wij strijden. Wij moeten ons oogmerk bekend maken aan onzen vijand zelven, op dat ook hij wete, op welke voorwaarden hij de wapenen ter zijde leggen kan. Indien wij allen het beginsel der volstreckte scheiding aannemen, indien wij afzien van *België*

tot eenige onderwerping te dwingen, zoo weten wij zelve en de Belgen weten mede, wat het oogmerk van den oorlog is en hoe dezelve eindigen kan. Onze voorwaarden kunnen wij dan duidelijk voorstellen, namelijk, de vereffening van alle uitstaande zaken en het deelen der publieke schuld. Wij houden een schoon onderpand in onze handen, om den vrede op deze voorwaarden te verkrijgen. Wij bezetten het kasteel van *Antwerpen*, dat onoverwinnelijk is; wij zijn meester van de *Schelde* door onze scheepsmagt en door onze forten; wij zijn even zoo meester van de vaart van *Terneuse*; wij houden de kust van *Vlaanderen* gebloekeerd; wij verbieden zoo lang als wij willen den invoer van alle de vruchten van den grond, van onder den grond, van de nijverheid, van den handel, uit geheel *België* in ons land; wij sluiten onze kolonien

voor de vaart en handel der Belgen. Met zulke onderpanden zullen wij gemakkelijk den vrede kunnen maken, en onze vijand heeft driemaal zoo veel reden als wij om dien te begeeren. Maar om den oorlog en de onderhandelingen beide met de vereischte kracht te voeren, daartoe is een gevestigde Staat en een hersteld krediet noodig. De vestiging van den Staat is altijd de grondslag van alle handelingen, indien wij ons van deze iets goeds beloven willen. De vestiging van den Staat is het eerste en onvermijdelijke gevolg van het beginsel der volstrekte scheiding.

Niet minder nuttig zal het aannemen van dit beginsel zijn, voor onze houding ten aanzien van de Mogendheden, en van het congres te *Londen* inzonderheid. Wij behoeven waarlijk niet te betoogen, dat de woorden en de begeerte van het *Koning-*

*rijk der Vereenigde Nederlanden* vrij wat meer indruk zullen maken, dan de begeerte en de woorden van de *Noordelijke Afdeeling* des Koningrijks. Wanneer het beginsel der volstrekte scheiding niet alleen door de wenschen van alle de ingezetenen, hoofd voor hoofd, zich in het verschiet vertoonen zal; maar wanneer het de uitgedrukte nationale wil zal zijn geworden, door eene plegtige wet; zoo zullen de *Vereenigde Nederlanden* met het ontzag, dat elk voor de oudheid gevoelt, en met de kracht, die eigen is aan de jeugd, optreden in *Europa* onder de natien van dit werelddeel.

Ik heb deze volstrekte scheiding al sedert eenigen tijd voorgestaan, wanneer ik de vestiging van den Staat heb aangeraden; alzoo deze vestiging op dat beginsel rust. Ik heb daarmede sedert eenigen tijd afgezien van mijn eerste denkbeeld, namelijk,

de scheiding onder één hoofd. Ik heb de scheiding onder één hoofd aangeraden, toen de omstandigheden ons daartoe noopten, en ik heb aan de volstrekte scheiding de voorkeur gegeven, naarmate onze omstandigheden veranderd zijn. Heden is er om niets anders te denken, dan om de volstrekte scheiding. Maar in den aanvang van den burgeroorlog, toen er nog geene verwachting was van een gewonen oorlog, zoo als wij nu voeren, was de scheiding onder één hoofd eene wenschelijke zaak, eene zaak die weinig moeite zoude gekost hebben. Wij zijn in vroegere eeuwen, onder de huzen van *Bourgonje* en *Oostenrijk*, van twaalf tot zeventien afzonderlijke Staten geweest, alle vereenigd onder één en hetzelfde hoofd. Elke provincie had hare eigene Staten, eigene wetten, eigene openbare magt, eigene belastingen. De zeven *Vereenigde Neder-*



*landen* zijn naderhand even dergelijke afzonderlijke Staten geweest, elke provincie was souverain, en zij waren slechts vereenigd door een bondgenootschap. Sommige provincien hadden een hoofd onder den naam van Stadhouder. Er waren altemets twee of drie Stadhouders te gelijk in onderscheidene provincien van het bondgenootschap. De voornaamste provincien hebben tweemaal gedurende vele jaren geen Stadhouder gehad. Nogtans is het gemeenebest der *Vereenigde Nederlanden* voorspoedig, magtig, beroemd geweest, en heeft twee en eene halve eeuw bestaan. Wie dan voorgeeft, dat *Holland* en *België* niet kunnen komen als afzonderlijke Staten onder één en hetzelfde hoofd, voor hem is de geschiedenis van het Vaderland een gesloten boek. Wij mogten hopen, dat hij ten minste zijne oogen zoude slaan op

den hedendaagschen staat van *Europa*. Hij zoude *Zweden* en *Noorwegen* zien, twee afzonderlijke Staten onder één hoofd; *Rusland* en *Polen*, twee afzonderlijke rijken onder één hoofd; *Oostenrijk*, *Hongarijē*, *Bohemen*, *Lombardijē*, vier afzonderlijke rijken onder één hoofd; *Napels* en *Sicilië*; *Engeland* en *Hanaver*; ja, een groote dertig afzonderlijke Staten van *Duitschland* onder een bloot bondgenootschap; een twintigtal cantons van *Zwitserland*, alle republieken, onder een dergelijk bondgenootschap. Doch voor hem is de hedendaagsche staat van *Europa* een diep geheim. Zoodanige blinkende voorbeelden zijn er echter in dezen tijd en in den ouden tijd van afzonderlijke Staten vereenigd onder één hoofd. Indien de omstandigheden derhalve niet veranderd waren, zoude ik zeker alsnog de scheiding onder één hoofd aanraden. Ja, thans nog stel ik

mij de mogelijkheid en de waarschijnlijkheid voor, dat een volgend geslacht, onder ge-  
gevene omstandigheden, beide in *Holland* en  
*België*, het nut zal inzien van eene scheiding  
onder één hoofd. Doch op dit oogenblik zou-  
de het overbodig zijn bij dit denkbeeld te  
verwijken; in de omstandigheden van onzen  
tijd komt de volstrekte scheiding alleen  
te pas.

\* \* \*

Ik heb nu mijne gedachten uitgesproken  
over de treurige omstandigheden van het  
vaderland. Uit mij zelve was ik reeds daartoe  
genegen, en daarenboven ben ik er toe

opgewekt geworden door mijne vrienden, ja zelfs opgeroepen in openbaren druk. Ik heb ten dien einde eene algemeene beschouwing van de zaken uitgegeven, onder den titel van **SCHEIDING VAN HOLLAND EN BELGIE**. Naderhand heb ik eenige voorname punten verder ontwikkeld, die in de algemeene beschouwing korter waren voorgedragen geworden. Deze nadere ontwikkelingen zijn van tijd tot tijd in druk uitgekomen.

De **SCHEIDING**, 23 *October*, heb ik oorspronkelijk in het fransch geschreven, omdat het stuk niet alleen moest dienen voor ons land, maar ook voor buiten 's lands. Er is evenwel aanstonds eene hollandsche vertaling uitgegeven, die naar het handschrift was gemaakt.

De scheiding wordt voorgedragen als nuttig en noodzakelijk. Zij werd echter bepaald door een voorwaarde, namelijk, onder één

hoofd, ten minste onder één stamhuis. Op deze wijze bleef het *Koningrijk der Nederlanden* in wezen; en hetzelfde werd slechts gewijzigd door de scheiding. Zoodanig waren de omstandigheden geschapen, dat eene scheiding van dien aard mogelijk was. Door middel van dezelve kon er een einde gemaakt worden aan den oorlog, en wij konden in vrede en rust de handen leggen aan de grondslagen van eenen nieuwen bloei en welvaart voor *Oud-Nederland*. Vrede en welvaart waren van het begin af, en zijn nog, het heilrijk doel dat ik tracht te bereiken; en waartoe alle mijne voorstellen moeten dienen, als middelen tot één en hetzelfde oogmerk.

Deze middelen konden niet behoorlijk uitgebreid worden in de algemeene beschouwing, zij vereischten bijzondere ontwikkelingen, en daartoe hebben de volgende stukjes ge-

diend, die ik van tijd tot tijd heb uitgegeven.

DE SCHUTTERIJEN, 18 *October*. In dit stukje is voornamelijk aangedrongen op het behoud der goede orde en openbare rust. Zonder deze geraakten wij in denzelfden ellendigen toestand, als de Belgen. Met deze konden wij een eerlijken vrede verkrijgen en aan een nieuwen bloei en welvaart werken. De rust was derhalve de *conditio sine quâ non* van ons behoud en van onzen voorspoed. In de tweede plaats wierden Vorst en Volk bezworen, om de handen in een te slaan en eendragtelijk te werken aan de oprigting van den afgescheiden en afzonderlijken Staat.

HET KREDIET, 29 *October*. Op den vijand aan de grenzen waren alle de oogen gericht, en de edelste geestdrift bragt een vrijwillig burgerleger in het gezigt van den vijand. Maar een geduchte inwendige vijand werd

veel te veel over het hoofd gezien, en van dezen hadden wij te vreezen, dat hij alle onze pogingen tot verdediging zoude verlammen, en dat hij zelfs de openbare rust zoude storen. Tegen dezen vijand heb ik jaren lang gestreden in de Staten-Generaal, en in dit stukje heb ik wederom de wapenen tegen hem opgenomen. Op dit oogenblik zelf herhaal ik alle mijne vroegere waarschuwingen, en verklaar wederom met eene ernstige aandoening den staat van onze financien, onder alle de nationale belangen, als het onderwerp de naauwkeurigste en spoedigste aandacht vorderende.

De PRINS VAN ORANJE, 29 *October*. Mijn eerste oogmerk in dit stukje was een blijk te geven van mijne hulde aan het edel karakter van den PRINS, die miskend en gelasterd werd. Mijn tweede oogmerk was den bloei en welvaart van *Nederland* aan te too-

nen in de scheiding van *België*. Een goede vrede en de vrije handel werden ons verzekerd door de verkiezing van den PRINS tot hoofd van *België*. Wanneer hij zich daartoe leende, zoo bewees hij ons een groote dienst. Wanneer hij pogingen daartoe deed, zoo was het in hem eene onvergelykelijke opoffering.

De VREDE, 5 *November*. In dit stukje heb ik die gedachten openbaar gemaakt, die ik reeds vroeger op het papier had gebragt, zoo als blijkt uit de dagteekeningen. Spoedig waren op elkanderen gevolgd mijne voordragten, over de *bevrediging*, over de *wijze van scheiding*, over de *financien*. De omstandigheden veranderden met eene wonderbare snelheid, en ik moest wel van de scheiding onder één hoofd overgaan tot de volstreckte scheiding. Mijn doel bleef altijd hetzelfde, namelijk, het vaderland te bewaren voor den ramp van omwentelingen,



en den grondslag te leggen tot nieuwen bloei en welvaart. Daartoe gaf ik de mid- delen op, en droeg dezelve in korte stellin- gen voor, onder het opschrift van *redding*.

De laatste stelling is *de vrije handel in de grondwet*, en ik had mogelijk beter ge- schreven, *de publiciteit der financiën en de vrije handel in de grondwet*. Deze beide zaken zijn ten naauwste aan elkanderen verwant. Door de publiciteit worden de fi- nanciën hersteld, en in ons geheel staatkun- dig bestaan wordt wanorde en verwarring voorgekomen. Door den vrijen handel worden alle de bronnen van onze welvaart geopend, de Natie zelve bereidt hare eigene welvaart en de regering heeft slechts aan te zien.

De publiciteit der financiën belet ons arm en ellendig te worden; de vrijheid van han- del maakt ons welvarend. Het middel, om zoo groot een oogmerk te bereiken, is de

vestiging van den Staat met eene grondwet. Men noeme deze grondwet eene gewijzigde, eene veranderde, eene nieuwe grondwet; de naam doet niet tot de zaak. Maar de zaak is, dat de grondwet gepast zij voor de omstandigheden van dezen tijd, voor de behoeften en de begeerten der Natie. Wat de omstandigheden en de behoeften vereischen, wordt heden regt levendig gevoeld.

Daarom is het ook wenschelijk, dat het werk aanstonds bij de hand genomen en met een bedaarden spoed afgedaan worde. De Natie is op dit oogenblik vervuld van eene edele geestdrift, de harten zijn gestemd tot liefde voor het Vaderland, zulk een nationaal stuk als eene grondwet kan nu met eene algemeene toestemming opgezet worden. Na den Vrede, in een tijd van rust, zal er meer verdeeldheid van gevoelens zijn, zullen wij wederom hooren van politieke partijen.

Nog nadeeliger zoude het zijn, nadat men het werk zoo lang uitgesteld had, indien men het dan op de lange baan schoof, of geen gehoor verleende aan erkende grieven. Dan zoude men zich blootstellen aan eene eindelijke uitbarsting, zoo als in *België* heeft plaats gehad, en wij zouden de grondwet moeten koopen door eene omwenteling met alle de rampen daaraan eigen. Dit ligt in den aard der zaak en zoude onvermijdelijk gebeuren.

De KONING, 8 *November*. De vraag kon ontstaan, of het belang van het Huis van ORANJE wel medebragt de hand te leenen aan de vestiging van onzen afzonderlijken Staat. Ik heb getracht het behoorlijke licht over dit gewichtig punt te verspreiden, door eene uiteenzetting van de onderscheidene betrekkingen des Konings. Daarmede ben ik gekomen tot het besluit, dat het belang van

het Huis van ORANJE medebrengt om behulpzaam te zijn aan de vestiging van onzen afzonderlijken Staat.

De NATIE, 15 *November*. Wij waren verdeeld in onderscheidene partijen, wij streden onder elkander over hetgeen er moest gedaan worden, en inmiddels bleven wij in een voorloopigen staat. In dit stukje heb ik getracht, alle de partijen te vereenigen tot één en hetzelfde beginsel, op dat de geheele Natie alzoo vereenigd zoude samenwerken tot één en hetzelfde doel.

Dat beginsel is de volstrekte scheiding, en het kan daarom gerustelijk door alle de partijen aangenomen worden, omdat het voor het vervolg geen ander beginsel uitsluit. In het vervolg van tijd, indien wij er dan toe genegen zijn, of indien ons nageslacht er toe overhelde, kan er altijd worden overgegaan tot de scheiding onder één hoofd, of tot de

scheiding onder één stamhuis, of zelfs tot de wederoprigting van het *Koningrijk der Nederlanden*. Wij zijn veilig gesteld voor het oogenblik en zoo lang als wij willen, zonder dat onze handen eenigzins gebonden zijn.

Volgens de grondwet mag de *Koning der Nederlanden* geene vreemde kroon dragen, en dit artikel zullen wij zekerlijk behouden. In het ontwerp der grondwet voor *België* staat dezelfde beschikking. Dit artikel zal zekerlijk door de Belgen aangenomen worden, alzoo zij zeer bang zijn voor eene inlijving met *Holland*. Stel nu, dat de troon der *Vereenigde Nederlanden* over vele jaren openvalt, en dat de PRINS VAN ORANJE aan het hoofd van *België* staat; zoo zal de PRINS moeten kiezen tusschen de beide kroonen. Wij hebben ons derhalve veilig gesteld tegen alle mogelijke inlijving.

Maar , begrijpt het geslacht op dien tijd in leven het anders , ziet het niet door onze oogen , oordeelt het eene vereeniging der beide afzonderlijke Staten onder één hoofd nüttig voor beide dezelve; zoo maakt het eene uitzondering op het gemeld artikel der grondwet, en de twee kroonen komen op één hoofd. .

Wij hebben derhalve voor ons zelve gezorgd door de volstrekte scheiding , wij kunnen deze vasthouden zoo lang als wij willen , en wij hebben evenwel , noch onze eigene handen , noch de handen van ons nageslacht gebonden. Dit laatste zou daarboven eene ongerijmdheid zijn , waaraan wij ons niet schuldig zullen maken. Geen nageslacht heeft zich ooit laten binden door een voorgeslacht, dat uitgeleefd en begraven was.

Naarmate ik mijne gedachten heb uitge-

spoken, hebben zij tegenspraak ondervonden. Onder de tegenwerpingen behoort ook die vrees voor eene inlijving met *België*, die ik meen zoo even te hebben weggeruimd. Eene gelijke vrees is mij te kennen gegeven, dat wij, ingeval van eene scheiding onder één hoofd, wederom zouden kunnen geraken onder het verbodstelsel. De scheiding onder één hoofd onderstelt eene eigene wetgeving, eene eigene nationale vertegenwoordiging, eigene wetten en belastingen in elken afzonderlijken Staat. Het verbodstelsel kan derhalve, noch geheel, noch gedeeltelijk, opgedrongen worden aan den Staat, zonder toestemming van deszelfs wetgevende magt. Wij houden ons lot dan altijd in onze eigene handen, en wij zijn vrij van alle bekommering voor eene wederkeering van het verbodstelsel.

Andere zwarigheden van gewigt heb ik

niet vernomen, en ik geloof ook, dat de oplossing derzelve zoude gevonden worden in mijne geschriften. Ik verzoek derhalve mijne geëerde landgenooten, wanneer zij tegenwerpingen hooren of lezen, mijn geschrift, waar het op aan komt, nog eens in te zien, dan kunnen zij het voor en tegen van de zaak wikken en wegen. Dan kunnen zij met kennis en overleg beslissen, en dan zal ik mij gaarne onderwerpen aan hun oordeel.











**DE**  
**VERANTWOORDELIJKHEID.**

~~~~~  
6 December 1830.
~~~~~

**DOOR**

**GIJSBERT KAREL *Grave* VAN HOGENDORP.**

**TWEEDE DRUK.**

**TE 's GRAVENHAGE, BIJ**  
**A. K L O O T S.**  
**POOTEN, N<sup>o</sup>. 165.**



## DE VERANTWOORDELIJKHEID.



**D**E Hertog van WELLINGTON, eerste minister van *Engeland*, verscheen onlangs in het Huis der Lords, of Hoogerhuis, en kondigde aan, dat hij en zijne ambtgenooten hunne posten nedergelegd hadden, omdat zij het vertrouwen van het parlement niet meer bezaten. Eene dergelijke verklaring werd teffens gedaan in het Lagerhuis, of Huis der Gemeenten, door Sir ROBERT PEEL, minister van binnenlandsche zaken. Het verlies van het vertrouwen des parlaments werd daaruit afgeleid, dat daags te voren een voorslag in

het Lagerhuis was gedaan en aangenomen geworden tegen den zin der ministers, met eene meerderheid van negentien stemmen. De ministers zouden echter op de gewone wijze voortgaan met de waarneming der zaken, tot dat hunne opvolgers zouden aangesteld zijn.

Eenige weinige dagen daarna trad de Graaf GREIJ op in het Hoogerhuis en verwittigde hetzelfde, dat hij het ambt van eersten minister had aangenomen, dat het nieuw ministerie drie uren geleden in dienst getreden was, en dat hij geen oogenblik wilde uitstellen om aan het parlement bekend te maken, op welke beginselen het nieuw bestuur gegrond was.

Deze beginselen waren, 1° De vermindering der staatsuitgaven en der belastingen, 2° de verbetering van het kiesregt en de nationale vertegenwoordiging, 3° de onthouding van alle tusschenkomst in de binnenlandsche aangelegenheden van andere volken.

De Koning had deze beginselen goedgekeurd en vervolgens de nieuwe ministers

benoemd. De Graaf GREIJ ontwikkelde de-  
 zelfve, op dat er geene twijfeling mogt over-  
 blijven omtrent den geest van het bestuur.  
 Hij hoopte dat het parlement insgelijks zijne  
 goedkeuring daaraan geven en het ministerie  
 ondersteunen zoude.

De Koning, het ministerie, de meerder-  
 heid in het parlement, ziedaar de vereeni-  
 ging, door welke de regering van het land  
 wordt gevoerd en door welke de wetten wor-  
 den gemaakt. In den Koning bestaat de  
 eenhoofdige magt, in het parlement wordt  
 de nationale wil uitgedrukt, het ministerie is  
 de band van eendragt tusschen beide dezelve.

De Koning benoemt de ministers en zet ze  
 af naar goedvinden, doch hij heeft alle re-  
 den om ze te kiezen uit dat gedeelte van het  
 parlement, hetwelk de meerderheid uitmaakt.  
 Het Lagerhuis heeft het regt om de ministers  
 te beschuldigen van kwaden raad aan den  
 Koning te geven, en het Hoogerhuis zit als  
 regter daarover; weshalve de ministers alle  
 reden hebben om goeden raad te geven. Het  
 Lagerhuis, als gekozen door de natie, kan



elken dag ontbonden worden door den Koning, die vervolgens last geeft tot nieuwe verkiezingen, zoo dat dit Huis alle reden heeft om zich te schikken naar de belangen en het verlangen der natie. Door alle deze instellingen is de band vastgeknoopt tusschen Vorst en Volk.

Van de werking dezer instellingen heb ik vele voorbeelden beleefd, en dan is de voortreffelijkheid derzelve op de uitstekendste wijze gebleken.

Onder de veranderingen van het ministerie wil ik er slechts één aanhalen, dat ik om zoo te spreken bijgewoond heb, toen ik in 1784 in *Engeland* geweest ben. Ik vond den beroemden PITT aan het hoofd van het bestuur en ondersteund door eene groote meerderheid in het parlement. Doch dit parlement was korten tijd geleden bijeengeroepen, en in het voorgaande was de meerderheid tegen PITT geweest. De natie gaf daartegen sterke blijken van ongenoegen met dit parlement en van genegenheid voor PITT. Daarop werd hetzelfde door den Koning ontbonden,

en de opgevolgde verkiezingen leverden een nieuw parlement op, overeenstemmende met het ministerie.

Bij deze gelegenheid had de Koning derhalve gebruik gemaakt van twee voorname regten der kroon, namelijk, de benoeming van een ministerie en de ontbinding van het parlement. De Koning had liefde en achting voor Pitt, de natie deelde in deze achting en liefde; maar de meerderheid van het parlement stond tusschen Vorst en Volk en scheurde als het ware den band van vereeniging onder beide. Het nieuw parlement sprak het verlangen van het volk, den nationalen wil uit, en daarmede was de band wederom vastgeknoopt. Het bestuur was en bleef in die handen, waar beide de Koning en de Natie begeerden dat het zijn zoude. De kracht van zulk een bestuur moet groot zijn, en zoo zijn wij ook alle getuigen geweest van de reuzenkracht door *Engeland* bewezen in den langdurigen strijd van alle de volken van *Europa*.

Eenige jaren later werd de Gouverneur-

Generaal van Britsch *Indië*, WARREN HASTINGS, door het Lagerhuis beschuldigd en voor het Hoogerhuis te regt gesteld. Deze toepassing van de instelling der verantwoordelijkheid maakte een grooten indruk op de gemoederen, niet alleen in *Engeland*, maar genoegzaam in de geheele wereld. De naaste gevolgen van dit groot regtsgeding zijn bespeurd geworden in het bestuur van Britsch *Indië*. Het Britsche rijk in *Azië* bevat naar de matigste berekeningen eene bevolking van zestig millioenen zielen. Dit uitgestrekte rijk is van dien tijd af onder een beter bestuur gebragt, de bevolking van hetzelfde heeft meer geluk genoten, en de voordeelen van *Engeland* door den handel met hetzelfde zijn ongemeen toegenomen.

Het is echter niet de toepassing van de verantwoordelijkheid, die alleen zoo heilrijke vruchten draagt. Deze instelling op zich zelve brengt alreeds zulke vruchten voort, door het bloote gevoel van verantwoordelijkheid in het hart der ministers en verdere hooge ambtenaren. Ik herinner mij bij deze

gelegenheid de stelling van eenen onzer ministers, die in een hoogen ouderdom overleden is, en die van zijne jeugd af in ministerieele posten had verkeerd. Meer dan eens heeft hij mij in onzen vertrouwelijken omgang betuigd, dat aangaande een ambtenaar, de veiligste waarborg van de stipte vervulling zijner pligten in een diep gevoel van zijne verantwoordelijkheid bestaat.

Zulk een gevoel wordt in *Engeland* opgewekt en onderhouden, door het regt van het Lagerhuis om te beschuldigen. Vóór dat het komt tot eene beschuldiging, geeft het Lagerhuis zijn ongenoegen te kennen door de afkeuring van het een of ander voorstel. Daaruit merkt het ministerie, dat zijne handelingen niet meer goedgekeurd worden. Dan wordt het tijd voor hetzelfde om er uit te scheiden, ten einde eene beschuldiging voor te komen. Zoo iets heeft juist in deze dagen plaats gevonden. Men oordeelde vrij algemeen, dat de aanspraak des Konings bij de opening van het parlement een ministerieelen tegenstand aan de gewenschte parle-

mentaire hervorming verkondigde. Men vond daarboven in dezelve eene waarschijnlijkheid van oorlog, indien de onderhandelingen het doel niet bereikten. Beide deze punten in de aanspraak verwekten een onaangenaam gevoel bij de natie, die gedrukt gaat onder ondragelijke lasten, alzoo de talrijkste klasse van alle, de werklieden in den landbouw, in de mijnen, in de fabrieken, niet genoeg overhouden voor hun levensonderhoud. Het denkbeeld van oorlog in zulke omstandigheden is verschrikkelijk, omdat geen oorlog kan gevoerd worden zonder nieuwe schuld te maken, en geen schuld kan gemaakt worden zonder nieuwe belastingen op te leggen. Het nationaal verlangen strekt integendeel naar vermindering der staatsuitgaven en daaruit volgende ontlasting. Maar uit eene lange ondervinding is nu de overtuiging geboren, dat geen Lagerhuis de vereischte bezuinigingen invoeren zal, zoo lang als de nationale vertegenwoordiging niet wordt verbeterd door een billijk kiesregt. Een groot gedeelte der natie heeft geen deel aan de

verkiezingen, en daaronder bevinden zich de aanzienlijkste steden. Daartegen worden vele leden van het Lagerhuis benoemd door groote heeren, die zoogenaamde verrotten burgten bezitten. De redding van den Staat wordt derhalve heden verwacht van eene parlementaire hervorming. Op den eersten blijk van het ongenoegen in het Lagerhuis, door middel eener meerderheid, heeft vervolgens het ministerie zijne posten nedergelegd, en er is een ander opgetreden, hetwelk zijn eerste werk zal maken van de parlementaire hervorming.

De instelling van het Lagerhuis is vele eeuwen oud, zoo dat zelfs de eerste oorsprong van hetzelfde niet wel bekend is. Van tijd tot tijd is deze instelling wel verbeterd geworden, tot dat zij in 1688, door de lusterrijke omwenteling onder WILLEM III haar vast beslag kreeg; doch geheel anders is het gegaan met het kiesregt. De verkiezingen, waaruit de nationale vertegenwoordiging eigenlijk geboren wordt, hebben geringe veranderingen ondergaan. Inmiddels is de staat

des lands en des volks ongemeen veranderd; zoo dat groote steden gehuchten zijn geworden, en gehuchten daartegen groote steden. Het is een waar gebrek in de engelsche constitutie, dat de nationale vertegenwoordiging zoodanig bedorven is geworden, en dat zij daardoor zoo veel minder aan het oogmerk voldoet. Het kiesregt had behooren gewijzigd te worden ingevolge van de veranderingen in den Staat; en indien dit van tijd tot tijd geschied ware, zoo zoude elke wijziging ongevoelig zijn geweest. Maar nu, daar men eeuwen lang gewacht heeft, zal de verbetering eenen schok geven. Daarom heeft men ook de verbetering telkens uitgesteld, het gevaar van zulk een schok beseffende; doch de nood is eindelijk zoo groot geworden, dat er nog grooter gevaar is om de zaak te laten zoo als zij is.

Onder de kwade gevolgen van den tegenwoordigen staat der nationale vertegenwoordiging in het Lagerhuis, is dit gevolg bij alle gelegenheden zichtbaar, dat sommige nationale belangen meer, andere minder voorgestaan .

worden, dan zij behoorden. Het ministerie heeft derhalve in sommige zaken veel tegenstand, in andere zaken weinig tegenstand te vreezen. Het zal vervolgens sommige ook meer behartigen dan andere, naar mate het Lagerhuis meer genegen zoude zijn om te beschuldigen. Op deze wijze komt dan ook de ministerieele verantwoordelijkheid veel te lijden door de ongelijkheid der nationale vertegenwoordiging. Met een beter kiesregt zal de verantwoordelijkheid beter werken, en het bestuur van den Staat zal daarbij winnen.

Ik heb dit voorbeeld van *Engeland* zoo uitvoerig voorgedragen, om dat ik dit het gereedste middel heb geacht, ten einde een klaar denkbeeld van de zaak te geven. De verantwoordelijkheid, met al wat er bij hoort, is van den tijd van WILLEM III af, en dus bijna anderhalve eeuw, in dat land in praktijk geweest, en kan uit zulk eene lange ondervinding op de regte waarde geschat worden.

Veelal wordt de zaak in het afgetrokkene



voorgedragen en onderzocht, er wordt eene menigte vragen opgeworpen, vele twijfelingen worden voorgehouden, en de lezer of hoorder geraakt in zulk eene verwarring van denkbeelden, dat zijn hoofd er van duizelt. In zulke gevallen is de uitkomst gemeenlijk deze, dat men in de onzekerheid verblijft, en zich stil houdt en er niets aan doet.

Eene andere wijze van de zaak voor te dragen is mij derhalve nuttiger voorgekomen, en ik heb getracht de praktijk van de zaak aan te wijzen, en dezelve daarmede te brengen aan het verstand van den eenvoudigen burger, die zijn vaderland lief heeft en het gaarne onder een goed bestuur zag bloeijen en welvaren. Wie de zaak regt begrijpt, die zal ook denkkelijk medewerken om ze tot stand te brengen.



**HOGENDORP.**  
*Zeven Stukjes*  
ten  
vervolg  
op de  
Scheiding.

**HOGENDORP.**  
*Zeven Stukjes*  
ten  
vervolg  
op de  
Scheiding.

**HOGENDORP.**  
*Zeven Stukjes*  
ten  
vervolg  
op de  
Scheiding.

**HOGENDORP.**  
*Zeven Stukjes*  
ten  
vervolg  
op de  
Scheiding.

**HOGENDORP.**  
*Zeven Stukjes*  
ten  
vervolg  
op de  
Scheiding.

**HOGENDORP.**  
*Zeven Stukjes*  
ten  
vervolg  
op de  
Scheiding.









